MUZEUL JUDETEAN DE ISTORIE SI ARHEOLOGIE MARAMURES

MARMATIA

15

ARHEOLOGIE - ISTORIE

2018

ARCHAEOLOGY & HISTORY

BAIA MARE

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE MARAMUREŞ

MARMATIA

15

Baia Mare
2018

https://biblioteca-digitala.ro

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Viorel RUSU, redactor şef
Dan POP, secretar de redacție
Marius ARDELEANU
Raul CARDOŞ
Bogdan BOBÎNĂ
Oana LEȘIU
Marius CÂMPEANU
Ioan BOTIȘ

COLEGIUL ŞTIINȚIFIC:

Dr. Nona PALINCAŞ, Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, Bucureşti
Dr. Ioan STANCIU, Institutul de Arheologie şi Istoria Artei, Cluj-Napoca
Dr. Ionuț Virgil COSTEA, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea „Babeș- Bolyai", Cluj-Napoca

MARMATIA – publicație periodică a Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş

Lucrările şi corespondența vor fi trimise la adresa:
Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
Baia Mare, str. Monetăriei, nr.1-3
cod: 430406; jud. Maramureş
Telefon / Fax: 0040-262-211924; 0040-262-211927
e-mail: maramuresmuzeu@gmail.com
www.maramuresmuzeu.ro

Răspunderea pentru conținutul ştiințific al lucrărilor şi calitatea rezumatelor în limbi străine revine, în exclusivitate, autorilor

Tehnoredactarea: Tünde PÉCSI

Coperta: Emanuel LUCA, Zamfir ŞOMCUTEAN

Pe coperta I: *Denarius serratus republican descoperit la Oarța de Sus*

Editor: Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
© Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş 2018

ISSN - 1582-9979

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS - CONTENTS - SOMMAIRE – INHALT

ARHEOLOGIE

Alexandru CIORNEI	The occurrence and availability of siliceous rocks around the Palaeolithic site of Buşag-Coasta Buşagului (Maramureş county, North-Western Romania) / Ocurenţa şi disponibilitatea rocilor silicioase în jurul sitului paleolitic de la Buşag-Coasta Buşagului (judeţul Maramureş, Nord-Vestul României).	3
Alexandru CIORNEI Izabela MARIŞ	From the Lower Danube to the Middle Prut and across the Carpathians: long-distance raw material transfers during the Upper Palaeolithic/ De la Dunărea de Jos la Prutul Mijlociu şi peste Carpaţi: transferuri de materii prime pe distanţe lungi în timpul paleoliticului superior.	41

ISTORIE - ANTROPOLOGIE

Veronica MUHA	Simbolistica tatuajului în basmele şi baladele româneşti. Studiu de caz: Petru Caraman / The symbolism of the tattoo in the Romanian fairy tales and ballads. Case study: Petru Caraman.	69
Victor VIZAUER	Zeu: un element onomastic rar din Maramureşul secolului al XIV-lea / Zeu: An Unusual Anthroponym from the 14th Century Maramures.	77
Lucia POP Oana LEŞIU Viorel RUSU	Centenarul Marii Uniri, 1918-2018. Omagiu şi recunoştinţă celor care au înfăptuit România Mare. Contribuţii la o mai bună cunoaştere a istoriei locale / Romania's Great Union Centenary, 1918-2018. Honor and gratitude to those who made Great Romania. Contributions to a better knowledge of local history.	85
Prescurtări bibliografice / Bibliographische Abkürzungen / Bibliographical abbreviations		107

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

The occurrence and availability of siliceous rocks around the Palaeolithic site of Buşag-*Coasta Buşagului* (Maramureş county, North-Western Romania)

ALEXANDRU CIORNEI

Cuvinte cheie: *Bazinul Carpatic; materii prime locale; jasp; opal; calcedonie*
Keywords: *Carpathian Basin; local raw materials; jasper; opal; chalcedony*

1. Introduction

In North-Western (NW) Romania, Palaeolithic sites such as Boineşti-*Coasta Boineştilor*, Remetea-*Şomoş I* and *II*, Călineşti I-IV, and Turulung-*Dealul Pustiu* (in the Oaş Depression, Satu Mare county) have lithic assemblages covering the Late Mousterian, the Middle Aurignacian, the Gravettian and the Late Gravettian (Bitiri 1972). With a more isolated position (probably due to a research bias), Buşag-*Coasta Buşagului* site (Baia Mare Depression, Maramureş county) provided two lithic assemblages pertaining to the Early Aurignacian and the Late Gravettian (Bitiri 1971; Bitiri, Cârciumaru 1984). For a different cultural assignation of the Upper Palaeolithic (UP) assemblages see Dobrescu (2008).

Based on typological grounds and the use of obsidian as a raw material, the Aurignacian assemblages from NW Romania were considered to be similar to those from sites in Eastern Slovakia, (Barca I-II, Tibava, Kechnec I, Sena I in Košice basin) (Bitiri 1972, 113-116; Bitiri, Cârciumaru 1980, 71), Southern Poland (Krakovie-Soviniec) and Transcarpathian Ukraine (Uzhorod, Berehove I-II) (Păunescu 1970, 20; Dobrescu 2008, 199). Based on the same criteria, the Gravettian assemblages from NW Romania were considered similar to those in Eastern Slovakia (Cejkov I and Kašov), North-eastern Hungary (Ságvár, Dunaföldvár, Szegedöthalom), and Transcarpathian Ukraine (Uzhorod, Mukachevo, Berehove) (Bitiri 1972, 118-120; Bitiri 1980, 35-36; Bitiri, Cârciumaru 1984, 103-104). The presence of "Prut flint" at Călineşti I and the use of obsidian and flint in the Late Gravettian sites from Transcarpathian Ukraine has been used as an argument, along with typological similarities, to link the Late Gravettian assemblages from NW Romania to those on the Middle Dniester Valley (Bitiri 1969, 526, 529-530; Bitiri 1972, 118-120).

Anchored in this regional context (but with an older Aurignacian assemblage in comparison with those from Oaş Depression), the new archaeological investigations at Buşag-*Coasta Buşagului* site (systematic excavations in 2016-2017 by a French-Romanian team, salvage excavations in 2019 by the Institute of Archaeology in Bucharest) offers a renewed opportunity to integrate the known information regarding the UP raw material acquisition patterns with the geo-archaeological data on local raw materials derived from recent field surveys (see Section 5). Before that we shall take a short detour and review the information regarding the raw materials used at the UP sites from NW Romania (Section 2).

2. Previous work regarding the lithic raw materials and their provenance

Both the Middle and the Upper Palaeolithic assemblages from the sites in NW Romania are dominated by locally available rocks (under 50 km) such as variously coloured opals, quartzite and sandstone river cobbles, volcanic tuff, and silicified clay (Bitiri 1972, 32-55; see Table 1), but also some good quality raw materials of possible distant provenance.

This presentation will start with some of the less frequent but more alluring raw materials used in the UP assemblages of NW Romania. The presence of good quality raw materials, such as black translucent and patinated obsidian, fine-grained silex (dark greyish, dark blueish, dark coffee and blackish), and reddish radiolarite (Bitiri 1972, 32-55; Bitiri 1980, 32; Bitiri, Cârciumaru 1984, 85, 97), has been noted from the beginning. Bitiri (1969, 521; 1972, 46) mentioned the presence in both

https://biblioteca-digitala.ro

assemblages from Călineşti I of artefacts made in a bluish cretaceous flint (with whitish patina) from the Prut-Dniester area. Dobrescu (2008, 199) claimed the presence of Swiciechow flint from the Southern Polish Mountains in the Aurignacian assemblage from Buşag. Except the obsidian (see below), the provenance of these materials has not been established, and only in recent years there has been some proof of their remote (long-distance, above 100 km) provenance: 1) two samples of grey flints from the Aurignacian assemblages of Boineşti and Buşag have chemical signatures very similar to samples from the Hungarian UP and are presumed to originate in the Prut/Volhynia area (Astaloş, Kasztovszky 2009, 139); 2) 8 samples of dark grey and medium grey translucent very fine-grained flint from Buşag, Remetea-Şomoş I and Boineşti were found to be petrographically similar to samples from Oselivka-*Chisla Nedjimova* (UP site) from the Middle Dniester valley (Ciornei, Mariş 2018).

Amongst the raw materials used in the UP assemblages from NW Romania, silicified clay (Bitiri 1972, 39-40, 46) or yellowish-whitish silicified clay (Bitiri 1972, 86-87) is mentioned at Remetea-*Şomoş I* and Călineşti I, while yellowish-brown siliceous marl (Tuffreau *et al.* 2013, 11) and black argillaceous schist (Păunescu 2001, 484) were cited at Boineşti-*Coasta Boineştilor*. Their provenance has not been indicated, though all the authors cited seem to consider this material to be of local origin. In a recent study (Ciornei, Mariş 2018), a dark grey-brownish siliceous mudstone and a black radiolarian chert were macroscopically and petrographically confirmed in several UP assemblages from NW Romania (including UP findings around Sighetu Marmaţiei). These have petrographic similarities with the well-known "Aduia black schist" (as coming from a similar geological deposit), but deposits with siliceous mudstones can be found closer (such as those in Botiza-Vişeu de Jos area, Maramureş county)..

One of the most eye catching raw materials used in these sites is the obsidian, with a history of establishing its provenance which has had a sinuous trajectory. Though chemical analyses were performed very early on obsidian artefacts from prehistoric sites in Transylvania (amongst them a piece from the Gravettian layer of Remetea-*Şomoş* I), Păunescu (1970, 86, 88, 227) considered Tokaj-Prešov as the provenance area of these materials based only on bibliographical grounds. Despite the lack of geological sources (Bitiri 1972, 110; Nandris 1975, 85-91), the presence of obsidian artefacts in almost all of the UP sites from NW Romania (reaching the highest percentages at Remetea-*Şomoş I*), in most cases as end-products, cores and cortex removal flakes (contrasting to materials transported on long-distances as cores and end-products), has been considered as reflecting a local provenance (Bitiri 1972, 40, 110; Bitiri, Cârciumaru 1984, 98). The chemical analyses of obsidian pieces from UP sites in Romania (amongst others, samples from Remetea-*Şomoş I* and Buşag-*Coasta Buşagului*) and perlite samples from Oraşu Nou (Satu Mare county) provided inconclusive results suggesting their provenance from a geological source-province including the Tokaj area (Cârciumaru *et al.* 1985, 571, 577-578). Based on the findings of obsidian cobbles near Lăpuş (the confluence of Tinoasa creek with Lăpuş river) and in the gravels of Botiza creek near Poiana Botizii village, Păunescu (2001, 76-77) considered this area as a possible supply source for the UP sites in NW Romania (but when one looks at these obsidian pieces immediately notices that is actually glass slag, a by-product from industrial processes). Despite the absence of geological sources, Dobrescu (2008, 153, 200) argued a local provenance for the obsidian artefacts based on technological (the high number of end-products, cores and waste-products) and geological grounds (that obsidian generally occurs together with perlite). This last argument (of the perlite from Oraşu Nou as a proxy for an obsidian source, see Nandris 1975, 90) has been the base of the study conducted by Cârciumaru *et al.* (1985, 567).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 1. Raw material types used at the Upper Palaeolithic site of Buşag-*Coasta Buşagului*:

No.*	Site	Level	Cultural assignation	Lithics	Raw materials	Raw materials provenance	References
1	Buşag-*Coasta Buşagului*	upper (II)	Late Gravettian	-	diversified, amongst which good quality silex and obsidian	-	Bitiri 1971, 12
			Late Gravettian	> 1600	opal (72%), obsidian (13%), fine grained grey silex, river flint and sandstone, reddish radiolarite	-	Bitiri 1980, 31-32
			Late Gravettian	2554	opal (84.18%), silex (8.5%), black translucent obsidian (4.58%), sandstone and other river cobbles (2.74%);	local origin	Bitiri, Cârciumaru 1984, 97
			Late Gravettian	2776	silex, opal and jasper (65%), obsidian (35%)	local origin	Păunescu 2001, 470
		lower (I)	Lower Aurignacian	-	volcanic rocks, sandstone, whitish quartz	local origin	Bitiri 1971, 11
			Early Upper Palaeolithic	2026	whitish, pinkish or yellowish opal (94.92%); silex (2.91%), quartz (0.99%), obsidian (0.64), andesite and other rocks (0.54%)	local origin, in the gravel deposits of Someş and Tăuaş, in deluvial-colluvial deposits	Bitiri, Cârciumaru 1984, 85
			Aurignacian	1808	chalcedony (45.98%), opal (35.07%), jasper (13.07%), obsidian (2.11%), quartz (1.17%), agate (0.82%), chert (0.70%), unidentified (0.64%), andesite (0.05%)	local origin	Dobrescu 2002, 5-6; Dobrescu 2008, 93-94
			Early Aurignacian	1712	more or less fine grained variously coloured silex (47%), opal and jasper (40%), obsidian (2%), quartzite, chert and others (1%)	local origin	Păunescu 2001, 467
	GPS points Bu-CB 01a-01d	Surface	-	57	variously coloured siliceous rocks and obsidian (1)	local origin and long distance (obsidian)	Field survey no. 14 (21.07.2018)

* Number in accordance with Figure 1.

https://biblioteca-digitala.ro

This lead (perlite as proxy for obsidian) has been chased also by Păunescu (2001, 77), Tuffreau *et al.* (2013, 11) and Crandell (2014, 80), only to turn up empty, in accordance with the lack of obsidian sources in this area as pointed out by Nandris (1975, 90). The perlite is a devitrified and hydrated glass by the actions of hydrothermal solutions (Williams, Nandris 1977, 208). The perlite from Oraşu Nou makes no exception, as it has been altered during the regional hydrothermal processes associated with the Sarmatian and Pannonian volcanism (Bîrlea 1969; Stan, Bîrlea 1967; Sagatovici *et al.* 1960; Stanciu 1972). Thus it can be excluded the possibility of an obsidian source, used in the past by the UP people in NW Romania, and since then altered to perlite (as seems to be implied by Culicov *et al.* 2012, 610). In a more recent study (Astaloş, Kasztovszky 2009, 139), the chemical analysis of obsidian artefacts from UP sites in NW Romania (Buşag and Călineşti I) provided inconclusive results regarding their provenance from the Carpathian sources. Only very recently (Dobrescu *et al.* 2018, 123-124), the chemical analysis of 232 obsidian artefacts from the UP assemblages of NW Romania (Buşag, Remetea-Şomoş I, Călineşti I, Boineşti and Turulung) confirmed both the Slovakian (C1) and the Hungarian (C2) supply sources, but also showed that a number of artefacts from the Aurignacian layer of Buşag and the Gravettian layer from Călineşti I were supplied from the Ukrainian source (C3).

The predominant raw material used at the UP sites from the Oaş Depression has been described as opal of various colours or grading shades, white-dark bluish-grey and yellowish-rusty or coffee-brown with an inhomogeneous structure (Nicolăescu-Plopşor, Kovacs 1959, 37-38; Bitiri 1972, 100). Based on a mineralogical analysis, these opals were described as sedimentary rocks silicified under the action of hydrothermal solutions (Bitiri 1972, 100). The same researcher used the term "volcanic tuffs" for volcanic rocks (glasses) with various degrees of purity. In the Oaş Depression, these rocks have a widespread and abundant occurrence as massive deposits or as pieces of various sizes transported by waters on slopes and valleys (Bitiri 1972, 100). Between Racşa and Racşa Vii villages there are numerous opal boulders and flakes of various sizes (Bitiri 1972, 58). In the place called „La Cremene" near Racşa village there are blocks of a greyish silex and opal (also found in the UP assemblages), many of which bear intentional knapping negatives suggesting that this could be a possible raw material supply location (Bitiri 1972, 58). In smaller proportions, these assemblages also contain artefacts made on sandstone and quarzitic river cobbles gathered from nearby gravels. Regarding the raw materials from the Aurignacian layer of Boineşti-*Coasta Boineştilor*, Nicolăescu-Plopşor, Kovacs (1959, 38) remarked a non-local good quality silex (of volcanic origin) which can be found at Băiţa and on Ferneziul valley (and its tributary Cremenişul valley, north of Baia Mare). The raw materials from Buşag-*Coasta Buşagului* were described in the same terms as the ones from Oaş Depression (Bitiri, Cârciumaru 1984, 85; see Table 1), only that the opal has white, pink and yellow colours with inclusions. These raw materials are found plentifully in Tăuaşul and Someş gravels and in natural slope deposits (Bitiri, Cârciumaru 1984, 85).

Re-evaluating the UP assemblages of Buşag-*Coasta Buşagului*, Păunescu (2001, 467, 470) described the predominant local raw materials as silex, opal and jasper. For the UP assemblages in Oaş Depression, Păunescu (2001, 484, 523) gives a personal account only for Boineşti and Remetea-*Şomoş I*, both of them dominated by opal. In the chapter regarding the raw material supply sources, Păunescu (2001, 75) mentions volcano-sedimentary rocks (marls, sandstones and tuffs) near Turţ-Băi village and the occurrence of green-yellowish and brown opal as irregular and discontinuous veins at Bixad-Dealul Dâmbonului (here he makes reference to a paper by Edelstein *et al.* 1989 that also describes siliceous rocks from Băiţa, Valea Roşie and Firiza valleys but which are not described by Păunescu). Closer to Buşag, on the southern slope of Porcului Hill (Ilba-Cicârlău area), Păunescu (2001, 76) notes the sedimentary deposits with greyish hard tuffs (with conchoidal fracture and sharp edges) and brownish-reddish or whitish hard silex (he is referencing papers by Iorgulescu 1955 and Givulescu 1967).

https://biblioteca-digitala.ro

For the Aurignacian assemblage from Buşag-*Coasta Buşagului* site, Dobrescu (2002, 5; 2008, 93) describes the local raw materials as chalcedony, opal and jasper, materials that make up around 94% (similar to the percentage of opal given by Bitiri, Cârciumaru 1984, 85). The Aurignacian assemblages from Oaş Depression are dominated by jasper, opal and chalcedony of local origin (Dobrescu 2008, 126, 132, 139, 148). Dobrescu (2008, 199) considered these raw materials as sedimentary rocks silicified under the action of hydrothermal solutions (the same definition originally provided by Bitiri 1972, 100). Dobrescu (2008) did not provide its own description for the above mentioned raw materials, but offered the following definitions: jasper represents a fine-grained sedimentary siliceous rock (a diagenetic product of radiolarite) of reddish, brownish, yellowish, greenish and pinkish colours (Dobrescu 2008, 103 *apud* Anastasiu 1999, 76), material that crops out near Poiana Botizii village (Dobrescu 2008, 103 *apud* Păunescu 2001, 75); chalcedony is a cryptocrystalline variety of quartz, from banded to botryoidal structure, with coloured varieties being agate, onyx, sardonyx, cornelian, chrysopras (Dobrescu 2008, 109 *apud* Anastasiu 1999, 29-30); opal is a hydrated amorphous variety of silica from colourless to yellow, ochre, red, green and black (Dobrescu 2008, 116 *apud* Anastasiu 1999, 96). According to this researcher (personal communication by R. Dobrescu, 9th June 2017), she conducted field surveys in the Oaş-Maramureş area during 2004-2006 and gathered pieces of the mentioned raw materials from Ilba, Firiza and Poiana Botizii valleys, materials which are now stored at the Institute of Archaeology in Bucharest. Given the definition provided, one can draw the conclusion that in this researcher's opinion (Dobrescu 2008, 103, 199) the jasper from the UP sites in NW Romania is either not a hydrothermal siliceous rock (see above the two contradicting statements) or was not procured from immediate local sources (but from more remote ones such as Poiana Botizii where there are jasper outcrops as per the definition provided, at a distance under 50 km East from Buşag and over 50 km from the Oaş sites).

Recent excavations at Boineşti (2005-2006) provided a new description of the raw materials. The UP assemblages (levels C and C1) are dominated by variously coloured jaspers (around 51%), intense black slightly translucent, translucent dark grey and yellowish translucent silex (around 35%), followed by sandstone, yellowish-brown siliceous marl, quartzite, obsidian and other volcanic rocks (Tuffreau *et al.* 2013, 11, 20). All of these raw materials seem to have a local provenance, probably the gravels of the Someş river (Tuffreau *et al.* 2013, 10-11). Near Raşca Vii village (10 km south of the site) it has been identified an outcrop of stratified cherts (jasper and radiolarite types, macroscopically similar to the archaeological materials), having a wide variety of textures and a fairly diverse colour palette (predominantly reddish or yellowish-brown, but also white, yellow, up to black), hosted in the Middle Jurassic-Eocene (!) deposits (Tuffreau *et al.* 2013, 11). Note that around Raşca, or any other place in this area, there are no outcropping deposits of that geological age. The raw materials collected during these field surveys are now stored at the Institute of Archaeology in Bucharest.

Reviewing the prehistoric supply sources of lithic raw materials from Romania, in the section piling up geological references containing the word "silex", Cârciumaru *et al.* (2007, 13) mention the existence of this material on Piciorul Porcului Hill (Ilba, Maramureş county), associated with tuffs and diatomites (citing papers by Givulescu 1967 and Iorgulescu 1955). Cârciumaru *et al.* (2007, 13) also indicate the existence of siliceous lenses in sand deposits in the same general area (referring to a paper by Rădulescu 1958, erroneously given as from 1960), material later renamed by D. Rădulescu as coffee-reddish or whitish silex strata (here it is referenced a paper by Rădulescu, Borcoş 1968, given with a French title, but actually written in Romanian and containing no information regarding any "silex strata" in the area around Ilba village!). In the section cramming up geological references containing the word "jasper", Cârciumaru *et al.* (2007, 31) mention the existence of a jasper horizon above the tuff deposits of Sarmatian age on the same Porcului Hill (quoting the same paper by Givulescu 1967; note that this information regards the same siliceous material as mentioned above, only doubled up under a different rock name!).

https://biblioteca-digitala.ro

In a study on lithic sources from NW Romania, Crandell (2014, 75) makes a short bibliographic review pointing out the occurrence of: "polychrome stratified jasper and opal" near Seini; jasper and "microcrystalline quartz of different colours (brownish-red and whitish hues) in tuffs and diatomites" on Piciorul Porcului Hill/Porcului Hill and "sands with lenses of hard siliceous rock" in the Sarmatian deposits (referring to papers by Iorgulescu 1955; Rădulescu 1960; Givulescu 1967; but also to a paper from 1998 by V. Ghiurcă and D. Chira, which I did not read). Through his on research, Crandell (2014, fig. 1) sampled and described jasper, sinter and opal from: Seini (Seinel Valley), Ilba (Porcului Valley), Borcuțul Valley, Iricău Peak, Roşie Valley, Firiza, and Baia Sprie.

The new field surveys for siliceous rocks in the Baia Mare area (presented below) draw upon this narrow background of possible supply sources (given that most of the archaeological information points up to the occurrences from Porcului Hill near Ilba village), but also upon the different accounts provided by various authors (M. Bitiri, Al. Păunescu, R. Dobrescu) for the same raw materials used at Buşag-*Coasta Buşagului* site.

3. Materials and methods

In 2017-2018 a total number of 14 field surveys were carried out in order to assess the occurrence and availability of knappable siliceous rocks in the Baia Mare area. The field surveys were performed as one day walks in accordance with the above-mentioned archaeological information and individual objectives (Table 2). Only stops (sampling and observation points) and field survey routes from 2018 were recorded with a handheld GPS (Garmin eTrex 35, accuracy of 3-7 m). Stops and routes in 2017 were located and retraced based on landmarks recorded during the field surveys (such as specific landscape features, milestones, orientation of the valleys/river course). In order to assess the availability of siliceous materials, data regarding the surface morphology and texture for complete samples was recorded during the field surveys (for clasts large enough not to be carried) and, later, in the laboratory (clast analysis as described in Ciornei 2017, 130).

A review of the geological literature was performed and the mentions to siliceous rocks from the Baia Mare area were compiled in Table 4. This review has been done after the field surveys were carried and had no bearing on the way they were designed or executed. This study also does not provide a petrographic analysis of the collected samples, analysis which is in preparation.

https://biblioteca-digitala.ro

Table 2. Field surveys in the southern part of Gutâi Mountains (Baia Mare area, Maramureş county):

No.	Date	Field surveys	Walked distance (km)	No. of Stops	No. of samples	Objectives
01	30.05.2017	Buşag-Coasta Buşagului site – Tăuaşul valley	5	1	2	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in the immediate vicinity of the site
02	31.05.2017	Coasta Buşagului hill	0.5	1	34	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in the immediate vicinity of the site
03	01.06.2017	Seini village – Seinel Valley	9	3	31	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
04	02.06.2017	Tăuții-Măgherăuș – Nistru valley – Nistru village	15	7	95	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in areas not mentioned in the archaeological literature
05	03.06.2017	Handalul Ilbei village – Ilba valley – Ilba mine	8.5	0	0	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
06	03.06.2017	Ilba village – Porcului valley	3	3	16	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
07	05.06.2017	Băița village – Băița valley – Ulmoasa valley	18	1	1	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in areas not mentioned in the archaeological literature
08	06.06.2017	Tăuții-Măgherăuș town – Băița valley – Băița village	6	3	26	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in areas not mentioned in the archaeological literature; understand the geological context of the siliceous rocks found in 2017
09	09.07.2018	Baia Mare – Borcut-Frumuşeaua interfluve	15	7	37	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
10	11.07.2018	Baia Mare – Romană valley	39	1	1	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
11	12.07.2018	Baia Mare – Iricău peak	19	5	8	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks; understand the geological context of the siliceous rocks found in 2017
12	13.07.2018	Baia Sprie – Chiuzbaia	20	2	3	check the information from Crandell (2014) regarding the occurrence of siliceous rocks
13	14.07.2018	Tăuții-Măgherăuș – Nistru-Băița interfluve – Frumuşeaua valley	23	25	32	understand the geological context of the siliceous rocks found in 2017
14	21.07.2018	Buşag-Coasta Buşagului site – Tăuții-Măgherăuș town	17	4	0	assess the occurrence of knappable siliceous rocks in the immediate vicinity of the site
			198	**63**	**286**	

https://biblioteca-digitala.ro

4. Study area

The study area covers the southern part of the Gutâi Mountains and the northern part of Baia Mare Depression (Maramureş county). A line connecting the Comşa, Ţapului, Arşiţa Mare, Măgura Mare, Frăsâneasa, and Igniş peaks represents the northern limit of the study area. The lower Someş and Săsar river courses represent the southern limit. Seinel and Chiuzbaia valleys are the limits to the west and, respectively, to the east. In this area, the Gutâi Mountains have a massive aspect with low relief (generally 300-600 m absolute altitude, gradually rising to the north up to 900-1300 m) and slopes rapidly descending in the lowlands (Rădulescu 1958, 156; Gherasi, Bombiţă 1967, 8-9; Roşu 1973, 195). The main river valleys are Ilba, Cicârlău, Nistru, Băiţa and Firiza, generally longer and with a well-developed middle course receiving numerous tributaries (except Cicârlău). Rivers such as Seinel, Borcutului, and Chiuzbaia are rather short and narrow and receive numerous tributaries almost perpendicularly to the main valley (Rădulescu 1958, 157).

The Gutâi Mountains belong to the Neogene-Quaternary volcanic chain of the Eastern Carpathians (Transcarpathian area) and are composed of: a pre-Neogene basement with Paleogene flysch formations (limited to small outcrops in the study area); the Neogene volcanics (Badenian-Pannonian) represented by andesites, basaltic andesites, dacites and pyroclastics; the Badenian, Sarmatian and Pannonian molasse deposits outcropping in basins adjacent to the volcanic area; terrace and deluvial-colluvial Quaternary deposits (Rădulescu 1958, 157-181; Chiţimuş *et al.* 1967, 317-325; Gherasi, Bombiţă 1967: 18-19; Borcoş *et al.* 1972, 9-12, 15-29; Borcoş *et al.* 1973a, 9-11; Borcoş *et al.* 1973b, 81-83; Kovacs, Fülöp 2003, 5; Kovacs *et al.* 2013, 484; see Fig. 1).

5. Results

The field surveys (details in Table 2, Figs. 2-3) covered a comprehensive area (with a radius of 15-20 km centred on Buşag-*Coasta Buşagului* site) and revealed that siliceous rocks occur in different geological contexts with a wide range of availability (see distribution in Fig. 1 and details on each point in Table 3).

Before getting to the point, it should be emphasized that natural or artificial exposures pertinent to the relationship between siliceous rocks and their primary geological contexts were rarely encountered (generally covered by forests and vegetation). Thus, the siliceous rocks sampled from Seinel Valley (Fig. 4/1-3), Porcului Valley (Fig. 4/4-6), Poprad Frumuşeaua, Iricău Peak (Fig. 7/4-6), Firiza, and most of those from Nistru-Băiţa interfluve (Fig. 5 and 6/4-6) have no direct primary context association. Only in three cases (no. 13, 18 and 23 in Fig. 1) the relationship between the siliceous rock and its primary geological context has been directly observed (Figs. 6/1-3, 7/1-3, 8/1-2).

During the last field survey aimed at checking the area to the WNW of the site (towards Cicârlău village), while passing over Coasta Buşagului hill it has been encountered an astonishing situation: freshly cut (and partially asphalted) roads by the side of which numerous lithic artefacts were found (Figs. 3 and 8/3-6). Thanks to the unauthorized road construction by the mayoralty of Tăuţii-Măgherăuş town the position of the Buşag-*Coasta Buşagului* site has been recovered (the exact position of the site being lost since Bitiri's excavations and proved to be elusive for the French-Romanian team in 2016-2017 campaigns).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 3. Occurrence locations and sampling points of siliceous rocks in the study area:

No. *	Acronym	Occurrence location/area	Stops	Elevation	Landmarks/GPS coordinates	Geological context	Samples collected		Clast analysis
							no.	type	
2	Se-Se 1	Seini – Left side tributary	Se 1	-	at 0.7 km ENE from the water dam	creek deposits	25	variously coloured siliceous rocks	23
3	Se-Se 2	Seini – Left side tributary	Se 2	-	at 1.2 km ENE from the water dam	slope deposits	5	variously coloured siliceous rocks	0
4	Se-Se 3	Seini – Ungurului valley	Se 3	-	at 1.5 km ENE from the water dam	creek deposits	1	agate (?)	0
5	Il-Por	Ilba – Porcului valley	Il-Por 1-3	-	at 0.1 km E from the rock quarry	creek deposits	16	variously coloured siliceous rocks	15
6	Bu-CBp	Buşag – Coasta Buşagului hill	Bu-CBp	-	at 0.7 km NE from DN 1C	reddish-brown silt with gravel clasts	34	variously coloured siliceous rocks + volcanic rocks	0
7	Bu-Tă	Buşag – Tăuaşul valley	Bu-Tă	-	at 1.5 km NE from DN 1C	alluvial deposit	2	whitish vein quartz	0
8	TM-Nis 1	Tăuții-Măgheruş – Nistru valley 1	Nis 1/2017	-	at 2.3 km N from DN 1C	alluvial deposit	1	siliceous rock	0
9	TM-Nis 7	Tăuții-Măgheruş – Nistru valley 7	Nis 7/2017	-	at 3.9 km N from DN 1C	alluvial deposit	1	siliceous rock	0
10	TM-Nis 2	Tăuții-Măgheruş – The confluence of Nistru and a left side tributary	Nis 2/2017	-	at 2.4 km N from DN 1C	creek deposits	86	variously coloured siliceous rocks	86
			Nis 01	222 m	47.68562/23.4545	alluvial deposit	11	variously coloured siliceous rocks	0
11	TM-Nis	Tăuții-Măgheruş – Left side tributary of Nistru	Nis 3-6/2017	-	at 2.5 km N from DN 1C	creek deposits	7	variously coloured siliceous rocks	7
12a		Tăuții-Măgheruş – Nistru-Băița interfluve	Nis 02	240 m	47.68699/23.4553	on top of the soil	0	-	0
			Nis 03	254 m	47.6886/23.45611	on top of the soil	1	siliceous rock	0
			Nis 04	256 m	47.68907/23.45626	silty brownish-grey clay	1	silty brownish-grey clay	0
			Nis 05	278 m	47.69019/23.45701	on top of the soil	0	-	0
12b			Nis 06	300 m	47.69122/23.45886	on top of the soil	0	-	0
			Nis 07	311 m	47.69253/23.45974	on top of the soil	7	variously coloured siliceous rocks	2

* Numbers in accordance with Fig. 1.

https://biblioteca-digitala.ro

Table 3. (Continued)

No.*	Acronym	Occurrence location/area	Stops	Elevation	Landmarks/GPS coordinates	Geological context	Samples collected		Clast analysis
							no.	type	
13	Ba-Bai	Băița – Nistru-Băița interfluve	Bai 01	337 m	47.69431/23.46257	on top of the soil	0	-	0
			Bai 02	343 m	47.69399/23.46379	silty brownish clay	1	silty brownish clay + siliceous rock	0
			Bai 03	358 m	47.69414/23.46572	silty brownish clay	1	silty brownish clay + siliceous rock	0
			Bai 04Bis	366 m	47.69395/23.46605	grey-reddish/yellowish mottled clay	1	grey-reddish/yellowish mottled clay + siliceous rock	0
			Bai 04	369 m	47.6939/23.46618	poorly cohesive whitish-grey sandstone	4	sandstone + siliceous rock	0
			Bai 05	378 m	47.6944/23.46682	silty brownish clay	3	silty brownish clay + siliceous rock	0
			Bai 06	402 m	47.69465/23.46705	on top of the soil	2	siliceous rocks	0
14	Ba-Bai	Băița – Nistru-Băița interfluve	Bai 07	402 m	47.6953/23.4671	volcanics	0	-	0
			Bai 08	384 m	47.69446/23.46907	on top of the soil	0	-	0
			Bai 09	354 m	47.69375/23.47047	on top of the soil	0	-	0
			Bai 10	345 m	47.69296/23.46944	on top of the soil	0	-	0
15a	Ba-Pie	Băița – Pietrarului valley	Bai 11	284 m	47.69041/23.47259	creek deposits	0	-	0
			Bai 12	284 m	47.69011/23.47341	Andesite	0	-	0
15b			Bai 13	260 m	47.68682/23.47617	creek deposits	0	-	0
			Bai 14	249 m	47.68667/23.47796	creek deposits	0	-	0
			Bă 1-3/2017	-	at 2.4 km NNE from DN 1C	creek deposits	26	variously coloured siliceous rocks	13
16	Ba 4	Băița – Băița valley	Bă 4/2017	-	at 5.0 km NNE from DN 1C	alluvial deposit	1	reddish siliceous rock	0

https://biblioteca-digitala.ro

Table 3. (Continued)

No.*	Acronym	Occurrence location/area	Stops	Elevation	Landmarks/GPS coordinates	Geological context	Samples collected		Clast analysis
							no.	type	
17a	BM-Bor	Baia Mare – Poprad Frumuşeaua	Bor 01	442 m	47.68609/23.50935	on top of the soil	1	agate (?)	0
17b			Bor 02	483 m	47.68659/23.50879	on top of the soil	6	variously coloured siliceous rocks	0
			Bor 2-3	-	-	on top of the soil	12	variously coloured siliceous rocks	0
17c			Bor 03	509 m	47.68781/23.50808	pyroclastic deposit	7	siliceous rock + pyroclastics	0
			Bor 04	521 m	47.68734/23.50716	pyroclastic deposit	2	pyroclastic rocks	0
18	BM-Bor	Baia Mare – Poprad Frumuşeaua	Bor 05	395 m	47.68283/23.50731	on top of the soil	3	variously coloured sandstones	0
			Bor 06	394 m	47.68255/23.50666	on top of the soil	1	clear whitish-grey siliceous rock	0
			Bor 07	392 m	47.68165/23.50639	rusty-yellowish silty sand	5	siliceous rock + sand	0
19	BM-Bor	Baia Mare – Poprad Frumuşeaua	Bor 08	275 m	47.66957/23.50647	on top of the soil	0	-	0
			Bor 09	229 m	47.66985/23.51091	on top of the soil	0	-	0
20	BM-VfIri	Baia Mare – Iricău Peak	VfIri 01	564 m	47.67798/23.53471	on top of the soil	0	-	0
			VfIri 02	535 m	47.67747/23.53531	on top of the soil	5	yellowish-brown silt + siliceous rocks	0
			VfIri 03	525 m	47.67736/23.53589	on top of the soil	0	-	0
			VfIri 04	519 m	47.67693/23.53591	on top of the soil	0	-	0
			VfIri 05	490 m	47.67646/23.53501	pyroclastic deposit	3	pyroclastics + siliceous rocks	0
21	BM-Rom	Baia Mare – Romană valley	Fir 05	465 m	47.7192/23.57318	creek deposits	1	agate	0
22	Chiuz	Chiuzbaia – Chiuzbaia valley	Chiuz 01B	491 m	47.68988/23.66521	alluvial deposit	1	whitish-grey vein quartz	0
23	Chiuz-Tur	Chiuzbaia – Tulburea valley	Chiuz 02	550 m	47.69395/23.6767	blackish claystone	2	black siliceous rock, very fine grained, opaque, dull	0

https://biblioteca-digitala.ro

Based on macroscopic traits, the siliceous rocks were grouped in the following categories:
A) a multi-coloured yellow mustard-brownish-reddish or reddish material, fine-grained, dull, with breccia fabric (Figs. 4, 5/6, 9/1); found at locations on Seinel Valley (no. 2-3 in Fig. 1), Porcului Valley (no. 5 in Fig. 1), Nistru-Băiţa interfluve (no. 10-12, 16 in Fig 1) and Iricău Peak (no. 20 in Fig. 1); most of the samples have smoothened surfaces, rarely they have a whitish-yellowish "tuffaceous" cortex;
B) a rusty brownish with grey/reddish/dark greyish or blackish material, greasy, semi-translucent (Figs. 5/2-3, 5/5, 6/6, 7/4-6, 9/3-4); found at locations on Nistru-Băiţa interfluve (no. 10-12, 14-15 in Fig. 1) and Iricău Peak (no. 20 in Fig. 1); all samples have smoothened surfaces or surfaces reminding the tree bark fabric;
C) a grey-blueish or whitish (whitish-rosy) material, translucent, greasy lustre, with agate fabric (Fig. 9/5); found at locations on Seinel Valley (no. 3-4 in Fig. 1), Poprad Frumuşeaua (no. 17a in Fig. 1), and Romană Valley (no. 21 in Fig. 1); some samples have a whitish-rusty "tuffaceous" cortex;
D) a milky whitish material (sometimes with brownish or reddish dots), dull, coarse, and opaque (Fig. 9/5); found at locations on Seinel Valley (no. 2 in Fig. 1), Nistru-Băiţa interfluve (no. 10 in Fig. 1), Poprad Frumuşeaua (no. 17b-17c in Fig. 1), and Chiuzbaia (no. 22 in Fig. 1); samples have smoothened surfaces; this material has low knapping qualities;
E) a clear grey-whitish material, fine-grained, translucent, greasy lustre (Figs. 6/4-5, 9/6); found at locations on Nistru-Băiţa interfluve (no. 10, 13, 15 in Fig. 1); samples have smoothened surfaces;
F) a grey-brownish material, fine-grained, dull, semi-opaque, with fossils visible to the naked eye (Figs. 6/1-3, 7/1-3, 9/7); found at locations on Nistru-Băiţa interfluve (no. 10 and 13 in Fig. 1) and Poprad Frumuşeaua (no. 18 in Fig. 1); this material has smoothened surfaces (especially in secondary position), but many samples generally retain a whitish-yellowish "tuffaceous" surface (identified in the primary deposits as a transition material towards the sand/sandstone deposit);
G) silicified blackish mudstone, very fine-grained, opaque, greasy lustre (Figs. 8/1-2, 9/8); found in primary position on Turburea Valley, left hand tributary of Chiuzbaia (no. 23 in Fig. 1);
H) light grey-whitish sandstone (Fig. 9/8) found at locations on Poprad Frumuşeaua (no. 18 in Fig. 1) and Chiuzbaia (no. 22 in Fig. 1);
I) other materials such as incarbonized wood or a dark greyish opaque rock with rusty patina (Fig. 9/8) were found at locations on Nistru-Băiţa interfluve (no. 11 and 15 in Fig. 1).

Swiftly, it can be observed that materials from categories A, B, C, and D have a more or less widespread occurrence, while materials from categories E and F were only identified in the Nistru-Băiţa interfluve and Poprad Frumuşeaua. Materials in categories A, B, E, and F seem to be the most abundant ones, in comparison to others (C and D). More so, all the varieties occur in the immediate vicinity of the site (2-3 km NNE, Nistru-Băiţa interfluve). Materials from categories A, B and C were also found in a colluvial deposit (no. 6 in Fig. 1) near the archaeological site (less than 0.5 km).

The information resulted from the review of the geological literature regarding siliceous rocks in the Baia Mare area was compiled in Table 4 and locations added to Fig. 1 (no. 24-50). The additional information (Table 4) has extended the occurrence area of siliceous rocks to the north of the locations identified/confirmed through the field surveys.

https://biblioteca-digitala.ro

Table 4. Occurrence locations of siliceous rocks in the study area from bibliography:

No.*	Occurrence location/area	Siliceous rock type	Macroscopic traits	Geological context	References
24	Barnici Hill (Seini)	strongly silicified explosion breccias	yellowish to reddish colour	trachytes, trachyte agglomerates and breccias (Seini type andesite)[a)]	Rădulescu 1955, 37-38; Rădulescu 1958, 170, 186; Giuşcă 1960, 502-503
		siliceous sandstone	yellowish, micaceous	Sarmatian deposits	Rădulescu 1958, 159, 182
25	Dealul Înalt Peak	chalcedony	red coloured, very large elements	andesitic agglomerates ("the old pyroclastics")[a)]	Rădulescu 1958, 184-185; Giuşcă 1960, 502-503
26	Ungurului Valley	strongly silicified propylitic andesite	yellow and red colours, extreme hardness	propylitic andesite[a)]	Rădulescu 1958, 165, 185, 193
51	NE of Ilba village	lenses of siliceous rocks	yellowish to dark brownish, very hard and brittle	fine whitish sands (Sarmatian)	Rădulescu 1958, 159, 182
27	the hill between Ilba and Porcului valleys	strongly silicified explosion breccias	-	trachytes, trachyte agglomerates and breccias[a)]	Rădulescu 1958, 170, 186
52	the southern slope of Porcului Hill	silex (siliceous rock in general)	coffee-reddish or whitish, hard	sequence of tuffs, diatomites, tuffs and silex[a)]	Iorgulescu 1955, 74
53	Piciorul Porcului Hill (the slope from Merilor Valley)	jaspers, greyish silicified marlstones and siliceous claystones	-	agglomerates, white-yellowish tuffites and cinerites (Pannonian)	Givulescu 1967, 92
54	Toci Creek (on the right hand of Colbului Valley)	silicified marlstones	greyish, very hard	sequence of black and grey claystones, grey marlstones, tuffs and agglomerates (Upper Tortonian)[a)]	Iorgulescu 1955, 73
55	western tributary of Colbului Valley	strongly silicified propylitic andesite	yellow and red colours, extreme hardness	propylitic andesite[a)]	Rădulescu 1958, 165, 185, 193
56	the ridge between Băii and Roşie valleys				
28	Ţapului Peak (between Băii and Ilba valleys)				
57	Mestecănişului Valley	siliceous quarzitic sandstones	whitish, very fine-grained	sequence of sandstones and grey claystones	Iorgulescu 1955, 72
29	the ridge between Căpitanului and Cicârlăului valleys	strongly silicified propylitic andesite	yellow and red colours, extreme hardness	propylitic andesite[a)]	Rădulescu 1958, 165, 185, 193

* Numbers 24-50 in accordance with Fig. 1; numbers 51-63 for locations that were difficult to be plotted on the map in Fig. 1.

a) hydrothermally altered (adularized) volcanics pertaining to three hydrothermal phases of Pannonian age (Giuşcă 1960, 499-502; Stanciu 1973, 43-45; Kovacs *et al.* 2013, 484).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 4. (Continued)

No.*	Occurrence location/area	Siliceous rock type	Macroscopic traits	Geological context	References
58	Taloş Valley (between Cicârlăului and Nistrului valleys)	silicified claystones	-	bluish clyastones with coarse sands (Middle Pannonian)	Marinescu 1964, 252-253
30	Şindileu Peak	strongly silicified Şindileu dacites	light yellowish-brown, reddish-brown to bright red	Şindileu type dacites[a)]	Rădulescu 1958, 171, 186-187; Giuşcă 1960, 501-502
		reddish chalcedony and clear opal (transparent)	-	explosion breccias in Şindileu type dacites[a)]	Rădulescu 1958, 172-173, 186-187; Giuşcă 1960, 501-502
		silicified feldspathic dacites	red to very dark red	feldspathic dacites[a)]	Rădulescu 1955, 37
		silicified explosion breccias	various shades of colour	trachytes[a)]	Rădulescu 1955, 37-38
59	the ridge between Cicârlăului and Bancotei valleys	strongly silicified propylitic andesite	yellow and red colours, extreme hardness	propylitic andesite[a)]	Rădulescu 1958, 165, 185, 193
31	Piatra Şoimului Peak	strongly silicified Şindileu dacites	light yellowish-brown, reddish-brown to bright red	Şindileu type dacites[a)]	Rădulescu 1958, 171, 186-187
		chalcedony opal	reddish clear (transparent)	explosion breccias in Şindileu type dacites[a)]	Rădulescu 1958, 172-173, 186-187
		silicified feldspathic dacites	red to very dark red	feldspathic dacites[a)]	Rădulescu 1955, 37
		silicified explosion breccias	various colours and shades	trachytes[a)]	Rădulescu 1955, 37-38
32	Piatra Mare Peak (between Nistrului and Bancotei valleys)	completely silicified agglomerates	-	white-greyish or greenish andesitic agglomerates[a)]	Rădulescu 1958, 160-161, 184
		strongly silicified andesitic agglomerates	pale dark colours, very compact and hard	propylitic andesite agglomerates[a)]	Rădulescu 1955, 34
33	Laposa Valley (Băiţa)	jasper	intense brick-red with white or black areas	small veins and irregular vugs in Pannonian pyroxene andesites[a)]	Edelstein *et al.* 1989, 15
34	upon entering the Roşie Valley	strongly silicified explosion breccias	-	propylitized hornblende andesites[a)]	Cioflică 1956, 234, 237
35	Tarniţa Peak	strongly silicified explosion breccias	different colours	andesitic tuffs[a)]	Rădulescu 1955, 35
36	Limpedea Valley (Băiţa)	silicified marlstones	greyish, very hard	volcano-sedimentary sequence[a)]	Iorgulescu 1955, 75
		silicified marl-limestones	-	sandstones and tuffs (Sarmatian)[a)]	Marinescu 1964, 251-252
		silicified tuffs	-		
60	Muncelelor Creek (tributary of Limpedea Valley)	strongly silicified explosion breccias	-	propylitized hornblende andesites[a)]	Cioflică 1956, 234, 237
37	middle Muncelelor Creek	strongly silicified explosion breccias	-	Ulmoasa type pyroxene dacites[a)]	Cioflică 1956, 234, 237
61	Pietraru Hill (?)	strongly silicified explosion breccias	-	propylitized hornblende andesites[a)]	Cioflică 1956, 234, 237

https://biblioteca-digitala.ro

Table 4. (Continued)

No.*	Occurrence location/area	Siliceous rock type	Macroscopic traits	Geological context	References
38	Țigherul Hill	silicified quarzitic sandstones	whitish, very hard	quarzitic sandstones (Middle Pannonian)	Marinescu 1964, 253-254
39	Murgău Ridge	silicified and adularized breccia	whitish with various shades of brown	Piscuiatu type quartz andesites (Pannonian)[a)]	Russo 1971, 368-369
		silicified explosion breccias	-	trachytes[a)]	Rădulescu 1955, 37-38
40	Szarkaret/Nopții Creek, Roşie Valley (Baia Mare)	chalcedony	milky white (with submillimetre crusts to agate texture); sizes between 1-10 cm long and 1-2 cm thick	vein breccia cemented by quartz and limonite[a)]	Edelstein *et al.* 1989, 14
41	Elena Ridge	«adularia quartzite»	whitish with various shades of brown	Piscuiatu type quartz andesites (Pannonian)[a)]	Russo 1971, 368-369
42	Pietroasa Valley				
43	Lungă Valley				
44	Piatra Mare Hill	silicified and adularized breccia	whitish with various shades of brown	Piscuiatu type quartz andesites (Pannonian)[a)]	Russo 1971, 368-369
45	Crucii Hill	«adularia quartzite»	whitish with various shades of brown	Jereapăn type pyroxene and hornblende andesites (Pannonian)[a)]	Russo 1971, 368-369
46	Vălini Valley (Firiza)	jasper	abundant pieces measuring 1-30 cm in diameter (rarely 0.5 m); from yellow, red, brown to black	-	Edelstein *et al.* 1989, 15-16
62	Chiuzbaia Valley (between the confluence with Turburea and Lorenț valleys)	silicified marlstones	very fine-grained, black	sequence of marlstones and claystones	Iorgulescu 1955, 77
63	Turburea Valley (left side tributary of Chiuzbaia Valley)	partially silicified marlstones	grey-chocolate brown	sequence of marlstones, limestones, tuffs and sandstones (Sarmatian-Pliocene)	Iorgulescu 1955, 76
47	Măgurei Valley (Chiuzbaia)	silicified claystones and blackish silicified claystones	-	sequence of claystones, black claystones and marlstones	Iorgulescu 1955, 76
48	Jidovoaia Valley	diatomite	white-yellowish, reduced hardness, light, porous	diatomaceous deposits (Pliocene)	Ghiurcă, Jakab 1967, 66
49	Izvorul Plopilor Creek		white-greyish to grey-blackish, more compact, harder, stratified		
50	Ciontolanului Valley (left side tributary of Săsar Valley)	silicified marlstones	dark grey	sequence of marlstones, tuffs and tuffaceous agglomerates (Pliocene)	Iorgulescu 1955, 78

https://biblioteca-digitala.ro

Based on the geological context, three major groups of materials can be differentiated: 1) siliceous rocks (categories A, B, C, D, I from this study, the ones in Table 4) associated with hydrothermally altered volcanics (in Seini type andesites, Şindileu type dacites, Ulmoasa type pyroxene dacites, Piscuiatu type quartz andesites, Jereapăn type pyroxene and hornblende andesites, the volcano-sedimentary formation; the hydrothermal activity is of Pannonian age, Kovacs *et al.* 2013, 484); 2) siliceous rocks as lenses/tabular bodies in Pannonian sand, sandstone or clay deposits (categories E and F from this study, and no. 51 and 48-49 in Table 4); 3) silicified/siliceous detrital rocks in Sarmatian and Pannonian deposits (the sandstones and the mudstone from this study, but also no. 24, 57, 38 in Table 4).

The data collected regarding the size and the shape of the clasts allows to describe the availability of these siliceous materials in the study area. The size of the materials varies from small pebbles to large cobbles with predominantly angular to subangular contours (Figs. 9). Only materials from categories A, B and E reach boulder sizes (Figs. 4-8). The material from category F (Fig. 6/1-3, 7/1-3) occurs in its primary context as large lenses (from decimetre to metres in length and 15-20 cm in thickness). Clasts of this material (no. 10 in Fig. 1) have angular to subangular contours, pebble to small cobble sizes, with a compact elongated form (Fig. 11) in agreement with its tabular/lens like form in the primary deposit.

The two ternary plots (Figs. 10-11) show that the siliceous materials in the study area do not exhibit any particular shape patterns, neither between sampling locations, nor between macroscopic categories.

When plotted according to their sizes (Fig. 10), clasts have forms stretching from platy/compact platy to bladed/compact bladed and elongated/compact elongated (with maximum projection sphericity average values between 0.67 and 0.84), generally along the continuum from oblate (two long axes and one short one) to prolate (one long axis and two short ones). When plotted according to their raw material categories (Fig. 11), clasts have forms from bladed/compact bladed to compact elongated (with maximum projection sphericity average values between 0.64 and 0.78) and with a clear prolateness tendency.

6. Discussion and conclusions

Considering the results of the field surveys from 2017-2018 (correlated with the geological references) it can be stated that various types of siliceous rocks (associated with different geological contexts), with a high degree of macroscopic variability (different colours, sizes and knapping qualities, with bladed/compact bladed and compact elongated forms), occur abundantly throughout the study area. All the macroscopic categories identified at Seini, Ilba, Poprad Frumuşeaua, and Iricău were also recognised in the immediate vicinity of the site (Nistru-Băiţa interfluve). The geological context indicates that most of the siliceous rocks from the study area are associated with hydrothermally altered volcanics (categories A, B, C, D, I), but other types of siliceous rocks occur as lenses in Pannonian sand, sandstone or clay deposits (categories E and F). Another type of knappable raw materials is represented by the silicified/siliceous detrital rocks (sandstones and mudstones) found throughout the study area (Sarmatian and Pannonian deposits). All of these occurrences are considered as local possible supply sources (under 50 km) in accordance with most definitions used in the reconstruction of UP raw materials procurement territories (Kaminská *et al*. 2000, 66; Féblot-Augustins 2009, 38).

Based on a preliminary macroscopic analysis of the artefacts from Buşag-*Coasta Buşagului*, the raw materials identified and sampled from locations in the Nistru-Băiţa interfluve cover more or less all the macroscopic varieties from the archaeological site (compare Fig. 8/6 with Fig. 9). But this is a matter that will be treated accordingly in a feature study (the petrographic analysis is in preparation).

https://biblioteca-digitala.ro

As it has been shown above (Section 2), the archaeological information indicated a local source for the predominant raw materials from Buşag-*Coasta Buşagului* (see Table 1; Păunescu 2001, 76; Cârciumaru *et al.* 2007, 13, 31) and emphasized the occurrences near Ilba village (relying on a few geological works such as Iorgulescu 1955, Rădulescu 1958; Givulescu 1967), the area around the site remaining more or less of a blind spot (covered by the vague hint that slope deposits, Tăuaşul and Someş gravels contain these raw materials). These field surveys, focusing on the area surrounding the archaeological site (Coasta Buşagului hill, Nistru-Băiţa interfluve), proved to be very successful in identifying various types of siliceous rocks (some of them occurring in other areas also). The material described in category E may be the one indicated by Nicolăescu-Plopşor, Kovacs (1959, 38), and even if it is not, this research has confirmed the previous mentions regarding the occurrence of siliceous rocks around the site and Băiţa area (Nicolăescu-Plopşor, Kovacs 1959, 38; Bitiri, Cârciumaru 1984, 85).

A broader spectrum of possible supply sources has been provided by Crandell (2014, 74-75), confirmed by the field surveys from Seinel Valley, Porcului Valley, Poprad Frumuşeaua, and Iricău Peak (Fig. 1 and Table 3), but also by the review of geological data (Fig. 1 and Table 4).
The field surveys from Firiza and Chiuzbaia valleys were unsuccessful in verifying the information given by Crandell (2014). Though Crandell (2014, 74-75) indicated many more locations for the occurrence of siliceous rocks in this area, he did not discuss the geological context of the samples he collected and analysed and did not differentiated between them based on this criterion. Even the petrographic characteristics mentioned by Crandell (2014, 77-80) imply such divisions. In contrast, the results of this contribution suggest that the siliceous rocks from the study area can be differentiated based on their geological contexts and macroscopic aspect and is expected that the petrographic characteristics to support these divisions (pending the petrographic study, this is only a working theory).

The materials collected by R. Dobrescu from Ilba and Firiza (Fig. 8/2) have similar macroscopic features with materials from category A (Fig. 8/1). The ones collected by R. Dobrescu from Firiza (exact location unknown) may come from the source on Vălini Valley (no. 46 in Fig. 1 and Table 4), and do not seem to be very different (macroscopically) than the ones in category A collected from Seini and Ilba (in Seini type andesites) or Nistru (in Şindileu type dacites) (see Fig. 9). Given that they occur in different geological contexts (Table 4) some petrographic and chemical differences should be expected (Manilici *et al.* 1985). Based on their geological context and petrographic traits (Edelstein *et al.* 1989, 15-16; Crandell 2014, 77-80), these reddish-yellowish-brownish materials are not jaspers (at least not in the sense defined by Dobrescu 2008, 103). The term jasper is used by Edelstein *et al.* (1989) for the occurrences of siliceous rocks from Lapoşa (Băiţa, in Pannonian pyroxene andesites, jaspers that also occur at Ilba) and Vălini (Firiza) valleys (no. 33 and 46 in Fig. 1 and Table 4), by Givulescu (1967) for the siliceous rocks in tuffs from Piciorul Porcului Hill (no. 53 in Table 4), but also by Crandell (2014, 77-80). This term needs clarifying, as do the others used in the archaeological, petro-archaeological and geological literature for the siliceous rocks in the Baia Mare area, but only a petrographic analysis correlated with the geological context of the samples would allow an acceptable solution to this problem.

Though in small percentages, the presence of silicified clay or marl in the UP assemblages from NW Romania (see above, Section 2) represents an important fact in discussing the UP raw material acquisition patterns, especially because some of these materials are suspected to have a meso- (50-100 km) or extra-local provenance (above 100 km) (Ciornei, Mariş 2018). As it can be seen from the geological data (Table 4), black or grey silicified marlstones and siliceous claystones occur throughout the area (no. 53, 54, 58, 62, 63, 47, 50 in Table 4). This type of material (a blackish siliceous mudstone) has only been identified and sampled during the field survey from Chiuzbaia (no. 23 in Fig. 1). Compared to the geological information, this represents a drawback of the study. The provenance of the silicified clay or marls from the archaeological sites remains an open discussion. Further field surveys are needed in order to sample the other geological deposits

https://biblioteca-digitala.ro

mentioned in the literature and a comparative petrographic (and/or geochemical) study carried out.

Another drawback of the study seems to be that many of the materials sampled and collected come from secondary geological deposits (creek and river gravels) or from the surface (on top of the soil). At first glance this casts doubt on the contribution of this study to the Palaeolithic supply sources. One might argue that these secondary geological deposits have a Holocene age, thus questioning the validity of these locations as Palaeolithic sources. Regarding the geological age of the creek gravels sampled in this study there is no point in trying to advocate for their designation as Holocene or Pleistocene, because, from the raw material acquisition perspective, these deposits only represent a proxy: geological deposits similar to those that might have existed during the Upper Palaeolithic. As to the locations where the siliceous rocks were identified at the surface of the soil, this seem to be a widespread situation in the area where siliceous rocks are associated with hydrothermally altered volcanics, the landscape having a ruiniform appearance (Russo 1971, 369).

On the same note, other weak points of this study are represented by: the design and execution of the field surveys without a prior review of the geological literature; the predominant choice of survey routs on major valleys (hence the lack of direct observations regarding the relationship between the siliceous rocks and host-rocks). These have limited the capacity to identify the siliceous rocks in their proper geological context and to have a first-hand understanding of the area to the NW of the site (Şindileu Peak).

Also, one can argue that this study brings nothing new to the matter of UP supply sources as the archaeological literature (see Section 2) showed no uncertainty regarding the local provenance and the macroscopic variability of the raw materials called opal, jasper, chalcedony, volcanic tuff, and so forth. Be that as it may, this is the first (petro-archaeological) study that tries to discuss these raw materials in their proper geological context and has also provided evidence for the occurrence of siliceous rocks near the archaeological site.

ACKNOWLEDGMENTS
The field research in 2017 was conducted as part of the French-Romanian team excavating at Buşag-*Coasta Buşagului* site, excavations coordinated by Roxana Dobrescu ("Vasile Pârvan" Institute of Archaeology) and Agnès Lamotte/Alain Tuffreau (Mission Archéologique Française), research project *Le Paléolithique de Roumanie* (Ministère français des Affaires étrangères et du Développement international and "Vasile Pârvan" Institute of Archaeology). The field research in 2018 was carried out as part of the internal research project of "Vasile Pârvan" Institute of Archaeology (*Bazinul Oaşului şi Maramureşului în timpul Paleoliticului superior: cadru cronologic şi cultural*), with the support of the Maramureş County Museum of History and Archaeology (Baia Mare). I am very grateful to Dan Pop for his constant support during my stay in Baia Mare.

https://biblioteca-digitala.ro

References

Anastasiu 1999	N. Anastasiu, *Petro-Sed: Glossar de sedimentologie şi petrologie sedimentară*, Ed. Universității din Bucureşti, Bucureşti 1999, 180 p.
Astaloş, Kasztovszky 2009	C. Astaloş, Z. Kasztovszky, *Prompt Gamma Activavation Analysis of Some Prehistoric Stone Tools from North-Western Romania*, In: J.-F. Moreau, R. Auger, J. Chabot, A. Herzog (eds.), Proceedings of the 36th International Symposisium on Archaeometry, 2-6 May 2006, Quebec City, Canada, Cahiers d'archéologie du CELAT 25 (Série archéométrie 7), Québec, 2009, 135-141.
Bitiri 1969	M. Bitiri, *Gravetianul în nord-vestul României*, SCIV 20 (4), 1969, 515-531.
Bitiri 1971	M. Bitiri, *Aşezarea paleolitică de la Buşag (date preliminare)*, Marmația 2, 1971, 7-18.
Bitiri 1972	M. Bitiri, *Paleoliticul în Țara Oaşului. Studiu arheologic*, Biblioteca de arheologie, Seria complementară 1, Centrul de Informare şi Documentare în Ştiințe Sociale şi Politice, Bucureşti, 1972, 196 p.
Bitiri 1980	M. Bitiri, *Câteva date privind etapa de sfârşit a paleoliticului superior în nord-vestul României*, StCom Satu Mare 4, 1980, 25-41.
Bitiri, Cârciumaru 1980	M. Bitiri, M. Cârciumaru, *Le milieu naturel et quelques problèmes concernant le développement du Paléolithique supérieur sur le territoire de la Roumanie*, In: L. Banesz et J.K. Kozlowski (eds.), Colloque international "L'Aurignacien et le Gravettien (Périgordien) dans leur cadre écologique, 14-21 septembre 1980, Krakow-Nitra", Nitra, 1980, 65-75.
Bitiri, Cârciumaru 1984	M. Bitiri, M. Cârciumaru, *Aşezarea paleolitică de la Buşag şi mediul său natural*, Marmația 5-6 (1979-1981), 1984, 79-106.
Bîrlea 1969	V. Bîrlea, *Ignimibritele de la Oraşu Nou (jud. Satu Mare)*, Studii şi Cercetării de Geologie, Geofizică, Geografie, Seria de Geologie 14 (1), 1969, 83-96.
Borcoş *et al*. 1972	M. Borcoş, B. Lang, S. Peltz, N. Stan, *Evoluția vulcanismului neogen în partea de vest a munților Gutîi (Negreşti – Seini – Băița)*, Studii Tehnice şi Economice – Seria I (Mineralogie-Petrografie) 6, 1972, 7-35.
Borcoş *et al*. 1973a	M. Borcoş, B. Lang, S. Peltz, N. Stan, *Evoluția vulcanismului neogen în partea centrală a munților Gutîi (Băița – Certeze – Săpânța – Baia Sprie)*, Studii Tehnice şi Economice – Seria I (Mineralogie-Petrografie) 9, 1973, 7-34.
Borcoş *et al*. 1973b	M. Borcoş, B. Lang, S. Peltz, N. Stan, *Volcanisme Néogène des monts Gutîi*, Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie, Série de Géologie 17 (1), 1973, 81-93.
Borcoş *et al*. 1973c	M. Borcoş, B. Lang, S. Peltz, N. Stan, *Geological Map of Gutăi Mountains, scale 1: 100000*, Geological Institute, Bucharest, 1973.
Borcoş *et al*. 1980	M. Borcoş, S. Peltz, N. Stan, Fl. Marinescu, M. Săndulescu, N. Țicleanu, T. Bandrabur, C. Stanciu, *Harta Geologică a României, scara 1: 50000, Foaia Seini (6d)*, Bucureşti, 1980.

https://biblioteca-digitala.ro

Borcoş *et al.* 1981	M. Borcoş, S. Peltz, N. Stan, D. Russo-Săndulescu, Fl. Marinescu, N. Țicleanu, M. Săndulescu, *Harta Geologică a României, scara 1: 50000, Foaia Firiza (7c)*, Bucureşti, 1981.
Cârciumaru *et al.* 1985	M. Cârciumaru, A. Muraru, E. Cârciumaru, A. Otea, *Contribuții la cunoaşterea surselor de obsidian ca materie primă pentru confecționarea uneltelor paleolitice de pe teritoriul României*, MemAntiq 10-11 (1977-1979), 1985, 561-603.
Cârciumaru *et al.* 2007	M. Cârciumaru, E.C. Nițu, M. Frânculeasa, *Considerații preliminare asupra celor mai importante surse de materie primă litică întrebuințată în preistorie pentru realizarea utilajelor*, ArhMold 30, 2007, 7–40.
Chițimuş *et al.* 1967	V. Chițimuş, Maria Chivu, V. Dragu, O. Edelstein, I. Kalmar, E. Mărgărit, *Asupra vîrstei unor erupțiuni din bazinul minier Baia Mare*, Dări de Seamă ale Şedințelor Comitetului de Stat al Geologiei 53/1 (1965-1966), 1967, 315-327.
Cioflică 1956	G. Cioflică, *Studiul geologic şi petrografic al formațiunilor eruptive din regiunea Băița (Baia Mare)*, Analele Universității „C.I. Parhon". Seria Ştiințelor Naturii 11, 1956, 233-251.
Ciornei 2017	Al. Ciornei, *Upper Palaeolithic supply sources: assessing chert occurrence and availability in the Lower Danube Valley*, Materiale (N.S.) 13, 2017, 129-154.
Ciornei, Mariş 2018	Al. Ciornei, I. Mariş, *From the Lower Danube to the Middle Prut and across the Carpathians: long-distance raw material transfers during the Upper Palaeolithic*, Marmatia 15, 2018, 41-67.
Crandell 2014	O. Crandell, *Knappable lithic resources of North-Western Romania: A mineralogical study*, Journal of Lithic Studies 1 (1), 2014, 73-84.
Culicov *et al.* 20	O.A. Culicov, M.V. Frontasyeva, L. Daraban, *Characterization of obsidian found in Romania by Neutron Activation method*, Romanian Reports in Physics 64 (2), 2012, 609–618.
Dobrescu 2002	R. Dobrescu, *Atelierul aurignacian din punctul Coasta Buşagului (Buşag, comuna Tăuții Măgherăuş, jud. Maramureş)*, Studii de Preistorie 1 (2001), 2002, 5-31.
Dobrescu 2008	R. Dobrescu, *Aurignacianul din Transilvania*, Studii de Preistorie Supplementum 3/2008, Ed. Renaissance, Bucureşti, 2008, 424 p.
Dobrescu *et al.* 2018	R. Dobrescu, A. Tuffreau, C. Bonsall, *L'utilisation de l'obsidienne au Paléolithique supérieur dans le nord-ouest de la Roumanie*, L'anthropologie 122, 2018, 111-128.
Edelstein *et al.* 1989	O. Edelstein, K. Edelstein, A. Götz, *Observații mineralogice şi gemologice asupra unor ocurențe de opal, calcedonie şi jasp din munții Oaş-Văratec*, Dări de Seamă ale Şedințelor Institutului de Geologie şi Geofizică. 1. Mineralogie-Petrologie 74 (1987), 1989, 11-20.
Féblot-Augustins 2009	J. Féblot-Augustins, *Revisiting European Upper Paleolithic Raw Material Transfers: The Demise of the Cultural Ecological Paradigm?*, In: B. Adams and B. Blades (eds.), Lithic Materials and Paleolithic Societies, Oxford, 2009, 25-46.
Gherasi, Bombiță 1967	N. Gherasi, Gh. Bombiță, *Notă explicativă la harta geologică 1: 200000, Foaia Baia Mare (3)*, Comitetul de stat al Geologiei – Institutul Geologic, Bucureşti, 1967, 74 p.

https://biblioteca-digitala.ro

Gherasi *et al.* 1967 — N. Gherasi, Gh. Bombiță, Al. Vasilescu, H. Kräutner, *Geological map of Romania, scale 1: 200000, Baia Mare Sheet (3)*, Comitetul de stat al Geologiei – Institutul Geologic, Bucureşti, 1967.

Ghiurcă, Jakab 1967 — V. Ghiurcă, E. Jakab, *Diatomita de la Chiuzbaia (Baia Mare)*, Studia Universitatis „Babeş-Bolyai", Series Geologia-Geographia 1, 1967, 63-74.

Giuşcă 1960 — D. Giuşcă, *Adularizarea vulcanitelor din regiunea Baia Mare*, Studii şi cercetări de Geologie, Geofizică, Geografie. Seria de Geologie 5 (3), 1960, 499-507.

Givulescu 1967 — R. Givulescu, *Câteva precizări în legătură cu vârsta depozitelor sedimentare din Dealul Piciorul Porcului, comuna Ilba, reg. Maramureş*, Comunicări de Geologie 4, 1967, 91-93.

Iorgulescu 1955 — T. Iorgulescu, *Microfauna unor profile din Sedimentarul zonei eruptive a regiunii Baia Mare*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 39 (1951-1952), 1955, 69-83.

Kaminská *et al.* 2000 — L. Kaminska, J.K. Kozlowski, B. Kazior, M. Pawlikowski, K. Sobczyk, *Long term stability of raw materials procurement systems in the Middle and Upper Paleolithic of the Eastern Slovakia: a case study of the Topla/Ondava river valleys*, Praehistoria 1, 2000, 63-81.

Kovacs *et al.* 2013 — M. Kovacs, Z. Pécskay, Al. Fülöp, M. Jurje, O. Edelstein, *Geochronology of the Neogene intrusive magmatism of the Oaş-Gutâi Mountains, Eastern Carpathians (NW Romania)*, Geologica Carpathica 64 (6), 2013, 483-496.

Kovacs, Fülöp 2003 — M. Kovacs, Al. Fülöp, *Neogene volcanism in Gutâi Mts. (Eastern Carpathians): a review*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geologia 48 (1), 2003, 3-16.

Marinescu 1964 — Fl. Marinescu, *Date noi privind Sarmaţianul şi Pannonianul din regiunea Baia Mare*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 50/2 (1962-1963), 1964, 251-258.

Manilici *et al.* 1985 — V. Manilici, A. Dumitrescu, M. Răduţ, V. Macaleţ, I. Kalmar, O. Edelstein, *Studiul cuarţitelor hidrotermale dintre Seini şi valea Firizei, judeţul Maramureş*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Institutului de Geologie şi Geofizică. 1. Mineralogie-Petrologie-Geochimie 69 (1982), 1985, 301-321.

Nandris 1975 — J. Nandris, *A re-consideration of the South-East European sources of archaeological obsidian*, Bulletin of the Institute of Archaeology 12, 1975, 71-101.

Nicolăescu-Plopşor, Kovacs 1959 — C.S. Nicolăescu-Plopşor, E. Kovacs, *Cercetările paleolitice din regiunea Baia Mare*, Materiale VI, 1959, 33-42.

Păunescu 1970 — Al. Păunescu, *Evoluţia uneltelor şi armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Ed. Academiei RSR, Bucureşti, 1970, 360 p.

Păunescu 2001 — Al. Păunescu, *Paleoliticul şi mezoliticul din spaţiul transilvan*, Ed. Agir, Bucureşti, 2001, 574 p.

Rădulescu 1955 — D.P. Rădulescu, *Cercetări petrografice în partea de vest a regiunii Baia Mare (între V. Băiţii şi Seini)*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 39 (1951-1952), 1955, 33-44.

Rădulescu 1958 — D.P. Rădulescu, *Studiul petrografic al formaţiunilor eruptive din regiunea Seini-Ilba-Nistru (Baia Mare)*, Anuarul Comitetului Geologic 31, 1958, 151-293.

https://biblioteca-digitala.ro

Rădulescu, Borcoş 1968	D. Rădulescu, M. Borcoş, *Vedere de ansamblu asupra desfăşurării vulcanismului neogen în România*, Anuarul Comitetului de Stat al Geolgiei 36, 1968, 143-158.
Roşu 1973	Al. Roşu, *Geografia fizică a României*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973, 433 p.
Russo 1971	D. Russo, *Zonalitatea metamorfismului hidrotermal în vulcanitele neogene de la Valea Roşie şi Dealul Crucii (Baia Mare)*, Studii şi Cercetării de Geologie, Geofizică, Geografie, Seria de Geologie 16 (2), 1971, 353-376.
Sagatovici *et al.* 1960	Al. Sagatovici, F. Arion, I.C. Popescu, *Contribuții la cunoaşterea perlitelor din Țara Oaşului*, Comunicări de Geologie-Geografie 1957-1959, 1960, 45-50.
Stan, Bîrlea 1967	N. Stan, V. Bîrlea, *Puncte de vedere asupra vulcanismului neogen de la Racşa – Vama – Certeze*, Dări de Seamă ale Şedințelor Comitetului de Stat al Geologiei, 53/1 (1965-1966), 1967, 215-232.
Stanciu 1972	C. Stanciu, *Procese de transformare hidrotermală asociate mineralizațiilor dintre Raşca şi Dealul Crucii (Munții Gutîi)*, Studii Tehnice şi Economice – Seria I (Mineralogie-Petrografie) 6, 1972, 37-63.
Stanciu 1973	C. Stanciu, *Hydrothermal alteration of Neogene volcanic rocks from ore deposits in Gutîi Mountains (East Carpathians)*, Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie – Série de Géologie, 17 (1), 1973, 43-62.
Tuffreau *et al.* 2013	A. Tuffreau, R. Dobrescu, S. Balescu, M.C. Văleanu, *Boineşti (département de Satu-Mare), Moustérien, Aurignacien et processus taphonomiques*, Materiale (S.N.) 9, 2013, 7-39.
Williams, Nandris 1977	O. Williams, J. Nandris, *The Hungarian and Slovak Sources of Archaeological Obsidian: an Interim Report on Further Fieldwork, with a Note on Tektites*, Journal of Archaeological Science 4, 1977, 207-219.

https://biblioteca-digitala.ro

Ocurența şi disponibilitatea rocilor silicioase în jurul sitului paleolitic de la Buşag-Coasta Buşagului (județul Maramureş, Nord-Vestul României)

(Rezumat)

În 2017-2018 un număr de 14 periegheze au fost realizate pentru a evalua ocurența şi disponibilitatea rocilor silicioase în zona Baia Mare. Rezultatele cercetărilor de teren au arătat că în zonă se găsesc din abundență variate tipuri de roci silicioase (asociate cu diferite contexte geologice) cu un mare grad de varibilitate macroscopică (diferite culori, dimensiuni, calități de cioplire, cu forme de la lamelar/lamelar compact la prismatic compact). Toate categoriile macroscopice identificate la Seini, Ilba, Poprad Frumuşeaua, şi Iricău au fost recunoscute şi în imediata apropiere a sitului (interfluviul Nistru-Băița). Contextul geologic sugerează că majoritatea rocilor silicioase din zona de studiu sunt asociate vulcanitelor alterate hidrotermal, în timp ce alte roci silicioase apar ca lentile în depozite de nisip, gresie sau argilă. Un alt tip de materii prime ce se pretează cioplirii este reprezentat de roci detritice silicifiate/silicioase (gresii şi argile) ce apar în toată zona.

Lista tabelelor şi figurilor

Tabelul 1. Tipurile de materii prime utilizate în situl Paleolitic superior de la Buşag-*Coasta Buşagului*.

Tabelul 2. Cercetări de teren în partea sudică a Munților Gutâi (zona Baia Mare, județul Maramureş).

Tabelul 3. Locații de ocurență şi puncte de eşantionare a rocilor silicioase în zona de studiu.

Tabelul 4. Locații de ocurență a rocilor silicioase în zona de studiu din bibliografie.

Fig. 1. Hartă a zonei de studiu cu situl Paleolitic superior de la Buşag-*Coasta Buşagului* (nr. 1) şi locații de ocurență cu roci silicioase care se pretează cioplirii (vezi Tabelele 3 şi 4). Harta suport a fost redesenată şi modificată după o bucată din Foaia Baia Mare (Gherasi *et al.* 1967); informația geologică este în acord general cu Borcoş *et al.* (1973c) şi Kovacs *et al.* (2013). Inset 1A – Locații pe Valea Porcului; Inset 1B – Locații pe interfluviul Nistru-Băița; Inset 1C – Locații în zona Borcut-Iricău. Hărțilea suport pentru inserțiile 1A şi 1B au fost redesenate după Foaia Seini (Borcoş *et al.* 1980), în timp ce 1C a fost redesenată după Foaia Firiza (Borcoş *et al.* 1981).

Fig. 2. Harta periegheze din 2017 cu locațiile cu roci silicioase ce se pretează cioplirii (vezi Tabelul 3).

Fig. 3. Harta periegheze din 2018 cu locațiile cu roci silicioase ce se pretează cioplirii (vezi Tabelul 3; proiecția este latitudine-longitudine WGS-84).

Fig. 4. Cercetări de teren în apropiere de satele Seini (1-3) şi Ilba (4-6) (județul Maramureş): 1-3. Roca de bază expusă şi claste de roci silicioase pe albia unui tributar de stânga al râului Seinel (locația Se 1); 3-6. Roca de bază expusă şi claste de roci silicioase în albia Văii Porcului (locația Il-Por 1-3); ciocanul are 28 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2017).

Fig. 5. Cercetări de teren pe interfluviul Nistru-Băița (oraşul Tăuții-Măgherăuş, județul Maramureş): 1-3. Confluența dintre pârâul tributar de stânga şi râul Nistru, locația unde au fost găsite numeroase claste de roci silicioase de diferite măsuri (punctul GPS Nis 01); 3-6. Zona în care au fost descoperite claste de roci silicioas la suprafața solului şi în pietrişurile altui tributar de stânga al Nistrului (punctul GPS Nis 03-07); ciocanul are 32 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2018).

Fig. 6. Cercetări de teren pe interfluviul Nistru-Băița (satul Băița, județul Maramureş): 1. Lentilă de silicolit gri-maroniu într-o argilă siltică brună (punctul GPS Bai 02); 2-3. Lentile de silicolit alburiu-maroniu (15-20 cm grosime) într-o gresie gri-deschisă slab cimentată (punctul GPS Bai 04); ciocanul are 32 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2018); 4-6. Claste de roci silicioase gri-alburii-gălbui sau gălbui-maronii pe pârâul Pietrarului (un tributar de dreapta al râului Băița, punctele GPS Bai 11-14); ciocanul are 28 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2017).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 7. Cercetări de teren în apropiere de Baia Mare (județul Maramureş): 1-3. Lentilă de silicolit alburiu-maroniu (peste 2.8 m lungime, 0.12-0.20 m grosime) într-un nisip fin gălbui-ruginiu (Poprad Frumuşeaua, punctul GPS Bor 07); 4-6. Claste de roci silicioase de diferite dimensiuni şi culori la suprafața solului pe Vârful Iricău (punctele GPS VfIri 01-04); ciocanul are 32 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2018).
Fig. 8. Cercetări de teren în apropiere de Baia Sprie şi Baia Mare (județul Maramureş): 1-2. Argilă silicifiată de culoare neagră pe pârâul Turburea (tributar de stânga al râului Chiuzbaia, punctul GPS Chiuz 02); 3-5. Aspecte diverse ce prezintă stricăciunile produse de drumurile recent construite (2018) prin situl arheologic Buşag-*Coasta Buşagului* (punctele GPS Bu-CB 01a-01d), drumuri construite de primăria oraşului Tăuții-Măgherăuş fără autorizație şi fără săpătură de salvare; 6. Artefacte colectate din pământul deranjat de construcția drumului şi de la suprafață de pe o parcelă aflată între drumuri; mira are 10 cm şi ciocanul are 32 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2018).
Fig. 9. Roci silicioase colectate în 2004, 2017-2018; mira are 20 cm lungime (fotografii de Al. Ciornei 2018).
Fig. 10. Diagramă ternară cu claste de roci silicioase (categorii de formă vs. clasele de dimensiuni) din locațiile de eşantionare din cadrul zonei de studiu (pentru numele întregi şi context vezi Tabelul 3 şi Fig. 1). Diagrama a fost construită cu valorile medii pentru fiecare locație, cu excepția cazurilor în care $n = 1$.
Fig. 11. Diagramă ternară cu claste de roci silicioase (categorii de formă vs. categorii de materii prime) din locațiile de eşantionare din cadrul zonei de studiu (pentru numele întregi şi context vezi Tabelul 3 şi Fig. 1). Diagrama a fost construită cu valorile medii pentru fiecare locație.

Alexandru CIORNEI
”Vasile Pârvan” Institute of Archaeology, Bucharest
eualex1984@gmail.com

https://biblioteca-digitala.ro

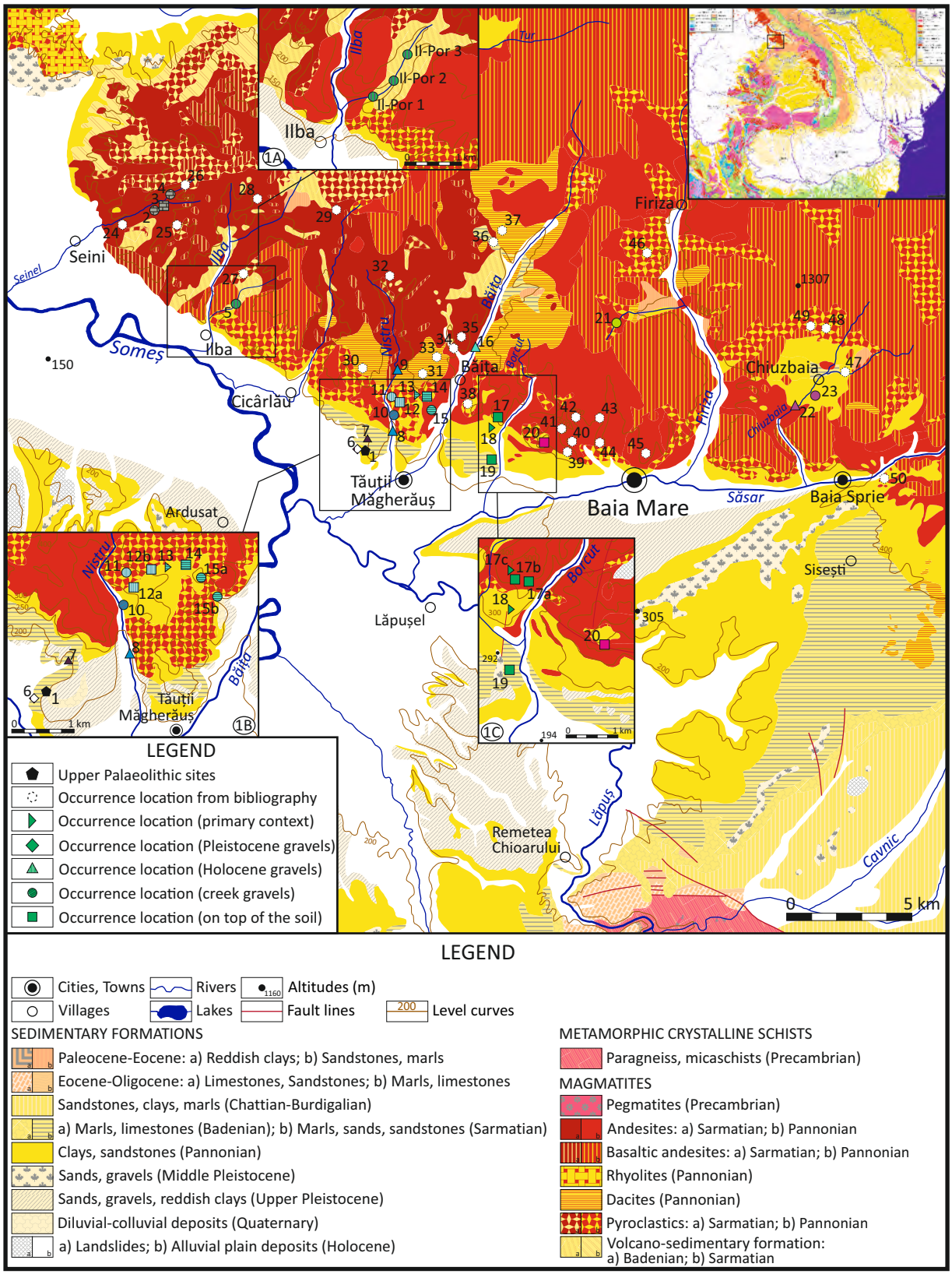

Fig. 1. Map of the study area with the Upper Palaeolithic site from Buşag-*Coasta Buşagului* (no. 1) and the occurrence locations of knappable siliceous rocks (see Tables 3 and 4). The map support was redrawn and modified after a piece of the Baia Mare Sheet (Gherasi *et al.* 1967); the geological information is in general agreement with Borcoş *et al.* (1973c) and Kovacs *et al.* (2013). Inset 1A – Locations on Porcului Valley; Inset 1B – Locations in the Nistru-Băiţa interfluve; Inset 1C - Locations in Borcut-Iricău area. Map supports for insets 1A and 1B were redrawn after Seini Sheet (Borcoş *et al.* 1980), while inset 1C was redrawn after Firiza Sheet (Borcoş *et al.* 1981).

https://biblioteca-digitala.ro

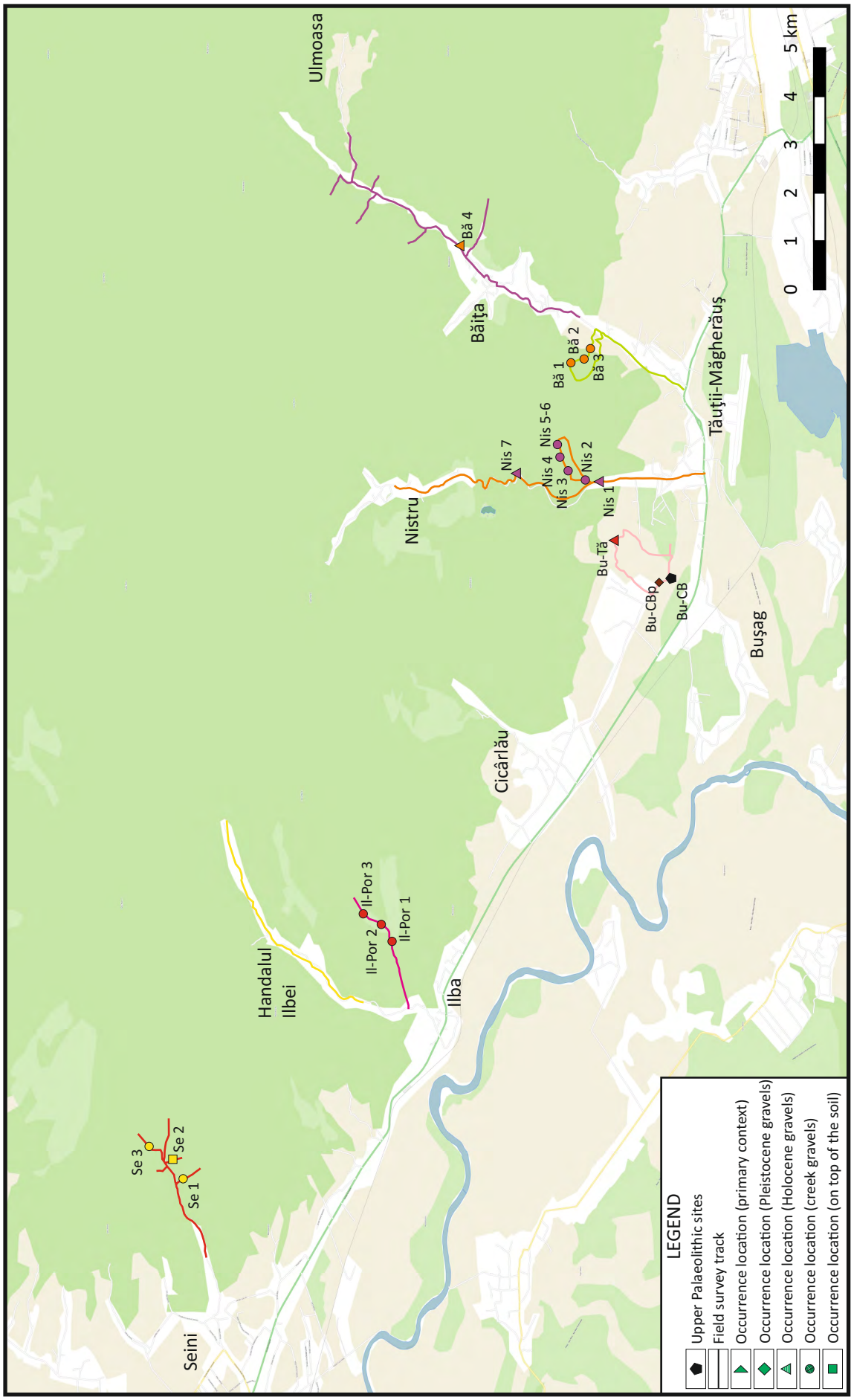

Fig. 2. Map of the field surveys from 2017 with the locations of knappable siliceous rocks (see Table 3).

https://biblioteca-digitala.ro

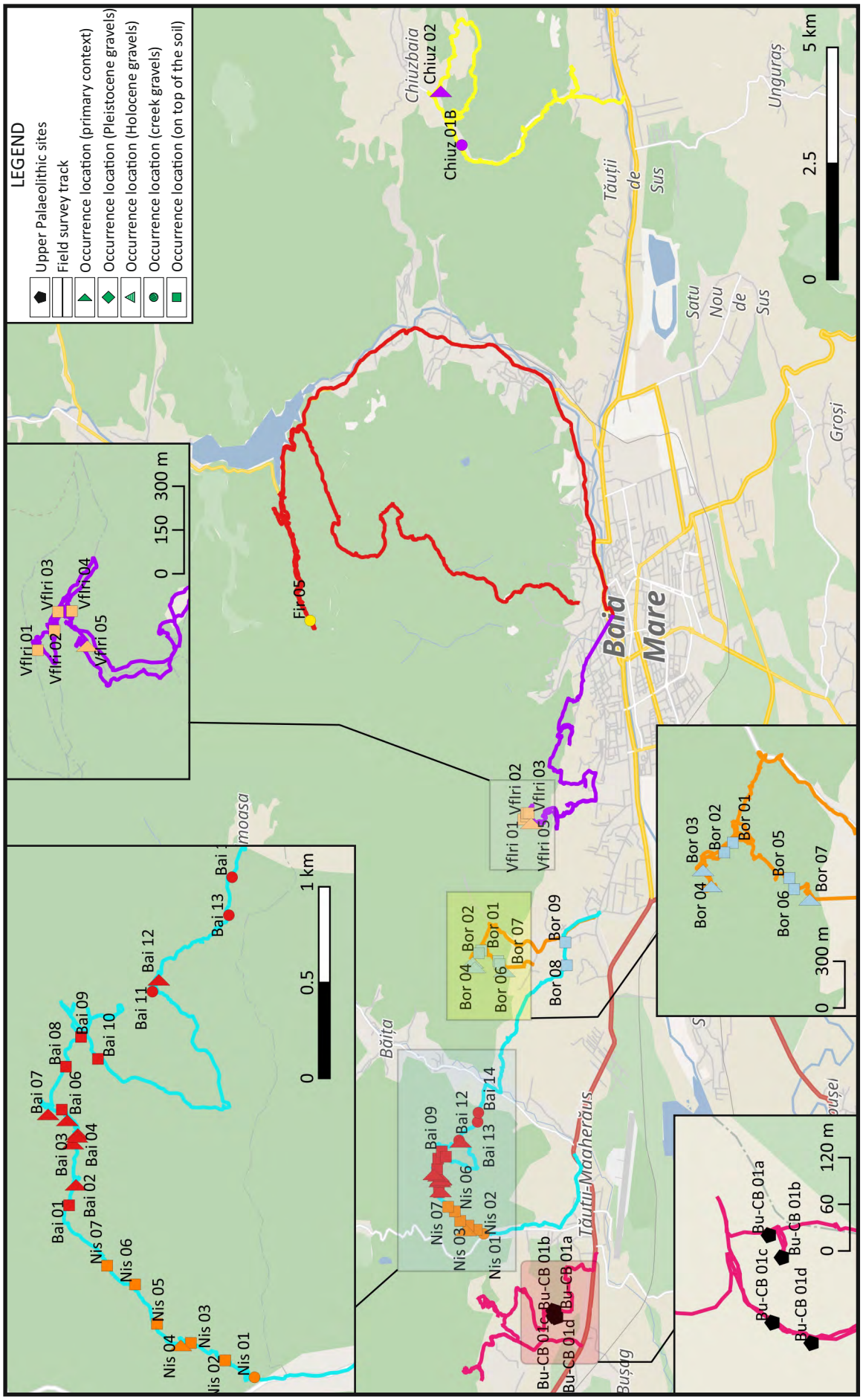

Fig. 3. Map of the field surveys from 2018 with the locations of knappable siliceous rocks (see Table 3; projection is latitude-longitude WGS-84).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 4. Field surveys near Seini (1-3) and Ilba (4-6) villages (Maramureș county): 1-3. The exposed bedrock and siliceous rock clasts on the channel of a left side tributary of Seinel river (location Se 1); 3-6. The exposed bedrock and siliceous rock clasts on Porcului Valley (location Il-Por 1-3); hammer is 28 cm long (photos by Al. Ciornei 2017).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 5. Field surveys in the Nistru-Băiţa interfluve (Tăuții-Măgherăuș town, Maramureș county): 1-3. The confluence between the left side tributary creek and Nistru river, the place where numerous siliceous rock clasts of different sizes were found (GPS point Nis 01); 4-6. The area where siliceous rock clasts were found at the surface and in the gravels of another tributary of Nistru river (GPS points Nis 03-07); the hammer is 32 cm long (photos by Al. Ciornei 2018).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 6. Field surveys in the Nistru-Băiţa interfluve (Băiţa village, Maramureş county): 1. Grey-brownish chert lens in a brownish silty clay (GPS point Bai 02); 2-3. Grey-brownish chert lenses (15-20 cm thick) in a weakly cemented light grey sandstone (GPS point Bai 04); the hammer is 32 cm long (photos by Al. Ciornei 2018); 4-6. Grey-whitish-yellowish or yellowish-brown siliceous rock clast on Pietrarului creek (a right side tributary of Băița river, GPS points Bai 11-14); the hammer is 28 cm long and 20 cm width (photos by Al. Ciornei 2017).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 7. Field surveys near Baia Mare (Maramureș county): 1-3. Grey-brownish chert lens (>2.8 m long and 0.12-0.20 m thick) in a rusty-yellowish fine sand (Borcutului-Frumușeaua interfluve, GPS point Bor 07); 4-6. Siliceous rock clast of various sizes and colours on top of the soil up on Iricău Peak (GPS points VfIri 01 and 04); the hammer is 32 cm long (photos by Al. Ciornei 2018).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 8. Field surveys near Baia Sprie and Baia Mare (Maramureş county): 1-2. Blackish siliceous mudstone on Turburea creek (left hand tributary of Chiuzbaia, GPS point Chiuz 02); 3-5. Various aspects showing the damage done by the recently (2018) built roads through the archaeological site of Bușag-*Coasta Bușagului*, roads constructed by the mayoralty of Tăuții-Măgherăuș (GPS point Bu-CB 01a-01d) without authorization or salvage excavation; 6. Artefacts collected from the earth disturbed by the road construction and from the surface in a parcel between the roads; the scale bar is 10 cm and the hammer is 32 cm long (photos by Al. Ciornei 2018).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 9. Siliceous rocks collected in 2004, 2017-2018; scale bar is 20 cm long (photos by Al. Ciornei 2018).

https://biblioteca-digitala.ro

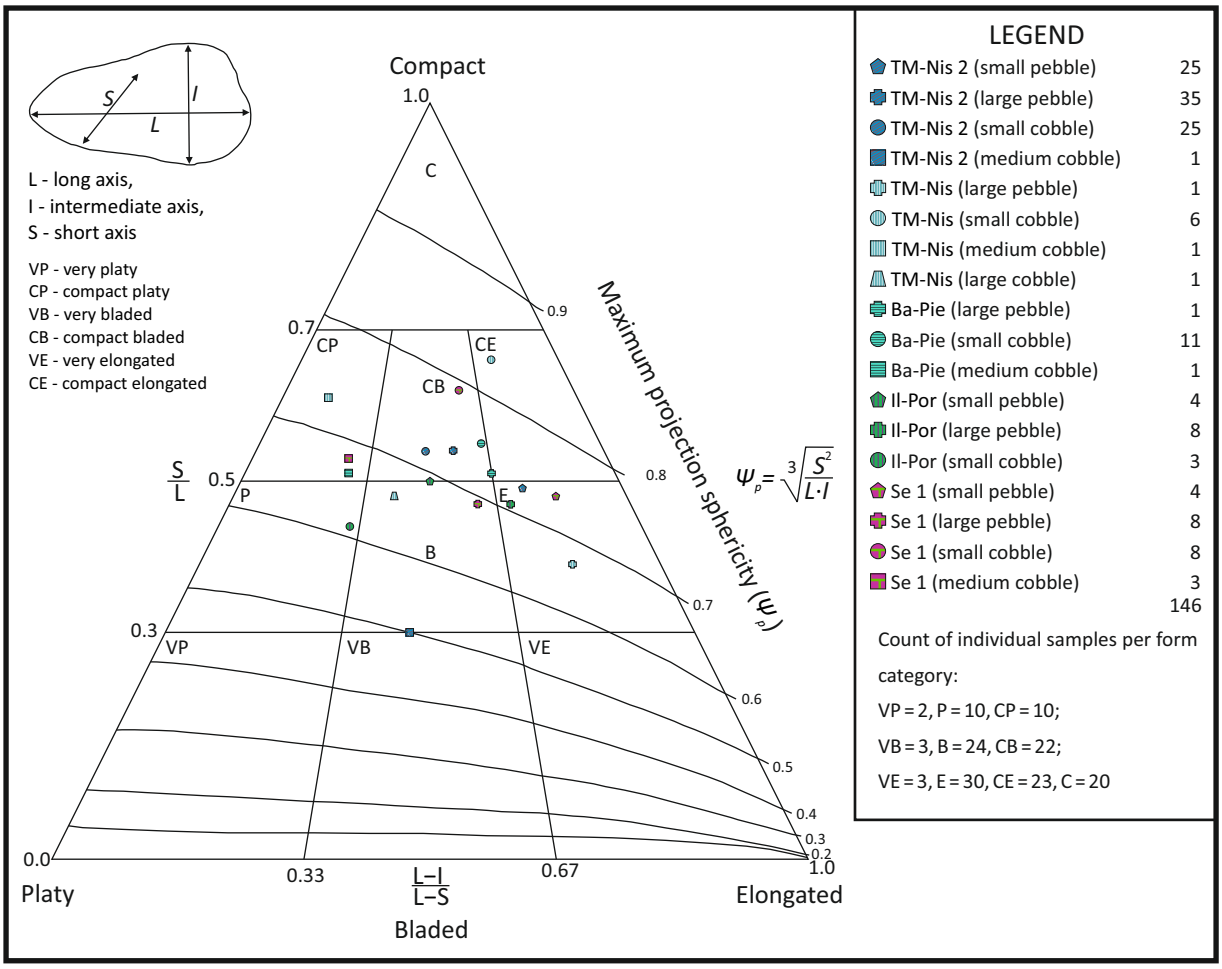

Fig. 10. Ternary plot of siliceous rock clasts (form categories vs. size grades) from the sampling locations in the survey area (for the full names and context see Tab. 3 and Fig. 1). The plot was constructed with the average values for each sampling location, except the cases where $n = 1$.

https://biblioteca-digitala.ro

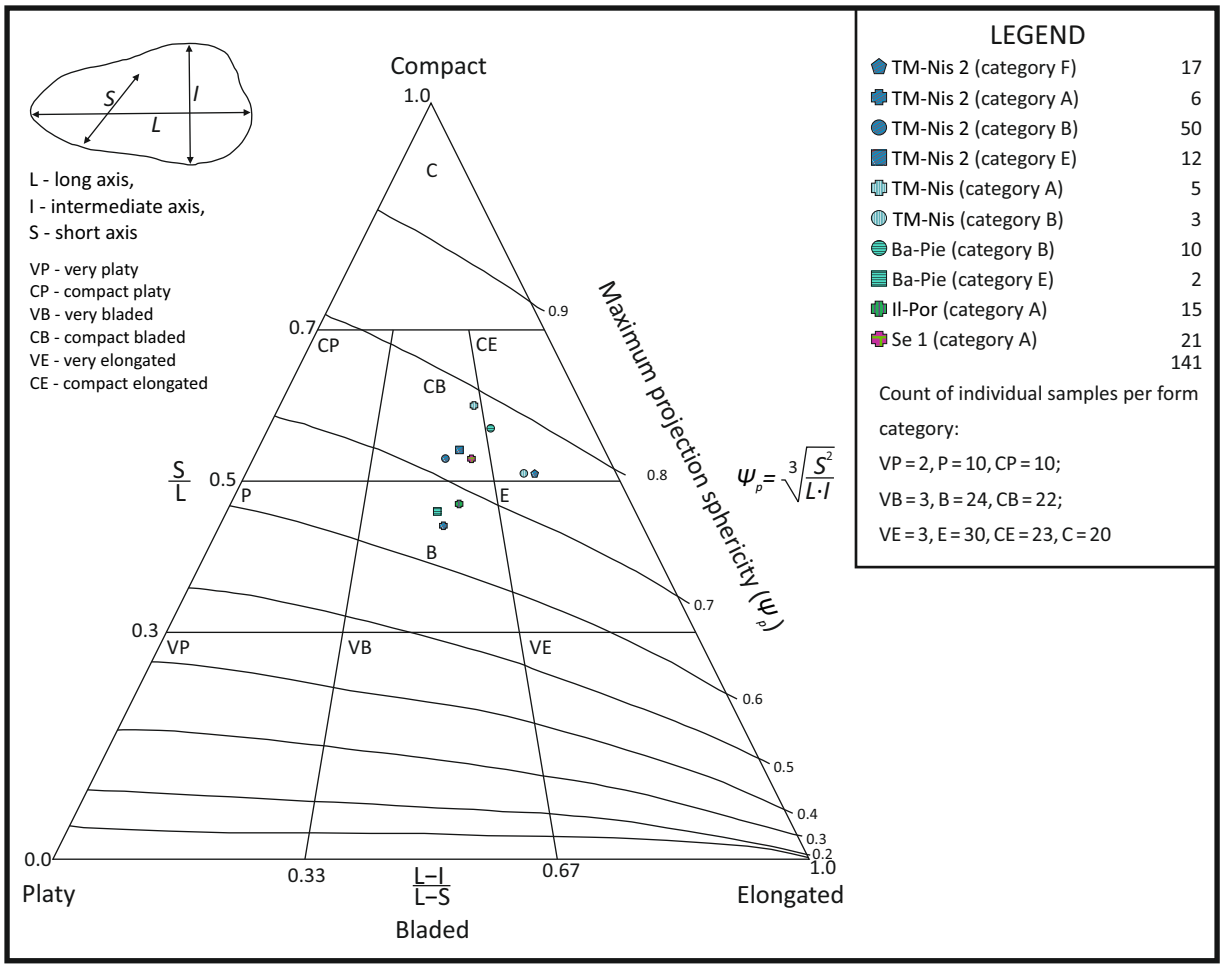

Fig. 11. Ternary plot of siliceous rock clasts (form categories vs. raw material categories) from the sampling locations in the survey area (for the full names and context see Tab. 3 and Fig. 1). The plot was constructed with the average values for each sampling location.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

From the Lower Danube to the Middle Prut and across the Carpathians: long-distance raw material transfers during the Upper Palaeolithic

ALEXANDRU CIORNEI, IZABELA MARIŞ

Cuvinte cheie: *materii prime distante, Valea Bistriței mijlocii; analiză de microfacies; analiză litică; context arheologic; moduri de aprovizionare.*
Keywords: *distant raw materials; Middle Bistrița Valley; microfacies analysis; lithic analysis; archaeological context; procurement patterns.*

1. Introduction

In Romania, the Upper Palaeolithic (UP) sites were assigned to different techno-complexes and time-periods (Aurignacian, Gravettian and Epigravettian) based on similarity/dissimilarity of the lithic assemblages and/or absolute dates (C14, OSL), resulting in several geographically distinct groups.

Thus, the multi-layered sites from the Bistrița Valley (with Gravettian and Epigravettian assemblages) were linked with similar ones from Prut (Ripiceni, Mitoc) and Dniester (Molodova V, Cosăuți) valleys (Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966; Borziac *et al.* 2006; Steguweit *et al.* 2009). This connection was also evidenced by the presence of "Prut flint" in high quantities at sites from the Bistrița Valley (Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966, 23-27; Muraru 1990, 153-154; Crandell *et al.* 2013, p. 39; Ciornei 2015a, 51; Tuffreau *et al.* 2018, 164), and the presence of "Audia Black schist" (from the Eastern Carpathians) in sites from the Prut and Dniester valleys (Păunescu 1993, 179-180; Păunescu 1999, 47; Noiret 2004, 2007; Otte *et al.* 2007, 92).

Sites from the southern Romania (Walachia), such as Giurgiu-*Malu Roşu* (dating to the same time interval as the ones from the Bistrița Valley) and Lapoş-*Poiana Roman* (undated, but connected with Giurgiu-*Malu Roşu* based on techno-typological criteria), were isolated due to their "aurignacoid" lithic assemblages (Mogoşanu 1969; Păunescu 2000; Noiret 2003-2007; Alexandrescu *et al.* 2004; Alexandrescu 2009), even though the presence of "Balkan flint" has been claimed and proven in sites from the Bistrița Valley (Crandell *et al.* 2013; Ciornei 2015a; Tuffreau *et al.* 2018; Moreau *et al.* 2019).

Sites from the South-Eastern Transylvania (Întorsura Buzăului area), such as Cremenea-*Malu Dinu Buzea* (Middle Aurignacian and Mesolithic assemblages, undated and with an uncertain stratigraphic context), have also been isolated to a micro-regional level (Păunescu 1966; 2001; Cosac *et al.* 2015), though some connections with the Gravettian from the Bistrița Valley were made based on the presence of nosed endscrapers and some "Prut flint" endscrapers (Păunescu 1966, 322; Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966, 27).

The UP sites from the North-Western Romania (such as Boineşti, Remetea, Călineşti, and Buşag), generally with lithic assemblages assigned to the Middle Aurignacian, Gravettian and Late Gravettian, were considered similar to sites in the eastern Slovakia (Košice basin), Transcarpathian Ukraine, and North-Eastern Hungary (Bitiri 1972; Bitiri, Cârciumaru 1984; Dobrescu 2008), based on typological grounds and the notable use of obsidian. Recent chemical analyses of obsidian artefacts (Dobrescu *et al.* 2018) from the UP assemblages of NW Romania (Buşag, Remetea-*Şomoş I*, Călineşti I, Boineşti and Turulung) confirmed both the Slovakian (C1) and the Hungarian (C2) supply sources, and showed that a few pieces from Buşag (Aurignacian layer) and Călineşti I (Gravettian layer) were made on obsidian supplied from the Ukrainian source (C3). Claims were made regarding the presence of "Prut flint" at Călineşti I and some typological analogies between the Gravettian assemblages from NW Romania and those from the Middle Dniester Valley (Bitiri 1972, 118-120), while obsidian artefacts are present in UP sites outside the Eastern Carpathians towards the Dniester valley (Păunescu 1998, 49; Noiret 2009, 457).

https://biblioteca-digitala.ro

Despite this apparent regionally divided UP landscape, the above mentioned raw materials seem to connect sites from areas which appear to be culturally and chronologically isolated from one another: NW Romania with Moldavia; Walachia with SE Transylvania and Moldavia. The use of the "Prut flint", "Balkan flint", and "Audia Black schist" in sites associated with different UP techno-complexes also suggests recurrent and diachronic transfers of regional raw materials over great distances. Building on the current state of research and the growing body of provenance data, this study has tested the possible connection of diverse multi-layered UP sites through the long-distance transfers of lithic raw materials across different regions of present-day Romania.

2. Materials and methods

The pilot study was carried out from mid-November 2017 until mid-May 2018. The majority of the lithic assemblages included in the pilot study came from the collections of "Vasile Pârvan" Institute of Archaeology (old excavations by C.S. Nicolăescu-Plopşor, Fl. Mogoşanu, Al. Păunescu, M. Bitiri). Small parts of these collections which are curated in county museums across the country were not studied. Other collections from some of the sites (Lapoş, Cremenea, Ceahlău-*Dârțu*), resulted from recent excavations (Cârciumaru *et al.* 2004; Cosac *et al.* 2015; Steguweit 2009) and curated at different institutions across Romania, were not studied. The lithic assemblages from Remetea and Buşag are on loan from the local county museums (Satu Mare and Maramureş).

The pilot study was focused on tracking just a few raw materials: 1) the bioclastic and intraclastic-bioclastic cherts from the Lower Danube Valley (LDV) (Ciornei *et al.* 2014; Ciornei 2015b), two petrographic varieties which can broadly be identified with the famous "Balkan flint"/"Moesian flint" and the Kriva Reka type of Ludogorie chert in Bulgaria (Gurova, Nachev 2008); the Sita Buzăului (SB) chert found in a breccia at the lower part of the Sita-Tătaru sandstone from Întorsura Buzăului-Sita Buzăului area, on the Upper Buzău Valley (Marinescu 1965, 209; Dumitrescu *et al.* 1970, 25; Nicolăescu-Plopşor, Pop 1959, 33; Păunescu 1966, 324; 2001, 69); the "Audia Black schist", a Lower Cretaceous siliceous mudstone from the Eastern Carpathians Flysch (Băncilă 1958, 212-213; Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966, 20-note 17; Păunescu 1998, 54); the "Prut-Dniester flint" (Cenomanian) from the Middle Prut-Dniester area (Albu *et al.* 1960; Muraru 1990; Boghian 2009; Văleanu 2015). Due to a wide usage in the archaeological and geological bibliography, the term "black schist" will be used in its glorified meaning, despite the petrographic analysis that allows for clarifications (which are beyond the scope of the study). The term Prut-Dniester flint written with brackets refers to its general meaning from the archaeological literature, while written without denotes the petrographic types defined in samples from origin sites (see below).

These raw materials were chosen for two reasons: 1) they are mentioned frequently in the archaeological literature (except the SB chert) and associated with long-distance transfers (see above, the introduction); 2) they are conspicuous enough and thus easier to look for within the analysed assemblages. Throughout this paper the term long-distance (distant) raw materials refers to materials transferred on distances over 100 km (Kaminská *et al.* 2000, 66; Féblot-Augustins 2009, 26).

Thousands of lithic pieces from different sites were sorted through and examined. Visually identified distant raw materials were selected and extracted from the collections. Based on the macroscopic traits of the items considered as long-distance raw materials for each site in the study (no. 1-11 in Fig. 1), representative samples were further selected for thin sectioning and petrographic analysis. Aside from the study sites, in order to ensure a more ample image, the same distant raw materials were: petrographically confirmed from supplementary samples in a few UP sites (no. 12-13 in Fig. 1); verified and macroscopically confirmed for other UP collections curated at the "Vasile Pârvan" Institute of Archaeology (no. 17-31 in Fig. 1). This image has been expanded through the mentions to the above distant raw materials (plus obsidian) taken from bibliographical references (Păunescu 1998, 284, 316; Cârciumaru *et al.* 2008, 67; Noiret 2009, 61-62, 96, 121, 244, 288, 310; Păunescu 2001, 454, 457; Moreau *et al.* 2019; Tuffreau *et al.* 2018) for other UP sites of interest (no. 32-43 in Fig. 1).

For this study 56 thin sections were prepared from the supposed distant raw materials (Table 1), supplemented by thin sections from Lespezi site (6), previously published (Ciornei 2015a), but also from Middle Bistrița Valley (MBV) sites (9) and Boineşti (1), which were made during C.S.

https://biblioteca-digitala.ro

Nicolăescu-Plopşor's time (in the late 50's and early 60's), curated at the Vasile Pârvan" Institute of Archaeology and only partially published (Păunescu 1970). Due to various reasons, some of the distant raw materials tracked in this study do not beneficiate of comparison samples from their geological sources. In this context, the term origin control samples refers to samples taken from archaeological (origin) sites and used as a base for comparison for some of these distant raw materials in their respective provenance area.

Table 1. Samples presumed to be long-distance transferred (distant) raw materials.

Site	Acronym	Sample context	Lower Danube cherts	Sita Buzăului chert	" Prut-Dniester flint"	" Audia Black schist"	Total
Giurgiu-*Malu Roşu*	GMR	Upper Palaeolithic	0	0	0	1	1
Lapoş-*Poiana Roman*	Lap-PR	Upper Palaeolithic	3	0	1	1	5
Cremenea-*Malu Dinu Buzea*	Cr-MDB	Upper Palaeolithic	1	0	2	1	4
Bistricioara-*Lutărie II*	Bis-Lut II	Upper Palaeolithic	6	1	0	0	7
Ceahlău-*Podiş*	Chl-Pod	Upper Palaeolithic	4	2	3*	0	9
Ceahlău-*Dârţu*	Chl-Dâr	Upper Palaeolithic	3	1	4*	0	8
Ceahlău-*Cetăţica I*	Chl-Cet I	Upper Palaeolithic	1	1	0	0	2
Ceahlău-*Cetăţica II*	Chl-Cet II	Upper Palaeolithic	1	0	2*	0	3
Ripiceni-*La Izvor*	Rip-Izv	Upper Palaeolithic	4	1	0	2	7
Buşag-*Coasta Buşagului*	Bu-CB	Upper Palaeolithic	0	1	3	2	6
Remetea-*Şomoş I*	Re-Şo I	Upper Palaeolithic	0	0	4	2	6
Boineşti-*Coasta Boineştilor*	Boi-CB	Upper Palaeolithic	0	0	1*	0	1
Lespezi-*Lutărie*	Le-Lu	Upper Palaeolithic	2	2	4	0	8
*thin sections from C.S. Nicolăescu-Plopşor batch and previous studies			25	9	24	9	**67**

The supposed long-distance raw materials were confirmed through comparison with control samples from raw material sources (LDV cherts) and from representative origin sites found near and exploiting the sources of "Prut-Dniester flint" (Ripiceni-*La Izvor*, Oselivka-*Chisla Nedjimova*), "Black schists" (Ceahlău-*Dârţu*, Ceahlău-*Podiş*), and SB chert (Cremenea-*Malu Dinu Buzea*, Gîlma-*Roate*, Costanda-*Lădăuţi*). The use of comparative raw material samples from sites found near the source is unusual (maybe even a premiere in lithic raw material studies) and was conditioned by the short period of the study and the impossibility to acquire in time the necessary samples from the respective sources. For this study 10 thin sections were prepared from "Audia Black schist" (Ceahlău-*Dârţu*) and "Prut-Dniester flint" (Oselivka-*Chisla Nedjimova*), complemented by the use of 19 thin sections from C.S. Nicolăescu-Plopşor batch, representing origin control samples for the SB chert, "Prut-Dniester flint" and "Audia Black schist" (Table 2). The rest of the control samples for the LDV cherts and the "Audia Black schist" came from previous studies (Ciornei *et al.* 2014; Ciornei 2015a).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 2. Control samples of distant raw materials from origin sites and geological sources.

Site	Acronym	Sample context	Lower Danube cherts	Sita Buzăului chert	"Prut-Dniester flint"	"Audia black schist"	Total
Merişor-*Pătule*	Mer	Raw material source	0	1	0	0	1
Cremenea-*Malu Dinu Buzea*	Cr	Mesolithic?	0	3	0	0	3
Gîlma (Merişor)-*Roate*	Gîl	Mesolithic?	0	3	0	0	3
Costanda-*Lădăuți*	Cos	Mesolithic?	0	2	0	0	2
Ceahlău-*Podiş*	Pod	Upper Palaeolithic	0	0	0	2	2
Ceahlău-*Dârțu*	Chl-Dâr	Upper Palaeolithic	0	0	0	4	4
Lespezi-*Lutărie*	Le-Lu	Upper Palaeolithic	0	0	0	2	2
Ripiceni-*La Izvor*	Rip	Palaeolithic	0	0	8	0	8
Oselivka-*Chisla Nedjimova*	Ose-ChNed	Upper Palaeolithic	0	0	6	0	6
Giurgiu-*Malu Roşu*	GMR	Upper Palaeolithic	26	0	0	0	26
Ghizdaru-*Haltă Quarry*	Gh-CH	Raw material source	18	0	0	0	18
Cetatea-*Bălănoia Quarry*	Ct-CaBl	Raw material source	9	0	0	0	9
Giurgiu-*South-West Quarry*	Giur-Ca	Raw material source	3	0	0	0	3
Giurgiu-*Malu Roşu Quarry*	GMR-Ca	Raw material source	3	0	0	0	3
Căscioarele-*East side of the Lake*	Căs-Lac	Raw material source	7	0	0	0	7
			66	9	14	8	**97**

The supposed long-distance raw materials were confirmed through comparison with control samples from raw material sources (LDV cherts) and from representative origin sites found near and exploiting the sources of "Prut-Dniester flint" (Ripiceni-*La Izvor*, Oselivka-*Chisla Nedjimova*), "Black schists" (Ceahlău-*Dârțu*, Ceahlău-*Podiş*), and SB chert (Cremenea-*Malu Dinu Buzea*, Gîlma-*Roate*, Costanda-*Lădăuți*). The use of comparative raw material samples from sites found near the source is unusual (maybe even a premiere in lithic raw material studies) and was conditioned by the short period of the study and the impossibility to acquire in time the necessary samples from the respective sources. For this study 10 thin sections were prepared from "Audia Black schist" (Ceahlău-*Dârțu*) and "Prut-Dniester flint" (Oselivka-*Chisla Nedjimova*), complemented by the use of 19 thin sections from C.S. Nicolăescu-Plopşor batch, representing origin control samples for the SB chert, "Prut-Dniester flint" and "Audia Black schist" (Table 2). The rest of the control samples for the LDV cherts and the "Audia Black schist" came from previous studies (Ciornei *et al.* 2014; Ciornei 2015a).

Characterization, comparison and confirmation of the different types of supposed distant raw materials and control samples was done through microfacies analysis (as described in Ciornei *et al.* 2014, and references therein): abundance and type of particles, matrix, cement; petrographic fossil diversity and genre identification; grain-size, sorting, packing type, depositional and diagenetic fabrics. The microfacies analysis was conducted at the Faculty of Geology and Geophysics (University of Bucharest) on an Olympus BX-40 petrographic microscope (at magnifications of 4×/0.10 P, 10×/0.25 P, 20×/0.40 P and 40×/0.65 P). Photomicrographs were taken with a Nikon COOLPIX 995 (Wide Field 10× and digital zoom of 3×) on an Olympus BH-2 petrographic microscope (at magnifications of 5× and 10×).

https://biblioteca-digitala.ro

The artefacts identified as pertaining to one of the major group of long-distance raw materials from each study site were the subject of further examination: lithic analysis; verification of the archaeological context; separation of the petrotypes into subgroups/varieties. Technological attributes (such as size, weight, amount of cortex) were recorded individually for each piece. For each artefact the maximum length, width and thickness were measured. Based on their maximum dimension, the artefacts were assigned to size grades (<35 mm, 35-65 mm, >65 mm) in general agreement with categories for lithic materials (small, medium and large) used by other researchers (Păunescu *et al.* 1962, 129-130; Păunescu, Alexandrescu 1997, 62). The amount of cortex on the pieces was recorded as estimated proportions of: 0%, 1-10%, 10-40%, 40-60%, 60-90%, 90-99%, 100% (Dibble *et al.* 2005, 548-549). The lithic analysis was oriented towards recording technological traits relevant in explaining the acquisition patterns, introduction states and use of the distant raw materials in the study sites. The mode of introduction of the raw materials into sites was derived from the count of artefact categories (and technological traits) for each raw material group, in accordance with the modes proposed by Féblot-Augustins (1990, 29; 2009). The archaeological context was verified through comparison of the recorded information on the analysed items (or bags) and that from artefact registries, drawings and publications. The separation of the petrotypes into subgroups/varieties based on macroscopic features (colour, transparency, lustre, texture, impurities, macroscopic visible fossils, cortex type) was conducted in a similar way to the Minimal Analytical Nodule Analysis (Larson, Kornfeld 1997, 6-8). This allowed inferences regarding the number of raw material blocks/nodules used in one site/level, thus assigning artefacts of the same raw material group to discrete knapping events. This approach also contributed to a better understanding of the archaeological context of the artefacts made on these distant raw materials and their spatial and temporal distributions.

3. Results

3.1. Petrography

Using the criteria mentioned in the previous section, the analysed samples were grouped in 16 petrotypes (Table 3) subdividing the four major types of raw materials considered. Most of the samples presumed to be of distant provenance (Table 1) belong to one of these petrotypes (Table 4), and 6 were assigned to other petrotypes (of local or unknown origin).

The samples identified as Lower Danube Valley (LDV) cherts can broadly be grouped into two petrotypes (Table 3, Fig. 3), but the samples analysed in this study (Table 4, Figs. 2-3) were linked to specific microfacies types previously described (Ciornei *et al.* 2014; Ciornei 2015b).

The samples identified as Sita Buzăului (SB) chert (Table 3, Fig. 4) relate to two distinct petrographic types: a dark grey radiolarian chert and a medium grey-bluish bioclastic chert. Samples presumed as long-distance transfers were matched to these petrotypes (Table 4, Figs. 2 and 4). The involutinid foraminifera with a discoidal and monocrystalline test constantly identified in the SB chert (Fig. 4/3-4, 4/7-8) from both origin and distant samples may indicate a Jurassic age for this material (Flügel 2010, 466-467), but additional micropaleontological investigations are needed. In the Întorsura Buzăului area there are no primary deposits with such cherts, but the sedimentary breccia from the Sita-Tătaru sandstone contains, among other clasts, Callovian-Oxfordian limestones with cherts (Marinescu 1965, 209; Dumitrescu *et al.* 1970, 25). At this point in time, closer sources of this raw material to the MBV sites cannot totally be excluded, such as the Mesozoic jaspers/radiolarites in the Tulgheş-Lacu Roşu area (Băncilă, Papiu 1962, 26; Săndulescu 1975, 47-50, 68-70, 76-77, 100-103). But, the lack of detrital quartz grainclasts differentiate the SB chert from the Mesozoic radiolarites in the Tulgheş-Lacu Roşu area and from the Paleogene cherts in the Eastern Carpathians Flysch, the latter two generally containing a variable amount of detrital quartz (Băncilă, Papiu 1962a, 30; Săndulescu 1975, 48; Grasu 1971, 24; Ciornei 2015a, 50). A sample from Ripiceni was macroscopically presumed to be a SB chert (Table 4), but the microfacies analysis showed that it is a radiolarian chert with abundant detrital quartz clasts (Table 3) and might originate from deposits similar to those cited above in the Tulgheş-Lacu Roşu area. One sample from Buşag is petrographically very similar to origin samples from Sita Buzăului area (Table 4, Fig. 4), but closer sources in the Eastern Carpathians cannot be excluded.

https://biblioteca-digitala.ro

Table 3. Petrographic characteristics of the analysed raw materials.

Petrotype	%	Particles*	%	Matrix	%	Cement**	Diagenetic fabric
Lower Danube bioclastic chert (1)	25-40	PlaFo (Glo/He/Hedb), BenFo, bioclasts	5-20	micrite	45-60	Qcc+Qf-By	wackestone/cementstone chert
Lower Danube intraclastic-bioclastic chert (2)	62-76	intraclasts, large BenFo (Miliolids)	0-10	OM	19-38	Qf-By/+MQ-Dru	packstone/grainstone chert
Sita Buzăului radiolarian chert (1)	35	Spumellarian and Nassellarian Radio	5	OM	60	Qcc+Dol+Cal	dolomitized cementstone chert
Sita Buzăului bioclastic chert (2)	28	bioclasts, involutinid foraminifera	5	OM	67	Qcc+Dol+Cal	dolomitized cementstone chert
Greyish radiolarian chert	45	Radio, Qd	55	OM+Qm	0	-	wackestone chert
Prut-Dniester spiculite flint (1)	30	SpoSpi, rare PlaFo	5	OM	65	Qm+Qf-By/MQ	cementstone chert
Prut-Dniester bioclastic flint (2)	18	bioclasts, rare Glo	9	OM	73	Qcc/Qm	cementstone chert
Prut-Dniester detrital-rich spiculite chert (3)	62	SpoSpi, intraclasts, Qd and BenFo	8	OM	30	Qcc	packstone chert
Dniester Globotruncanidae flint	22	PlaFo (Glo/He/Wi) and Pithonella	4	OM	74	Qcc	cementstone chert
Peloidal-bioclastic chert***	60	peloids and bioclasts	10	OM	30	Qf-By+Qcc	packstone chert
Audia "Black schist" (1)	18	Radio, spicules, Phyl+Qd	80	mud+Qcc	2	Siderite	siliceous mudstone
Audia "Black schist" (2)	30	Echino, PlaFo, Radio, Phyl+Qd	69	mud+Qcc	1	Siderite	silty carbonaceous mudstone
Audia laminated "Black schist" (3)	42/28	Echino, PlaFo, Radio, Phyl+Qd	33/40	mud+Qcc	13/2	Dol+Cal/Dol	siliceous/silty carbonaceous mudstone
Covasna laminated "Black schist"	29	Echino, Radio, Phyl+Qd	65	mud+Qcc	1	Siderite	silty siliceous mudstone
NW "Black schist"	7.5	Phyl+Qd, rare bioclasts	92.5	mud+Qcc	0	-	siliceous mudstone
Black radiolarian chert	37	Radio, spicules, Phyl+Qd	61	mud+Qm	2	Siderite	wackestone chert

*BenFo – benthic foraminifera; PlaFo – planktonic foraminifera; Echino – echinoderms; SpoSpi – sponge spicules; Radio – radiolarians; Glo – Globotruncana, He – Heterohelix, Hedb – Hedbergellidae; Wi – Whiteinella; Qd – detrital quartz clasts; Phyl+Qd – silty fraction of detrital quartz and phyllosilicate grainclasts; OM – organic matter.

**Qcc – cryptocrystalline quartz; Qm – microcrystalline quartz; Qf-By – botryoidal chalcedony; Qf-Fb – fibrous chalcedony; MQ-Dru – drusy megaquartz; Dol – dolomite; Cal – calcite.

***This materials is represented by sample Re-Şo [05] (clear dark grey-brownish, translucent) and was presumed to be "Prut-Dniester flint", but it is not and has an unknown origin.

https://biblioteca-digitala.ro

Based on their petrographic characteristics, the samples of "Prut-Dniester flint" from Oselivka and Ripiceni were subdivided into Prut-Dniester (PDn) flint and Dniester (Dn) flint (Table 3, Figs. 5-6). The PDn flint is represented by three petrotypes (Table 3, Fig. 6): one confirmed only in samples from Ripiceni, one in samples from Ripiceni and Oselivka, and one only in samples from Oselivka. The petrotypes assigned to the PDn flint are presumed to derive from the Cenomanian deposits in the Prut-Dniester interfluve (Albu *et al.* 1960; Muraru 1990; Boghian 2009; Văleanu 2015), hence the use of the combined name irrespective of the location of the origin sample on which it has been described. Some of the samples of "Prut-Dniester flint" considered as distant raw materials (Table 1, Fig. 2) were matched to one of these petrotypes (Table 4). Another petrotype defined as Dniester (Dn) Globotruncanidae flint based on samples from Oselivka-*Chisla Nedjimova* (Table 3, Fig. 7) was identified at Cremenea and sites from the MBV and NW Romania (Table 4). The association of *Pithonella* in flood abundances and planktonic foraminifera (*Globotruncana*) are known from the Upper Turonian Dubivtsi chalks with flints (Dubicka, Peryt 2012) near Dubivtsi village (between Halych and Yezupil villages, Ivano-Frankivsk Oblast, Western Ukraine), some 150-160 km upstream from Oselivka and around 180-190 km NNE from the sites in NW Romanian. The items from Oselivka which can be visually identified as Dn flint have exterior surfaces covered by neocortex (water-rolled), thus derived from gravel deposits, and contrast with those pieces that can be visually identified as PDn bioclastic flint and PDn detrital-rich spiculite chert, which have a more "fresh" cortex (chalk/limestone).

The samples of "Black schists" analysed in this study (Table 4, Figs. 2, 7) were differentiated in 6 petrographic types (Table 3). A few samples considered as distant raw materials (Table 4, Fig. 7) were matched to three petrotypes of Audia "Black schist" from the Bistrița Valley (Table 3). Macroscopically, the silty carbonaceous "black schist" (having as a precursor a carbonate mudstone) and the siliceous "black schist" (a siliceous-argillaceous mudstone) cannot be differentiated, while the laminated variety is quite conspicuous. The sample from Cremenea is very different from the "black schist" samples from the Bistrița Valley (Tables 3-4, Figs. 2, 7), thus it probably derives from the Audia Formation outcropping in the area between Buzău and Covasna valleys (Filipescu *et al.* 1952; Anastasiu *et al.* 2013). Two samples from Remetea and Buşag (Tables 3-4, Figs. 2, 7) were assigned to a specific petrotype of NW "Black schists", a silicified mudstone (dark grey-brownish, dull, and opaque). Three samples from three sites (in two different areas) were identified as black radiolarian cherts (Table 3, Fig. 7), and though grouped here under the same petrotype, each sample represents a different variety with a different source. Petrographically, the black radiolarian cherts probably represent vertical variation within the strata containing the siliceous "black schist" (Filipescu *et al.* 1952, 593; Băncilă, Papiu 1962b, 21; Filipescu 1968, 86). At this moment of the research, the "Black schists" from sites in NW Romania can be considered as probably deriving from deposits in the Eastern Carpathians (more than 50-70 km to the E and NE). Blackish mudstones/marlstones were identified, during a field survey in 2018, on Botiza valley (downstream from Botiza village, Maramureş county), but siliceous mudstones are also mentioned in the Baia Mare area (Iorgulescu 1955, 76-78).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 4. Petrographic identification of samples considered as long-distance raw materials.

Site	LDV bioclastic chert	LDV intraclastic-bioclastic chert	Sita Buzăului chert	Prut-Dniester flint	Dniester flint	Peloidal-bioclastic chert	Audia " Black schist" (1)	Audia " Black schist" (2)	Laminated " Black schist" (3)	Covasna " Black schist"	NW " Black schist"	Black radiolarian chert	Greyish radiolarian chert	Others (local or unknown)	Total
GMR	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Lap-PR	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5
Cr-MDB	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4
Bis-Lut II	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	7
Chl-Pod	1	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	9
Chl-Dâr	2	1	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Chl-Cet I	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Chl-Cet II	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Rip-Izv	2	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	7
Bu-CB	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	1	1	0	0	6
Re-Şo I	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	1	1	0	0	6
Boi-CB	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Le-Lu	2	0	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8
	9	11	6	7	17	1	0	2	1	1	2	3	1	6	**67**

3.2. Artefacts on distant raw materials and their archaeological contexts

This part of the paper will focus on the archaeological contexts and the acquisition patterns (as derived from technological traits) of artefacts made on distant raw materials. The number of artefacts on distant raw materials from the study sites is provided in Table 5, while the main technological traits of these items are summarized in Table 6. This part of the analysis did not include: the artefacts on PDn flint and Dn flint from the MBV sites and Lapoş; items on distant raw materials for which a possible supply source area could not be established.

A rough count for each type of distant raw material reveals a consistent presence only for the SB chert in sites from the MBV and for the Dn flint in sites from NW Romania. These two raw materials also occur in different quantities through several distinct cultural levels of the same sites (Table 5), which raises some questions. Artefacts on LDV cherts and "Black schists" occur in low numbers and scattered throughout different archaeological levels (Table 5), and in the case of Giurgiu-*Malu Roşu* and Ripiceni-*La Izvor* they represent isolated episodes of end-products discard (Table 6).

The items on distant raw materials from Lapoş were extracted from bags labelled "Level I – Aurignacian", but based on depths inked on the pieces, these materials seem to come from different cultural levels (maximum depth of 0.85 m) as established by Mogoşanu (1969, 6), but their horizontal distribution could not be verified. Seven pieces from one variety of LDV chert have depths overlapping levels II-1 and II-2. The items on LDV cherts represent end-products (Table 6) originating from many varieties, some of them with distinct spatial distributions, representing several knapping moments.

The Dn flint items from Cremenea derive from two macroscopic varieties (Table 6) with different spatial distributions: three pieces with a bluish patina come from S20/1960, at the base of level II and were initially considered as Gravettian (Păunescu 1966, 322-note 8 and figs. 2/1, 3, 6); a yellowish-brownish piece with partial whitish patina from Cas. A/1960. The artefacts on LDV

https://biblioteca-digitala.ro

chert relate to different cultural levels (Table 5) and have distinct spatial distributions: the one from the "Mesolithic layer" was found in S1, while the other (S17/1960) is an endscraper from level I illustrated by Păunescu (2001, fig. 150/21). Except one, all items on distant raw materials are tools and reflect several discard moments.

The items on SB chert from Bistricioara-*Lutărie II* come from 5 cultural levels (Table 5), but originate from a maximum of 4-5 different blocks of this raw material. Their vertical and horizontal distribution within the site indicates several spatial clusters: one cluster with items from levels II-IV in Cas. I-J-K-H (related to the hearts present in level III); two clusters with artefacts from level IV in Cas. G-K-H and S4 (square 1); one cluster with items from levels V-VI in S2 (sq. 4-3) and S3 (sq. 4). Refits between artefacts from different levels within each cluster suggest post-depositional processes and doubt the assignation of these items to the respective cultural levels. Technologically, these artefacts point to on-site reduction of several blocks (Table 6) related to knapping events covering a larger period of time. Artefacts on LDV chert are scattered in different cultural levels (Table 5), but derive from six varieties with distinct horizontal distributions. Two varieties with five pieces each (Cas. G/1980 and Cas. H/1980, levels III-VI) and one variety with two pieces (Cas. C+SIV/1958, level I) indicate spatially and temporally separate on-site knapping events, while the other varieties attest to individual discard of tools (Table 6).

Items on distant raw materials from Ceahlău-*Podiş* derive from several varieties (Tables 5-6) with different vertical and horizontal distributions, attesting several episodes of discard. Items on distant raw materials from Ceahlău-*Dârţu* (Table 5) were extracted from bags and boxes labelled "Level V" and have a horizontal distribution covering all the sectors of the site (Păunescu 1998, 193). The depths on the pieces cover a continuous interval between -0.10 and -0.60 m, and a few pieces go up to -0.80 m. The published stratigraphic profiles do not give enough information to properly set the objects according to their cultural level. Anyway, a few refits and pieces from the same block of raw material covering this continuum suggest post-depositional disturbances. Technologically, both distant raw materials point to several on-site knapping events (Table 6).

Artefacts on LDV cherts from Ceahlău-*Cetăţica I* pertain to several cultural levels, but can be assigned to three visually distinct varieties (as from three blocks/nodules) which also have distinct spatial distributions within the site. More so, a refit from two pieces found in levels V and II confirms the validity of these varieties (and their uncertain archaeological contexts) representing three separate knapping events. The artefacts on SB chert pertain to several cultural levels (Table 5), come from four macroscopic varieties (Table 6) with different horizontal distributions, and reflect several knapping events covering a larger period of time.

All items on distant raw materials from Remetea and Buşag (Table 5) could be assigned, based on their depths, to one of the two UP cultural levels, except those missing the inked information on them. These sites have short sedimentary sequences (due to erosion), with archaeological findings going continuously from the surface until -0.80 m. In both sites, artefacts on the same raw material (knapped from the same block) from the same excavation unit (section and square) appear at different depths associated with both UP levels.

These observations and a refit between two pieces from different sections (and different depths) at Remetea suggest post-depositional disturbances of the occupational layers. The Dn flint items from Remetea originate from one or two varieties (blocks/nodules) and have a horizontal distribution which indicates a cluster spreading around the hearth found in SIII/1963. The Dn flint artefacts from Buşag could be assigned to one or two varieties, but their horizontal distribution cannot be verified. Technologically, the items on Dn flint from these sites point to on-site reduction of minimally prepared cores or tested nodules (Table 6), probably related to a few knapping events for each site. The items on SB chert and "Black schists" are represented by debitage products (Table 6) related to several knapping events for each variety.

https://biblioteca-digitala.ro

Table 5. Total count of distant raw materials items from the studied assemblages.

Site	Excavated surface (m2)	Level	Level thickness (m)	Cultural assignation	Lithics*	Tools*	LDV bioclastic chert	LDV intraclastic-bioclastic chert	Sita Buzăului chert	Dniester flint	Audia " Black schist"	Laminated " Black schist"	NW " Black schist"	Black radiolarian chert
GMR	696	AIc	0.45	Epiaurignacian[b)]	10703	170	0	0	0	0	0	1	0	0
		AIb	0.20	Epiaurignacian[b)]	5608	104	0	0	0	0	2	0	0	0
		AIa	0.40	Epiaurignacian[b)]	10366	220	0	0	0	0	1	0	0	0
Lap-PR	1200	II-2	0.25	Tardenoisian[a)]	1228	272	3	1	0	0	0	0	0	0
		II-1	0.25	Epipalaeolithic[a)]	3522	534	10	5	0	0	0	0	0	1
		I	0.20	Late Aurignacian[a)]	250	15	0	0	0	0	0	0	0	1
Cr-MDB	311	II	0.40-0.60	Tardenoisian[a)]	4706	162	0	1	0	0	0	0	0	0
		I	0.20-0.30	Middle Aurignacian[a)]	769	118	0	1	0	4	0	0	0	0
Bis-Lut II	189	VI	0.20-0.50	Epigravettian[b)]	780	157	0	3	13	0	0	0	0	0
		V	0.20-0.35	Epigravettian[b)]	859	127	0	3	23	0	0	0	0	0
		IV	0.10-0.25	Late Gravettian[b)]	1464	137	0	5	92	0	0	0	0	0
		III	0.25-0.35	Gravettian[b)]	3033	217	0	2	42	0	0	0	0	0
		II	0.25-0.35	Gravettian[b)]	1038	114	0	0	4	0	0	0	0	0
		I	0.20-0.35	Gravettian[b)]	1049	89	0	2	0	0	0	0	0	0
Chl-Pod	545	V	0.20-0.30	Epigravettian[b)]	3730	352	4	3	12	0	0	0	0	0
		IV	0.05-0.15	Epigravettian[b)]	484	58	1	4	0	0	0	0	0	0
		III	0.12-0.20	Late Gravettian[b)]	1277	107	0	0	1	0	0	0	0	0
Chl-Dâr	> 461	V	0.20-0.30	Epigravettian[b)]	9449	631	10	3	78	0	0	0	0	0
Chl-Cet I	248	V	0.20-0.35	Epigravettian[b)]	269	38	2	0	0	0	0	0	0	0
		IV	0.10-0.20	Epigravettian[b)]	213	32	3	0	2	0	0	0	0	0
		III	0.08-0.30	Late Gravettian[b)]	392	39	7	6	1	0	0	0	0	0
		II	0.15-0.43	Gravettian[b)]	214	30	2	3	2	0	0	0	0	0
Chl-Cet II	64	IV	0.20-0.25	Epigravettian[b)]	112	9	0	1	1	0	0	0	0	0
Rip-Izv	3950	GIIb	0.20-0.50	Epigravettian[a)]	8632	286	1	1	0	0	1	0	0	0
		GIIa	0.20-0.40	Gravettian[a)]	5868	166	1	0	0	0	0	0	0	0
		GIa	0.20-0.45	Gravettian[a)]	6963	175	0	1	0	0	0	0	0	0
		AIIb	0.15-0.40	Middle Aurignacian[a)]	4534	306	0	0	0	0	0	3	0	0
		AIIa	0.20-0.40	Middle Aurignacian[a)]	4020	172	0	0	0	0	3	1	0	0
		AIb	0.20-0.50	Early Aurignacian[a)]	2306	152	1	0	0	0	0	0	0	0
		AIa	0.25-0.50	Early Aurignacian[a)]	1011	145	0	0	0	0	1	0	0	0
Bu-CB	440	II	0.35	Late Gravettian[a)]	2554	135	0	0	1	4	1	0	0	2
		I	0.40	Early Upper Palaeolithic[a)]	2026	48	0	0	0	14	0	0	1	0
		**					0	0	3	6	0	0	0	0
Re-Şo I	302	III	0.25	Late Gravettian[a)]	1562	99	0	0	0	17	0	0	2	0
		II	0.20	Middle Aurignacian[a)]	375	30	0	0	0	29	2	0	0	1
		**					0	0	1	24	0	0	1	0

a) Cultural labelling after the original excavators (Bitiri 1972; Bitiri, Cârciumaru 1984; Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966; Păunescu 1966, 1993, 1998, 1999, 2000, 2001);

b) Cultural assignation in accordance with the current labelling (Borziac *et al.* 2006; Alexandrescu 2009; Anghelinu *et al.* 2018);

* The archaeological information regarding the sites was compiled after the original excavators (see above citations);

** Items for which the archaeological context is unknown/lost (inked information on the pieces is missing).

https://biblioteca-digitala.ro

Table 6. Technological traits and procurement patterns of distant raw materials from the studied assemblages.

Raw material	Site	No. of items	Weight (g)	Conjoins and Refits	No. of varieties	Artefact categories							Preservation					Size grades									Procurement patterns		
																		< 35 mm			35-65 mm			> 65 mm			Distances	Mode of introduction	Strategy (Kuhn 1992)
						Laminar products	CTE	Flakes	Debris	Burin spalls	Cores + core frag.	Tools	Complete	Proximal	Mesial	Distal	Shatter	Noncortical	Partially cortical	Cortical	Noncortical	Partially cortical	Cortical	Noncortical	Partially cortical	Cortical			
Lower Danube cherts	Lap-PR	19	228.5	0	8	8	1	3	0	0	0	7	8	1	2	8	0	7	0	0	6	5	0	1	0	0	140 km	A	?
	Cr-MDB	2	12.5	0	1	0	0	1	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	190 km	A	?
	Bis-Lut II	15	85.7	0	6	3	0	5	2	0	0	5	7	0	1	5	2	7	1	0	4	3	0	0	0	0	350 km	AB	provisioning places
	Chl-Pod	12	116.0	0	5	3	2	2	1	0	0	4	5	2	1	3	1	3	0	0	6	2	0	1	0	0			
	Chl-Dâr	13	33.0	1	10	5	0	4	1	1	0	2	5	1	2	3	2	7	2	1	3	0	0	0	0	0			
	Chl-Cet I	23	92.5	2	3	10	1	8	0	0	0	4	9	3	6	5	0	11	4	0	5	2	1	0	0	0			
	Chl-Cet II	1	12.0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0			
	Rip-Izv	5	45.0	0	5	2	0	0	0	0	0	3	0	2	1	2	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	460 km	A	provisioning individuals
Sita Buzăului chert	Bis-Lut II	139	542.5	10	4	33	3	42	27	5	7	22	40	14	16	34	28	88	18	4	20	7	1	0	1	0	160 km	B	provisioning places
	Chl-Pod	13	98.5	0	3	6	2	0	1	0	0	4	7	1	3	1	1	4	0	0	7	1	0	0	1	0			
	Chl-Dâr	78	199.0	3	7	23	4	17	3	3	1	27	29	10	12	18	8	52	11	0	11	4	0	0	0	0			
	Chl-Cet I	5	21.0	1	4	1	0	0	0	0	0	4	2	1	2	0	0	4	0	0	1	0	0	0	0	0			
	Chl-Cet II	1	36.0	0	1	0	0	0	0	0	1	-	-	-	-	-	-	0	0	0	1	0	0	0	0	0			
	Bu-CB	4	35.0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	~70 km*/	?	?
	Re-Şo I	1	0.5	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	310 km	?	?
Dniester flint	Cr-MDB	4	79.0	0	2	0	0	0	0	0	0	4	1	1	0	2	0	1	0	0	2	0	0	0	1	0	315 km	A	provisioning individuals
	Bu-CB	24	299.8	0	2	4	3	9	1	0	3	4	12	0	4	4	1	11	4	0	7	0	1	1	0	0	190km/ 250 km	C	provisioning places
	Re-Şo I	70	451.6	1	2	34	3	11	0	1	5	16	23	15	13	13	1	38	9	0	11	9	0	2	1	0			
"Black schists"	GMR	2	47.0	0	2	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	350 km	A	provisioning individuals
	Rip-Izv	9	75.5	1	2	6	0	0	0	0	0	3	2	3	1	3	0	2	0	0	4	2	0	1	0	0	150 km	A	provisioning individuals
	Bu-CB	4	85.0	0	3	2	0	2	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	~70 km*	?	?
	Re-Şo I	6	30.0	0	3	2	0	3	0	0	0	1	4	1	0	1	0	5	0	0	0	0	0	1	0	0			

CTE - core trimming elements; Noncortical = < 10% cortex, Partially cortical = 10-90% cortex, Cortical = > 90% cortex (Roth, Dibble 1998, 53); *meso-local supply sources.
Mode of introduction of the raw materials into the sites (in part derived after Féblot-Augustins 1990, 29): A - end-products (= blanks or/and tools); B - preformed cores; AB - end-products and preformed cores; C - preformed cores and tested nodules/minimally prepared cores.

https://biblioteca-digitala.ro

These observations and a refit between two pieces from different sections (and different depths) at Remetea suggest post-depositional disturbances of the occupational layers. The Dn flint items from Remetea originate from one or two varieties (blocks/nodules) and have a horizontal distribution which indicates a cluster spreading around the hearth found in SIII/1963. The Dn flint artefacts from Buşag could be assigned to one or two varieties, but their horizontal distribution cannot be verified. Technologically, the items on Dn flint from these sites point to on-site reduction of minimally prepared cores or tested nodules (Table 6), probably related to a few knapping events for each site. The items on SB chert and "Black schists" are represented by debitage products (Table 6) related to several knapping events for each variety.

4. Discussion

Before anything else, a few observations regarding the preservation state of the lithic collections used in this study and the integrity of their archaeological context are in order: 1) for all study sites there were many cases in which the depths inked on the pieces did not correspond with the depth of the level written on the bag/box label; 2) for some collections (Buşag) the inked information on the items is either incomplete or missing, and their assignation to a certain cultural level can only be established according to the bag/box label (but see the previous observation); 3) the studied collections come from cultural levels (defined based on the depth from the surface, geological layer and typology), covering hundreds of square meters (in most cases equal to the excavated area, Table 5), but for which the publications give only one profile (from one part of the site), generally do not mention the depth of the levels, and give no general excavation plans or detailed section plans (with few exceptions); 4) for many sites, items from the same block of raw material identified in different cultural levels and refits between pieces from different levels suggest post-depositional disturbances and doubt the coherence of these cultural levels; 5) the recording of artefact positions (vertically from the surface and horizontally through large square meter units, but no zero point) corroborated with the absence from publications of detailed section plans leaves little room for thorough spatial distribution reconstructions of the artefacts on distant raw materials from the study sites (especially the spatial and temporal correlation between two or more distant raw materials from the same site).

As described in the previous section and considering the above observations, the artefacts on distant raw materials from the study sites reflect various discard patterns (from debitage to implements), suggesting different and recurrent modes of introduction into sites and different provisioning strategies (Table 6), related to multiple occupational moments which cover a larger time interval.

At the scale of the geographical space considered, based on the petrographic and visual confirmations, but also the bibliographic references, the geographical distribution of the distant raw materials tracked in this study (Fig. 1) outlines the existence of multiple transfer routes and reciprocal relationships between the transferred materials from one geographical area to another.

The presence of both petrotypes of LDV cherts in sites from the MBV and Middle Prut Valley (Fig. 1) leaves no doubt regarding the provenance of these materials, i.e. the Giurgiu area and not Dobrudja, as other provenance studies suggested (Crandell *et al.* 2013, 39). Considering the uncertain archaeological contexts of the samples from this study, the chronological interval for the spread of this raw material can be sketched through proxies. In the subsequent lines all absolute dates mentioned are uncalibrated, and for details (such as laboratory numbers) the reader is referred to the appropriate publications. The presence of this raw material has been documented by: Crandell *et al.* (2013, 39) for the Gravettian layers from Bistricioara-*Lutărie I* (24396±192 BP) and the Late Epigravettian layer from Bistricioara-*Mal* (13768±79 BP and 14581±87 BP); by Ciornei (2015a, 78), Tuffreau *et al.* (2018, 147-151), and this study, for the Epigravettian level IV from Lespezi-*Lutărie*; by Moreau *et al.* (2019, tables S4 and S5) for an undetermined Gravettian assemblage from Mitoc-*Malu Galben* (from the excavations before 1991, without other specifications) and for the Epigravettian and Late Epigravettian layers (19749±149 BP) from

https://biblioteca-digitala.ro

Bistricioara-*Lutărie III* (Anghelinu *et al.* 2018). At the other end, Giurgiu-*Malu Roşu* is dated around 22790±130 BP (level AIa) but could be as old as < 27 ka BP according to the IRSL dating (Alexandrescu *et al.* 2004). The presence of the Audia "Black schist" in this site strengthens the connection between the Lower Danube and Bistrița valleys. Thus, the use of the LDV cherts appears to be very well documented for the period post 25 ka BP, covering both the late Gravettian and the Epigravettian.

The SB chert is a new arrival on the stage of raw materials transferred outside their primary exploitation area (Fig. 1). Its closest documented presence (Cârciumaru *et al.* 2008, 67) is some 50-60 km away in the Gravettian layer from Râşnov-*Peştera Gura Cheii* (22160±90 BP). It has a notable presence (quantitatively) in sites from the MBV, where artefacts on this raw material are concentrated around the hearts of level III (Cas. I-J-H-K; 18800±1200 BP and 20995±875 BP) from Bistricioara-*Lutărie II* (Păunescu 1998). Its presence in the Gravettian assemblage from Dolhasaca-*Dealul Viei* (on Siret River) should also be noted. At the other end, some of the "Mesolithic" occupations in Întorsura Buzăului area exploiting this raw material have recently been re-evaluated and considered as Late Upper Palaeolithic (Cosac *et al.* 2014; 2015). This raw material is associated with the late Gravettian and Epigravettian occupations, comparable to the LDV cherts.

The PDn and Dn flints were identified in Gravettian and Epigravettian sites along the Siret and Bistrița valleys. This connexion is backed-up by the presence of Audia "Black schists" in the Gravettian and Epigravettian sites between the two areas (Fig. 1). The Dn flint is also present in sites across the Eastern Carpathians (Fig. 1) but with unsecure archaeological contexts, accompanied by the NW "Black schists" and SB chert (considered here as derived from unknown meso-local sources, i.e. more than 50-60 km and under 100 km), raw materials which could be interpreted as "markers" of mountains crossing. The flint from the Prut and Dniester valleys is present in various UP sites from Hungary: in the Aurignacian (30180±330 BP) and Epiaurignacian (23-20 ka BP) layers from Andornaktalya-Zúgó (Mester, Kozlowski 2014); in the Gravettian layer (28-26 ka BP) from Bodrogkeresztúr-Henye (Lengyel 2015); in the Ságvárian layer (17760±150 BP, 18900±100 BP) from Ságvár (Lengyel 2011); in the Epigravettian layer (16160±200 BP) from Esztergom-Gyurgyalag (Lengyel 2014). Circulation across the Eastern Carpathians is also indicated by the presence of obsidian artefacts in various contexts (Fig. 1): in the Late Gravettian level I (23810±190 BP) from Buda-*Dealul Viilor* (Păunescu 1998); in the Epigravettian lavel II (17620±320 BP, 18500±110 BP) from Lespezi-*Lutărie* (Păunescu 1998; Tuffreau *et al.* 2018); in the Gravettian assemblage from Dolhasaca-*Dealul Viei*; in the Epigravettian level from Voronovitsa I and the Epigravettian level 5 (18260±210 BP) from Cosăuți on the Dniester Valley (Noiret 2009). In short, Dn flint seems to have the largest circulation, both in time and space (the Aurignacian and Gravettian from NW Romania, the Gravettian and Epigravettian from NE Romania).

Perceived at the scale of the geographical space of this study (Table 6), the raw materials tracked depict the following transfer trends: 1) low quantities of LDV cherts and Dn flint associated with distances over 300 km, suggesting a strategy of provisioning individuals; 2) noticeable quantities of SB chert and Dn flint linked with distances over 150 km, suggesting a strategy of provisioning places; 3) low quantities of "Black schists" (except GMR) and SB chert (in sites from NW Romania) linked with distances under 150 km, suggesting a strategy of provisioning individuals. These trends seem to mirror direct procurement (group mobility), while the presence of LDV cherts at Ripiceni-*La Izvor* (over 400 km) is more probable to reflect an indirect procurement (exchange down-the-line?), with "relay" sites in the Bistrița Valley (Féblot-Augustins 2009, 27, 40). These transfer distances are similar to those from the UP sites in the Eastern Central Europe (Féblot-Augustins 2009, table 3.5), but more data (from archaeologically secure contexts) is needed for reliable comparisons.

The distant raw materials found in UP sites from the MBV (Table 6), together with other non-local raw materials, were generally introduced as minimally modified or preformed cores, and in some cases in large quantities, suggesting a strategy of provisioning places (Kuhn 1992, 188) in

https://biblioteca-digitala.ro

anticipation of tasks that needed to be rapidly completed (thus no time for gathering raw materials at the spot) or no access to local raw materials at the moment of arrival. This behaviour of raw material exploitation could be related to seasonal visits to the sites (fall-winter) in relation to hunting activities in certain areas (Dumitraşcu 2008, 112-113; Dumitraşcu, Vasile 2018, 178). The presence of multiple distant raw materials in the MBV sites is not a coincidence and it may reflect the "flocking" of various groups from different areas. As already discussed by Nicolăescu-Plopşor *et al.* (1966, 8-12) and Păunescu (1998, 114-115), Middle Bistriţa Valley opens-up numerous communication routes towards mountain passes (such as Topliţa, Tihuţa, Prislop) connecting all the areas/regions from which the distant raw materials were transported.

5. Conclusions

Shortcomings aside, the microfacies analysis proved to be a powerful investigation and provenance tool, distinguishing not only between different raw material types, but also within each group, such as separating the various petrotypes of Prut-Dniester flint and those of "Black schists" from distinct geographical areas.

The major focus of this study was the petrographic nature and provenance of the "Balkan flint" artefacts noted by previous studies in sites from the Bistriţa Valley. This study also brought to light a new distant raw material (Sita Buzăului chert) in sites from the Bistriţa Valley, a raw material that needs further attention and study. The presence of Dniester flint in sites from NW Romania has also been documented.

In a larger perspective, this paper also provided evidence of raw material transfers over considerable distances (direct procurement from 150 up to 350 km), from South to North (and vice-versa), from East to West (and vice-versa), from plain to mountain, from the Lower Danube to the Middle Prut and across the Carpathians.

In this picture of distant raw material transfers during the Upper Palaeolithic, overlapping a vast geographical landscape from the South-Eastern to the North-Eastern and North-Western Romania (and even across the border in the Republic of Moldavia and Ukraine), the Middle Bistriţa Valley represents (given the current state of research), as probably do other valleys, an important communication pathway for human groups from different regions and throughout time.

This short term pilot study, covering a large territory and a comprehensive chronological interval, has yielded results (both petrographic and archaeological ones) which need, not only to be further investigated, but also to be properly published in the future. In the current contribution these results were only depicted in a synthetic manner. That being said, the current conclusions and results should be taken more as working hypotheses for further research than as definitive statements about the Upper Palaeolithic raw materials supply strategies and long-distance transfers.

ACKNOWLEDGMENTS

This research was initiated and carried out as a formal collaboration with Alain Tuffreau (Lille University) and Roxana Dobrescu ("Vasile Pârvan" Institute of Archaeology) for the XVIIIth UISPP Congress (Paris, 2018), communication presented by A. Tuffreau. Access to the lithic collections has been provided by dr. Roxana Dobrescu, to whom we are very grateful. The research from this pilot study was carried with the infrastructure and resources of the institutions at which the authors work. This research did not beneficiate from any other funding, and additional costs (such as thin sections preparation) was covered from the authors' personal budget.

https://biblioteca-digitala.ro

Lista tabelelor şi figurilor

Tabelul 1. Probe presupuse ca fiind materii prime transferate pe distanțe lungi (distante).
Tabelul 2. Probe de control pentru materiile prime distante din situri de origine şi surse geologice.
Tabelul 3. Caracteristicile petrografice ale materiilor prime analizate.
Tabelul 4. Identificarea petrografică a eşantioanelor considerate ca materii prime distante.
Tabelul 5. Numărul total de obiecte din materii prime distante din colecțiile studiate.
Tabelul 6. Caracteristicile tehnologice şi modalitățile de procurare a materiilor prime distante din colecțiile studiate.
Fig. 1. Distribuția materiilor prime distante în zona studiată. Situri din studiu (1-11). Situri cu probe suplimentare (12-13). Situri de origine cu probe de control (14-16). Situri pentru care materiile prime distante au fost verificate visual (17-31). Situri pentru care materiile prime distante au fost luate din bibliografie (32-43). Harta suport redesenată şi modificată după *Harta geologică a României, scara 1: 2250000*.
Fig. 2. Aspecte macroscopice a probelor analizate din siturile din cadrul studiului (1-3, 5-7, 9-12) şi de origine (4, 8, 13-14): 1. Silicolit bioclastic de Valea Dunării inferioare; 2. Silicolit intraclastic-bioclastic de Valea Dunării inferioare; 3-4. Silicolit de Sita Buzăului; 5-8. „Şisturi negre"; 9-14. „Silex de Prut-Nistru"; scara are 2.5 cm.
Fig. 3. Microfotografii cu silicolite de Valea Dunării inferioare (XPL – lumină polarizată încrucişat).
Fig. 4. Microfotografii cu silicolitele de Sita Buzăului (XPL – lumină polarizată încrucişat).
Fig. 5. Microfotografii cu silexurile de Prut-Nistru (XPL – lumină polarizată încrucişat).
Fig. 6. Microfotografii cu silexul de Nistru (XPL – lumină polarizată încrucişat).
Fig. 7. Microfotografii cu „Şisturile negre" (XPL – lumină polarizată încrucişat).

https://biblioteca-digitala.ro

References

Albu *et al.* 1960 — C.N. Albu, C. Gheorghiu, I. Popescu, *Depozitele sedimentare de la Rădăuți-Prut*, Comunicări de Geologie-Geografie 1957-1959, 1960, 9-23.

Alexandrescu 2009 — E. Alexandrescu, *Tehnocomplexul epiaurignacian din Câmpia Română*, Buletinul Muzeului „Teohari Antonescu" 12, 2009, 9-53.

Alexandrescu *et al.* 2004 — E. Alexandrescu, S. Balescu, A. Tuffreau, *Nouvelles données chronologiques, technologiques et typologiques sur le Paléolithique supérieur ancien de la Plaine roumaine du Danube: le gisement de Giurgiu-Malu Roşu*, L'anthropologie 108, 2004, 407-425.

Anastasiu *et al.* 2013 — N. Anastasiu, R.-D. Roban, M. Popa, A. Şeclăman, *Black shales facies from Audia Formation (the Eastern Carpathians), a shale gas potential*, Proceedings of the Romanian Academy, Series B: Chemistry, Life Sciences and Geosciences 15, 2013, 51-58.

Anghelinu *et al.* 2018 — M. Anghelinu, L. Niță, G. Murătoreanu, *Le Gravettien et l'Épigravettien de l'Est de la Roumanie: une réévaluation*, L'anthropologie 122, 2018, 183-219.

Băncilă 1958 — I. Băncilă, *Geologia Carpaților Orientali*. Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1958, 368 p.

Băncilă, Papiu 1962a — I. Băncilă, V.C. Papiu, *Asupra silicolitelor cretacice inferioare din Cuveta marginală a Carpaților orientali*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 46 (1958-1959), 1962, 25-51.

Băncilă, Papiu 1962b — I. Băncilă V.C. Papiu, *Asupra litologiei sedimentelor cretacice din anticlinalul Cîrnu-Valea Țiganilor (regiunea Bicaz). I. Complexul inferior*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 45 (1957-1958), 1962, 13-35.

Bitiri 1972 — M. Bitiri, *Paleoliticul în Țara Oaşului. Studiu arheologic*, Biblioteca de arheologie, Seria complementară 1, Centrul de Informare şi Documentare în Ştiinţe Sociale şi Politice, Bucureşti, 1972, 196 p.

Bitiri, Cârciumaru 1984 — M. Bitiri, M. Cârciumaru, *Aşezarea paleolitică de la Buşag şi mediul său natural*, Marmaţia 5-6 (1979-1981), 1984, 79-106.

Boghian 2009 — D.D. Boghian, *Din nou despre unele surse de materie primă pentru confecționarea utilajului litic al comunităților complexului cultural Precucuteni-Cucuteni*, Suceava 34-36, 2009, 117-146.

Borziac *et al.* 2006 — I. Borziac, V. Chirica, C.M. Văleanu, *Culture et sociétés pendant le Paléolithique supérieur à travers l'espace Carpato-Dniestréen*, Bibliotheca Archaeologica Moldaviae, Ed. PIM, Iaşi, 2006, 440 p.

Cârciumaru *et al.* 2004 — M. Cârciumaru, O. Cârstina, M. Pleşa, *Considerații asupra cronostratigrafiei Paleoliticului Superior de la Lapoş*, ArhMold XXVII, 2004, 33-39.

Cârciumaru *et al.* 2008 — M. Cârciumaru, E.C. Nițu, J.-G. Bordes, G. Murătoreanu, M. Cosac, R. Ştefănescu, *Le Paléolithique de la grotte Gura Cheii – Râşnov*, Valahia University Press, Târgovişte, 2008, 128 p.

Ciornei 2015a — Al. Ciornei, *Petrographic analysis of raw materials from Lespezi-Lutărie: implications for Upper Palaeolithic sites from the Middle and Lower Bistrița Valley*, Materiale (S.N.) 11, 2015, 43-79.

Ciornei 2015b — Al. Ciornei, *On the so-called "Kriva Reka type" of Ludogorie chert: a petrographic perspective from the Upper Palaeolithic sites in the Giurgiu-Călăraşi area (southern Romania)*, Studii de Preistorie 12, 2015, 31-80.

Ciornei *et al.* 2014 — Al. Ciornei, I. Mariş, B. Soare, *Microfacies analysis of cherts from Upper Palaeolithic sites along the Lower Danube Valley (Romania)*, Geo-Eco-Marina 20, 2014, 137-169.

https://biblioteca-digitala.ro

Constantinescu 1928 — N.A. Constantinescu, *Geological Map of Romania, scale 1: 2250000. Geographic atlas "Unirea" Braşov*, Cartographic Institute "Unirea" Braşov, Braşov, 1928.

Cosac *et al.* 2014 — M. Cosac, Al. Popa, D.-L. Buzea, A. Chiricescu, G. Murătoreanu, Al. Radu, *Prospecțiuni geomagnetice şi cercetări arheologice în situl paleolitic de la Constanda – Lădăuți, punct "Borşoşu" (com. Barcani, jud. Covasna)*, In: S. Forțiu, A. Cîntar, (eds.), ArheoVest II: In Honorem Gheorghe Lazarovici, Interdisciplinaritate în Arheologie, Timişoara, 6 decembrie 2014, vol. 2, JATEPress Kiadó, Szeged, 2014, 513-527.

Cosac *et al.* 2015 — M. Cosac, G. Murătoreanu, A. Radu, L. Niță, *Aşezarea paleolitică de la Malu Dinu Buzea (sat Cremenea, com. Sita Buzăului, jud. Covasna). O sinteză a campaniilor 2011-2013*, Materiale (S.N.) 11, 2015, 81-100.

Crandell *et al.* 2013 — O.N. Crandell, L. Niță, M. Anghelinu, *Long-Distance imported lithic raw materials at the Upper Palaeolithic sites of the Bistrița Valley (Carpathian Mts.), Eastern Romania*, Lithics 34, 2013, 30-42.

Dibble *et al.* 2005 — H.L. Dibble, U.A. Schurmans, R.P. Iovita, M.V. McLaughlin, *The Measurement and Interpretation of Cortex in Lithic Assemblages*, American Antiquity 70 (3), 2005, 545-560.

Dobrescu 2008 — R. Dobrescu, *Aurignacianul din Transilvania*, Studii de Preistorie Supplementum 3/2008, Ed. Renaissance, Bucureşti, 2008, 424 p.

Dobrescu *et al.* 2018 — R. Dobrescu, A. Tuffreau, C. Bonsall, *L'utilisation de l'obsidienne au Paléolithique supérieur dans le nord-ouest de la Roumanie*, L'anthropologie 122, 2018, 111-128.

Dubicka, Peryt 2012 — Z. Dubicka, D. Peryt, *Foraminifers and stable isotope record of the Dubivtsi chalk (upper Turonian, Western Ukraine): palaeoenvironmental implications*, Geological Quarterly 56, 2012, 199-214.

Dumitraşcu 2008 — V. Dumitraşcu, *Economia comunităților paleolitice de pe Valea Bistriței*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2008.

Dumitraşcu, Vasile 2018 — V. Dumitraşcu, Ş. Vasile, *Steppe bison hunting in the Gravettian of Buda (lower Bistrit¸a Valley, eastern Romania)*, L'anthropologie 122, 2018, 166–182.

Dumitrescu *et al.* 1970 — I. Dumitrescu, M. Săndulescu, T. Bandrabur, *Notă explicativă la harta geologică 1: 200000, Foaia Covasna (29)*, Comitetul de stat al Geologiei – Institulul Geologic, Bucureşti, 1970, 80 p.

Féblot-Augustins 1990 — J. Féblot-Augustins, *Exploitation des matières premières dans l'Acheuléen d'Afrique: perspectives comportementales*, Paléo 2, 1990, 27-42.

Féblot-Augustins 2009 — J. Féblot-Augustins, *Revisiting European Upper Paleolithic Raw Material Transfers: The Demise of the Cultural Ecological Paradigm?*, In: B. Adams and B. Blades (eds.), Lithic Materials and Paleolithic Societies, Wiley-Blackwell, Oxford, 2009, 25-46.

Filipescu *et al.* 1952 — M.G. Filipescu, I. Drăghindă şi V. Mutihac, *Contribuții la orizontarea şi stabilirea vîrstei Şisturilor Negre din zona mediană a Flişului Carpaților orientali*, Comunicările Academiei R.P.R. II (9 – 10), 1952, 591-598.

Filipescu 1968 — M.G. Filipescu, *Dépôts siliceux organiques dans les Carpates et les Subcarpathes: considérations sur les conditions de dévélopement de organismes siliceux*, Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie, Série de Géologie 12 (1), 1968, 85-89.

Flügel 2010 — E. Flügel, *Microfacies of Carbonate Rocks. Analysis, Interpretation and Application*, Second Edition (with a contribution by Axel Munnecke), Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg, 2010, 984 p.

Grasu 1971 — C. Grasu, *Recherches géologiques dans le sedimentaire mèsozoique du bassin supérieur de Bicaz (Carpates Orientales)*, Lucrările Stațiunii de Cercetări Bilogice, Geologice şi Geografice „Stejarul", Geologie-Geografie 4, 1971, 7-55.

https://biblioteca-digitala.ro

Gurova, Nachev 2008 — M. Gurova, Ch. Nachev, *Formal Early Neolithic flint toolkits: archaeological and sedimentological aspects*, In; R.I. Kostov, B. G. Gaydarska and M. Gurova (eds.), Georachaeology and Archaeomineralogy. Proceedings of the International Conference, 29-30 October 2008 Sofia, St. Ivan Rilski Press, Sofia, 29-35.

Iorgulescu 1955 — T. Iorgulescu, *Microfauna unor profile din Sedimentarul zonei eruptive a regiunii Baia Mare*, Dări de Seamă ale Şedinţelor Comitetului Geologic 39 (1951-1952), 1955, 69-83.

Kaminská *et al.* 2000 — L. Kaminska, J.K. Kozlowski, B. Kazior, M. Pawlikowski, K. Sobczyk, *Long term stability of raw materials procurement systems in the Middle and Upper Paleolithic of the Eastern Slovakia: a case study of the Topla/Ondava river valleys*, Praehistoria 1, 2000, 63-81.

Kuhn 1992 — S.L. Kuhn, *On Planning and Curated Technologies in the Middle Paleolithic*, Journal of Anthropological Research 48, 1992, 185-214.

Larson, Kornfeld 1997 — M.L. Larson, M. Kornfeld, *Chipped Stone Nodules: Theory, Method, and Examples*, Lithic Technology 22 (1), 1997, 4-18.

Lengyel 2011 — G. Lengyel, *The pebble, the block and the tabular. Lithic raw material use at Ságvár Lyukas–domb Upper Palaeolithic site*, In: K.T. Biró, A. Markó (eds.), Emlékkönyv Violának. Tanulmányok T. Dobosi Viola tiszteletére. Papers in Honour of Viola T. Dobosi, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2011, 93-102.

Lengyel 2014 — G. Lengyel, *Backed tool technology at Esztergom-Gyurgyalag Epigravettian site in Hungary*, In: K.T. Biró, A. Markó, K.P. Bajnok (eds.), Aeolian scripts. New ideas on the lithic world. Studies in honour of Viola T. Dobosi, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2014, 121-129.

Lengyel 2015 — G. Lengyel, *Lithic raw material procurement at Bodrogkeresztúre-Henye Gravettian site, northeast Hungary*, Quaternary International 359-360, 2015, 292-303.

Marinescu 1965 — I. Marinescu, *Brecii sedimentare în flişul cretacic de la curbura Carpaţilor Orientali*, Comunicări de Geologie III, 1965, 203-217.

Mester, Kozlowski 2014 — Z. Mester, J. K. Kozlowski, *Modes de contacts des Aurignaciens du site d'Andornaktálya (Hongrie) à la lumière de leur économie particulière de matières premières*, In: M. Otte, F. Le Brun-Ricalens (eds.), Modes de contact et de déplacement au Paléolithique euroasiatique. Actes du Colloque international de la commission 8 (Paléolithique supérieur) de l'UISPP, Université de Liège, 28–31 mai 2012, Eraul & ArchéoLogiques, Liège-Luxembourg, 2014, 349-367.

Mogoşanu 1969 — Fl. Mogoşanu, *Paleoliticul şi epipaleoliticul de la Lapoş*, Studii şi materiale privitoare la tercutul istoric al jud. Prahova 2, 1969, 5-12.

Moreau *et al.* 2019 — L. Moreau, Al. Ciornei, P. Filzmoser, R.A. Macleod, J. Day, P.R. Nigst, P. Noiret, S.A. Gibson, L. Nița, M. Anghelinu, *First geochemical 'Fingerprinting' of Balkan and Prut flint from Palaeolithic Romania: potentials, limitations and future directions*, Archaeometry 61 (3), 2019, p. 521-538.

Muraru 1990 — A. Muraru, *Le gisement de silex de la Vallée du Prut, source de matière première pour l'outillage lithique dans la préhistoire*, Cahiers du Quaternaire 17, 1990, 149-159.

Nicolăescu-Plopşor, Pop 1959 — C. S. Nicolăescu-Plopşor, I. Pop, *Raport preliminar asupra cercetărilor paleolitice din anul 1956 - III. Cremenea*, Materiale 5, 1959, 29-34.

Nicolăescu-Plopşor *et al.* 1966 — C.S. Nicolăescu-Plopşor, Al. Păunescu, Fl. Mogoşanu, *Le Paléolithique de Ceahlău*, Dacia N.S. 10, 1966, 5-116.

Noiret 2004 — P. Noiret, *Le Paléolithique supérieur de la Moldavie*, L'anthropologie 108, 2004, 425-470.

https://biblioteca-digitala.ro

Noiret 2003-2007 — P. Noiret, *Les industries aurignaciennes et « aurignacoïdes » en Moldavie après 30.000 BP*, Annales d'Université „Valahia" Târgovişte, Section d'Archéologie et d'Histoire 8-9, 2006-2007, 88-102.

Noiret 2007 — P. Noiret, *Le Gravettien de Moldavie (30000-23000 BP)*, Paleo 19, 2007, 159-180.

Noiret 2009 — P. Noiret, *Le Paléolithique supérieur de Moldavie. Essai de synthèse d'une évolution multi-culturelle*, ERAUL 121, Ed. ERAUL, Liegè, 2009, 604 p.

Otte *et al.* 2007 — M. Otte, P. Noiret, V. Chirica, I. Borziac, *Mitoc-Malu Galben: étude de l'industrie lithique*, In: M. Otte, V. Chirica, P. Haesaerts (eds.), L'Aurignacien et le Gravettien de Mitoc-Malu Galben (Moldavie Roumaine), vol. 72, ERAUL, Liège, 85-135.

Păunescu 1966 — Al. Păunescu, *Cercetări paleolitice*, SCIV 17, 1966, 319-333.

Păunescu 1970 — Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor şi armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*. Biblioteca de Arheologie XV, Ed. Academiei RSR, Bucureşti, 1970, 360 p.

Păunescu 1993 — Al. Păunescu, *Ripiceni-Izvor. Paleolitic şi Mezolitic. Studiu monografic,* Ed. Academiei Române, Bucureşti, 1993, 228 p.

Păunescu 1998 — Al. Păunescu, *Paleoliticul şi epipaleoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Carpați şi Siret*, vol. I, Ed. Satya Sai, Bucureşti, 1998, 338 p.

Păunescu 1999 — Al. Păunescu, *Paleoliticul şi mezoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Siret şi Prut,* vol. I/2, Ed. Satya Sai, Bucureşti, 396 p.

Păunescu 2000 — Al. Păunescu, *Paleoliticul şi mezoliticul din spațiul cuprins între Carpați şi Dunăre*, Ed. Agir, Bucureşti, 2000, 496 p.

Păunescu 2001 — Al. Păunescu, *Paleoliticul şi mezoliticul din spațiul transilvan*, Ed. Agir, Bucureşti, 2001, 574 p.

Păunescu, Alexandrescu 1997 — Al. Păunescu, Em. Alexandrescu, *Prima aşezare aurignaciană din sud-estul Câmpiei Române*, CultCivDunărea de Jos 15, 1997, 60-70.

Păunescu *et al.* 1962 — Al. Păunescu, Gh. Rădulescu, M. Ionescu, *Săpăturile din împrejurimile oraşului Giurgiu*, Materiale 8, 1962, 127-139.

Roth, Dibble 1998 — B.J. Roth, H.L. Dibble, *Production and Transport of Blanks and Tools at the French Middle Paleolithic Site of Combe-Capelle Bas*, American Antiquity 63 (1), 1998, 47-62.

Săndulescu 1975 — M. Săndulescu, *Studiul geologic al părții centrale şi nordice a sinclinalului Hăghimaş (Carpații Orientali)*, Anuarul Institutului de Geologie şi Geofizică XLV, 1975, 5-200.

Steguweit 2009 — L. Steguweit, *Long Upper Palaeolithic sequences from the sites of Poiana Ciresului, Bistricioara and Ceahlau-Dartsu (NE-Romania)*, Preistoria Alpina 44, 2009, 33-38.

Steguweit *et al.* 2009 — L. Steguweit, M. Cârciumaru, M. Anghelinu, L. Niță, *Reframing the Upper Palaeolithic in the Bistrița Valley (northeastern Romania)*, Quartär 56, 2009, 139-157.

Tuffreau *et al*. 2018 — A. Tuffreau, R. Dobrescu, Al. Ciornei, L. Niță, A. Kostek, *Le Paléolithique supérieur de la basse vallée de la Bistrița (Moldavie roumaine): Buda et Lespezi, nouvelles recherches*, L'anthropologie 122, 2018, 129-165.

Văleanu 2015 — C.M. Văleanu, *The occurrence of flint in north-eastern Romania in the context of local prehistoric habitations*, Annales d'Université Valahia Targoviste, Section d'Archeologie et d'Histoire 17, 2015, 7-50.

https://biblioteca-digitala.ro

De la Dunărea de Jos la Prutul Mijlociu şi peste Carpați: transferuri de materii prime pe distanțe lungi în timpul paleoliticului superior

(Rezumat)

Acest studiu a testat posibilele conexiuni între diverse situri pluristartificate din Paleoliticul Superior prin transferurile la mare distanță de materii prime litice între diferite regiuni de pe teritoriul actual al României. Pe baza analizei petrografice, câteva materii prime distante au fost recunoscute în siturile studiate: silicolite de Valea Dunării inferioare; silicolit de Sita Buzăului; „silex de Prut-Nistru"; „şist negru de Audia". Analiza litică a artefactelor din materii prime distante sugerează stări de abandon diverse (de la debitaj la unelte), diferite moduri de introducere (nuclee preformate şi/sau produse finite) şi strategii de aprovizionare. Acestea sunt legate de multiple momente ocupaționale ce acoperă un interval de timp mai lung. În această imagine a transferului de materii prime pe distanțe mari din timpul Paleoliticului Superior, Valea Bistriței mijlocii reprezintă (în stadiul actual al cercetărilor), ca şi alte văi, o cale importantă de comunicare pentru diferitele grupuri umane din arii şi perioade de timp diferite.

Alexandru CIORNEI
"Vasile Pârvan" Institute of Archaeology, Bucharest
eualex1984@gmail.com

Izabela MARIŞ
Faculty of Geology and Geophysics, University of Bucharest
izabela@contentlogic.ro

https://biblioteca-digitala.ro

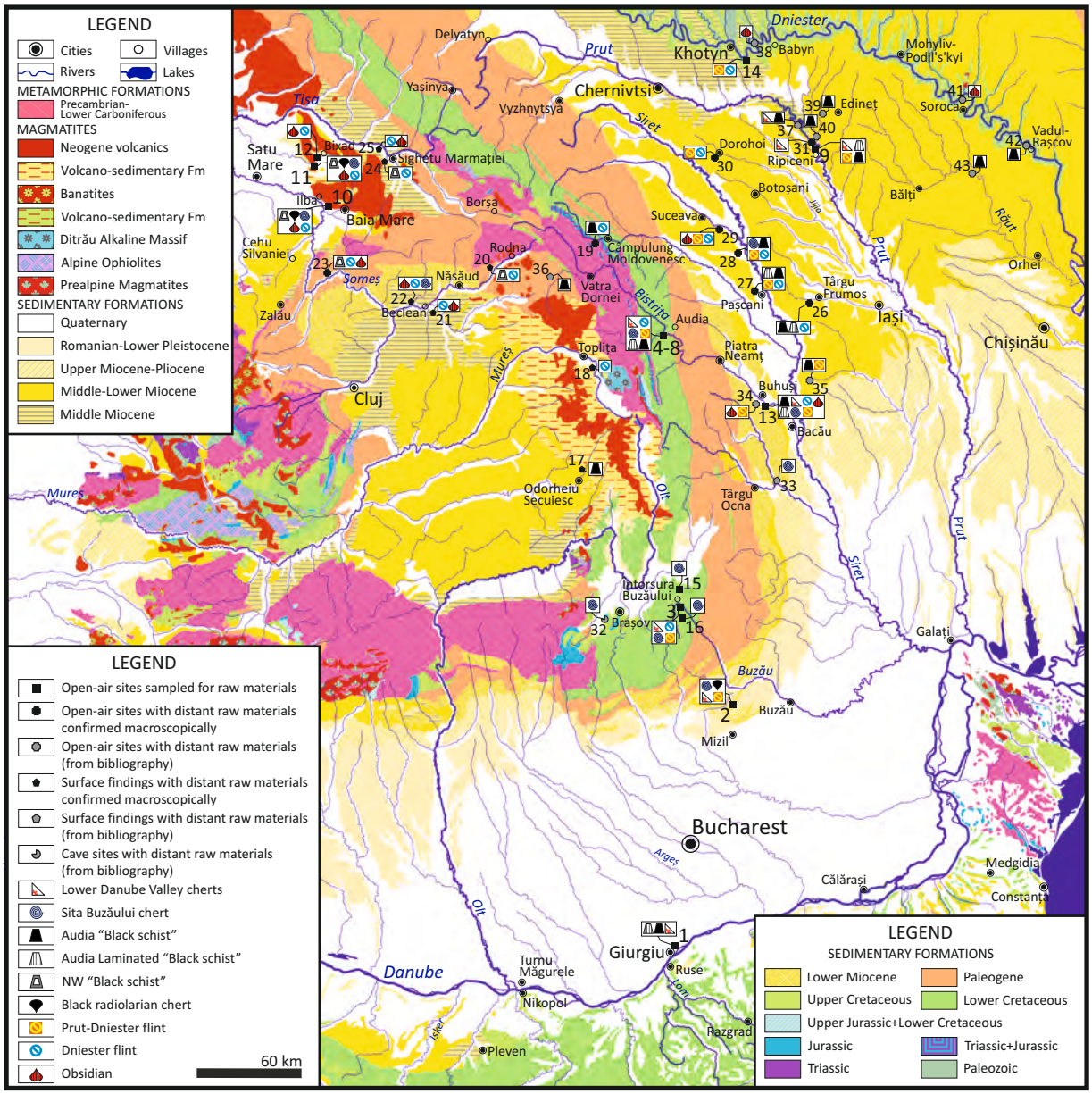

Fig. 1. Distribution of the distant raw materials in the study area. **Study sites:** 1. Giurgiu-*Malu Roșu* (Giurgiu county); 2. Lapoș-*Poiana Roman* (Prahova county); 3. Cremenea-*Malu Dinu Buzea* (Covasna county); 4. Bistricioara-*Lutărie II* (Neamț county); 5. Ceahlău-*Podiș* (Neamț county); 6. Ceahlău-*Dârțu* (Neamț county); 7. Ceahlău-*Cetățica I* (Neamț county); 8. Ceahlău-*Cetățica II* (Neamț county); 9. Ripiceni-*La Izvor* (Botoșani county); 10. Bușag-*Coasta Bușagului* (Maramureș county); 11. Remetea-*Șomoș I* (Satu Mare county). **Sites with supplementary samples:** 12. Boinești-*Coasta Boineștilor* (Satu Mare county); 13. Lespezi-*Lutărie* (Bacău county); **Origin sites with control samples:** 14. Oselivka-*Chisla Nedjimova* (Chernivtsi oblast, Ukraine); 15. Costanda-*Lădăuți* (Covasna county); 16. Gîlma (Merișor)-*Roate* (Covasna county). **Sites for which the distant raw materials were visually verified:** 17. Târnovița-*Locul de Sus* (Harghita county); 18. Hodoșa-*Dealul Hodoșa* (Harghita county); 19. Pojorâta-*Poalele Muncelului* (Suceava county); 20. Cormaia-*CABA La Dărăbeni* (Bistrița-Năsăud county); 21. Agrișu de Sus-*La Cremene* (Bistrița-Năsăud county); 22. Uriu-*La Podirei* (Bistrița-Năsăud county); 23. Perii Vadului-*Cariera Veche* (Sălaj county); 24. Ciorda-*Acăstău* (Maramureș county); 25. Câmpulung La Tisa-*Borviz* (Maramureș county); 26. Movileni-*În Răzășie* (Iași county); 27. Topile-*Dealu Catargii* (Iași county); 28. Dolhasca-*Dealul Viei* (Suceava county); 29. Udești-*Poiana* (Suceava county); 30. Dorohoi-*Stracova* (Botoșani county); 31. Manoleasa-Prut-*Stânca Hrițeni* (Botoșani county). **Sites for which the distant raw materials were taken from bibliography:** 32. Râșnov-*Peștera Gura Cheii* (Brașov county); 33. Slobozia Mielului-*Dealul Bielci II* (Bacău county); 34. Buda-*Dealul Viilor* (Bacău county); 35. Valea Ursului-*Dealul Arșița* (Neamț county); 36. Poiana Stampei-*Muntele Pietricelu* (Suceava county); 37. Mitoc-*Malu Galben* (Botoșani county); 38. Voronovytsya I (Chernivtsi oblast, Ukraine); 39. Gordinești I (Edineț district, Republic of Moldavia); 40. Corpaci-Mâs (Edineț district); 41. Cosăuți (Soroca district); 42. Climăuți II (Șoldănești district); 43. Ciutulești I (Florești district). Map support redrawn and modified after the *Geological Map of Romania, scale 1: 2250000* (Constantinescu 1928).

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 2. Macroscopic views of the samples analysed from the study (1-3, 5-7, 9-12) and origin sites (4, 8, 13-14): 1. Lower Danube Valley bioclastic chert; 2. Lower Danube Valley intraclastic-bioclastic chert; 3-4. Sita Buzăului chert; 5-8. "Black Schists"; 9-14. "Prut-Dniester flint"; scale bar is 2.5 cm.

https://biblioteca-digitala.ro

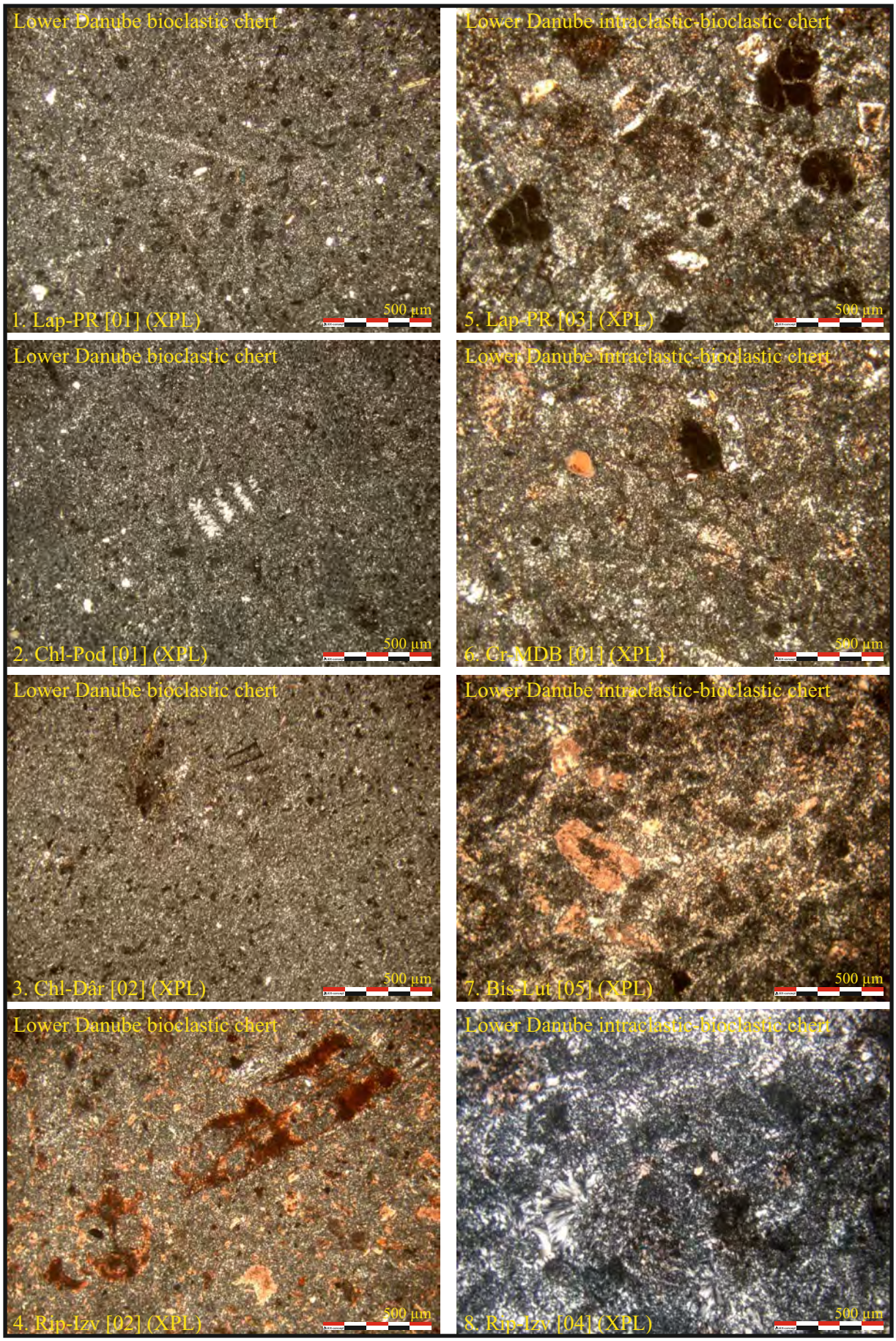

Fig. 3. Microphotographs of the Lower Danube Valley cherts (XPL - crossed polarized light).

https://biblioteca-digitala.ro

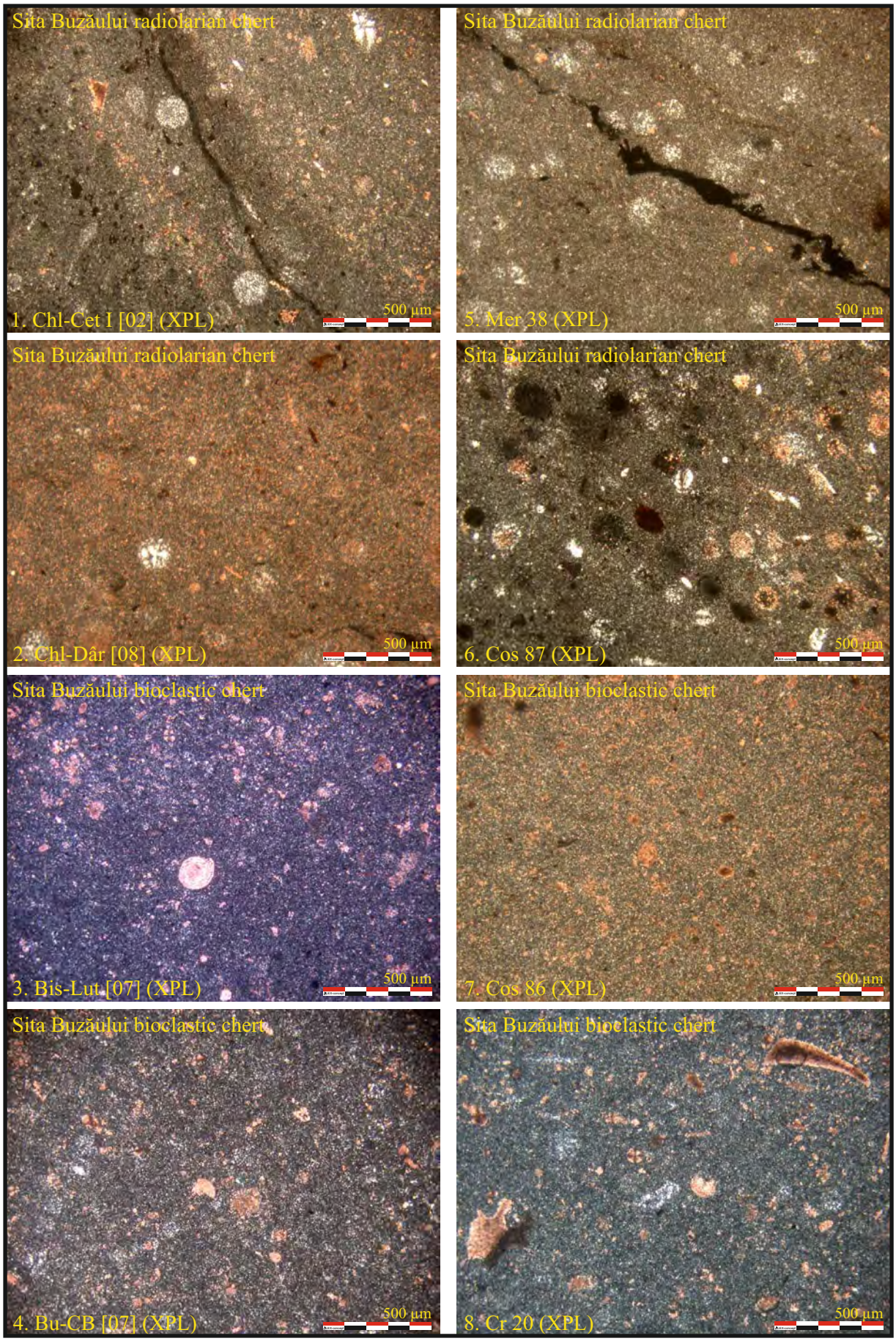

Fig. 4. Microphotographs of the Sita Buzăului cherts (XPL - crossed polarized light).

https://biblioteca-digitala.ro

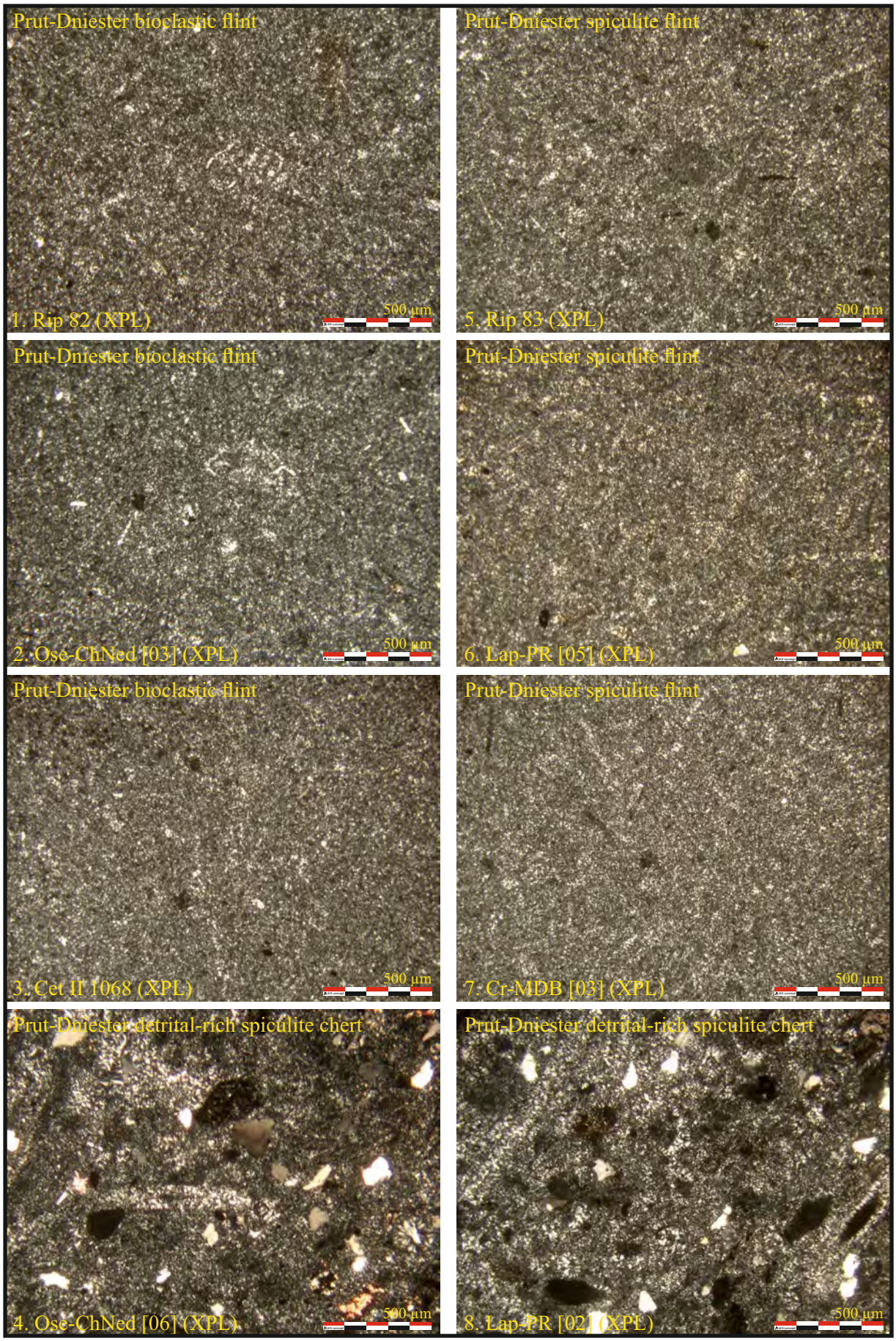

Fig. 5. Microphotographs of the Prut-Dniester flints (XPL - crossed polarized light).

https://biblioteca-digitala.ro

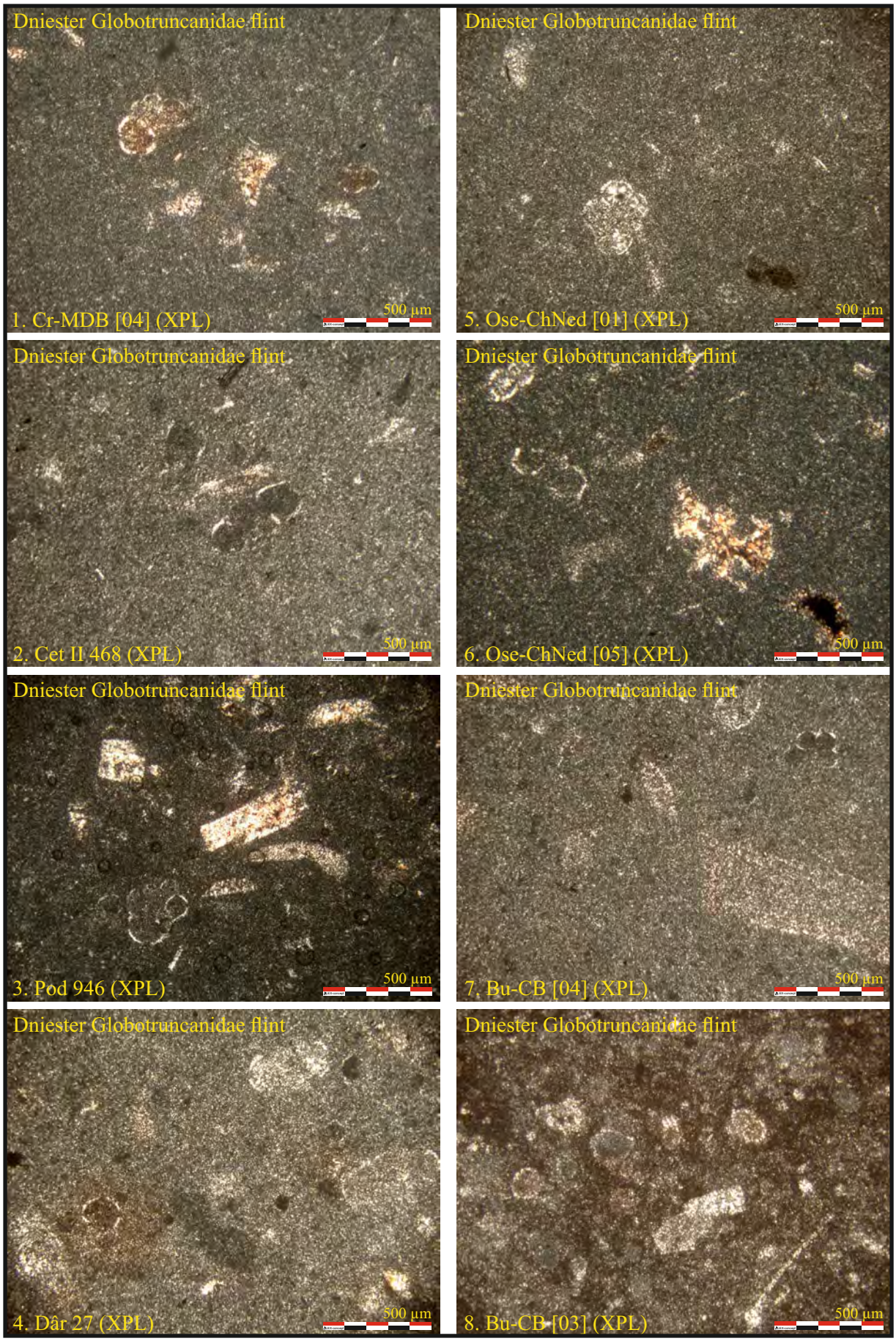

Fig. 6. Microphotographs of the Dniester flint (XPL - crossed polarized light).

https://biblioteca-digitala.ro

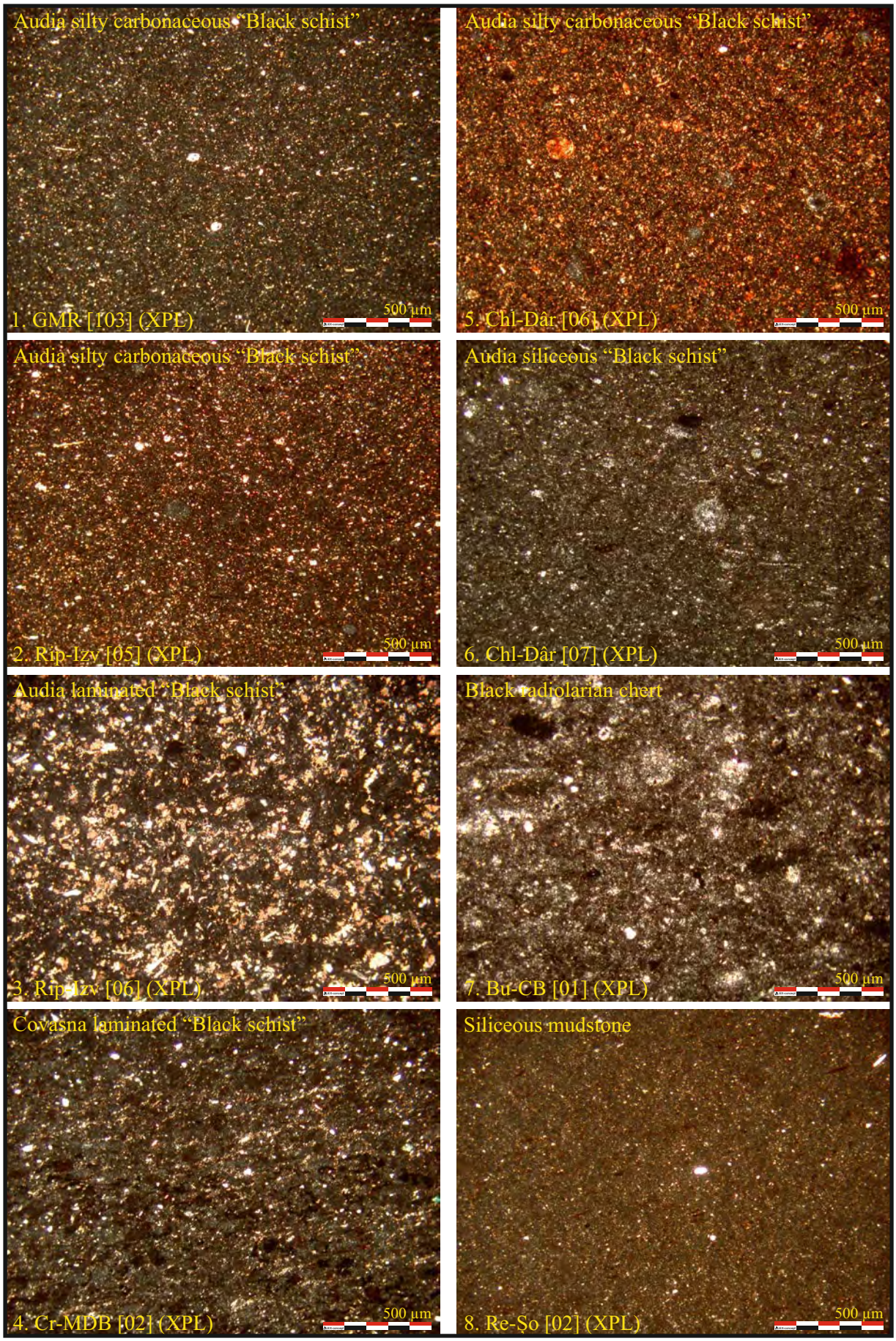

Fig. 7. Microphotographs of the "Black schists" (XPL - crossed polarized light).

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Simbolistica tatuajului în basmele şi baladele româneşti. Studiu de caz: Petru Caraman[1]

VERONICA MUHA

***Cuvinte cheie*:** tatuaj, aromâni, meglo-români, Soare, Lună, folclor
Key words: tatoo, aromanian, megleno-romanian, Sun, Moon, folklore

Spre deosebire de Nicolae Minovici, care socotea tatuajul drept o practică importată în modernitate în anumite medii sociale – „Tatuajele nu intră în obiceiurile poporului român. Ele au fost aduse de străini, şi anume de greci, după cum se vede din statistica noastră”[2] – folcloristul Petru Caraman îşi elaborează lucrarea – *Tatuajul la români după creațiile lor folclorice* – ca un contraargument la teza minoviciană. Acesta evaluează tatuajul „ca pe o datină specifică lor (românilor, n.n.)”[3]. Cercetările profesorului Minovici, realizate nemijlocit, prin examinarea unui număr mare de indivizi, documentează realitățile timpului său: este posibil ca medicul român să fi cunoscut mitologia populară, basmele analizate de Caraman, însă fără a asocia simbolurile (la care face referire etnograful) cu exercițiul unei marcări corporale. Caraman însuşi considera că diferența de opinii generată de originea şi perpetuarea tatuajului în spațiul nostru ține de receptarea sa redusă în rândul populației autohtone; Minovici invoca răspândirea sa sporadică, cu precădere în păturile sociale joase, fenomen prin urmare superficial, „neavând nimic românesc în el”[4].

Petru Caraman pledează pentru o prezență anterioară finalului de secol XIX pe teritoriul nostru, a unor forme grafice având drept suport corpul, construind o argumentație în perspectivă diacronică şi argumentându-şi ipotezele pe baza creațiilor folclorice. Lucrarea se deschide cu o examinare a perioadei preistorice, prin raportarea la descoperirile arheologice de pe actualul pământ românesc: în viziunea sa, tatuarea este confirmată de prezența, în siturile arheologice, a coloranților, a conservanților în recipiente de lut ars, din os sau din corn de animale, „care puteau servi deopotrivă la vopsirea artificială a corpului, ca şi la tatuaj”[5]. Etnograful asociază formele temporare şi permanente de împodobire a trupului prin desen, arătând că „un popor care practica vopsirea primitivă a corpului, avea să practice ulterior şi tatuajul, iar adeseori le practica pe toate sau amândouă concomitent”[6]. Tatuajul este văzut ca o etapă de perfecționare atât sub aspect tehnic, cât şi estetic.

În sprijinul considerațiilor sale, pot fi aduse diverse dovezi de natură arheologică. În 1981, la stația neolitică Cucuteni (jud. Iaşi), au fost scoase la lumină 20 de figurine umane din ceramică (**fig.1**), datate 4.800-3.000 î.Hr. Acestea sunt acoperite în totalitate cu ornamente geometrice, dispuse simetric în striuri curbe paralele, colorate sau încrustate. O posibilă interpretare are în vedere varianta unei forme de tatuaj. Arheologul Douglass W. Bailey (Universitatea din San Francisco) afirmă: „Acestea pot fi tatuaje. Unii afirmă că sunt haine sau pot reprezenta altceva ce nouă ne scapă. Niciodată nu vom şti cu siguranță, dar într-un fel, acest lucru este mai puțin important. Ceea ce este cu adevărat important este că aceştia foloseau suprafața corpului pentru a comunica idei, indiferent că aceste idei se puteau referi la apartenența la o comunitate sau la identitatea individuală”[7].

[1] Prezentul studiu face parte din teza de doctorat cu titlul: *Estetică şi sens în arta tatuajului: Ipostaze contemporane româneşti*, pregătită pentru a fi susținută în anul 2019 la Universitatea de Vest din Timişoara, Facultatea de Arte şi Design.
[2] Nicolae S. Minovici, *Tatuajele în România*, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2007, p. 187.
[3] Petru Caraman, *Studii de folclor. Volumul II*, Bucureşti, Editura Minerva, 1988, p. 177.
[4] *Ibidem*, p. 179.
[5] *Ibidem*.
[6] *Ibidem*, p. 180.
[7] Douglas W. Bailey, *Ceramic Female Figurine*, în *Archaeology Magazine*, November/December 2013, a Publication of the Archaeological Institute of America.

https://biblioteca-digitala.ro

Fig.1. Figurine antropomorfe, ceramică, cultura Cucuteni, mil. V î.Hr.

În continuarea tezei sale, arheologul continuă: „În neolitic, când se produce şi se ornamentează pentru prima dată ceramica, oamenii incizau vasele cu ajutorul unui vârf ascuțit, acest procedeu putând fi interpretat de asemenea ca tatuare. Este posibil ca în urma acestei experiențe, oamenii să fi început să-şi decoreze propria piele”[8]. Acelaşi tip de figurine a fost semnalat şi în alte puncte de pe teritoriul țării: la Hărman, în Transilvania, la Balaci, jud. Teleorman şi Cruşova, jud. Olt.

Mai departe, Caraman se preocupă de informațiile furnizate de izvoarele antice. Din izvoare aflăm date legate şi de strămoşii populației româneşti. La Plinius găsim o indicație clară: „Ba şi bărbații, la daci şi la sarmați, îşi tatuează corpurile”[9]. Sursa precizează şi că „semnul originii dacilor se reproduce pe braț”[10]. Informațiile sunt incluse în contextul capitolului ce tratează „excrescențele patologice ale corpului uman”[11], Caraman speculând că există posibilitatea ca dacii să fi realizat tatuaje prin scarificare.

Un alt neam cunoscător al tatuajului erau agatârşii, locuitori ai regiunii transilvane parte componentă a vechii Dacii, potrivit lui Herodot. Poetul Virgiliu, în „Eneida”, descrie o serie de barbari, printre care şi pe „agatârşii cei tatuați” (*pictique Agathyrsi*). Tot la agatârşi se opreşte şi Pomponius Mela (geograf roman), arătând că „îşi tatuează fața şi membrele”, cu atât mai mult şi mai fascinant, după „cum fiecare excelează prin strămoşi”[12]. Avem de-a face cu o simbolistică a originii, expusă nu numai străinilor, ci importantă îndeosebi în interiorul grupului etnic, prin competiția realizării de forme cât mai expresive, care să producă distincție între indivizi şi să le confere prestigiu. „Toți sunt tatuați, cu aceleaşi semne şi în aşa chip, încât să nu se poată şterge”[13],

[8] *Ibidem*.
[9] Petru Caraman, *op.cit*., p. 185.
[10] *Ibidem*.
[11] *Ibidem*.
[12] *Ibidem*, p. 189.
[13] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro

ceea ce ne edifică asupra însemnătăţii conferite desenului corporal la această populaţie. Istoricul Ammianus Marcellinus scrie despre răspândirea tatuajului la agatârşi, cu date legate de estetica aleasă decătre diversele categorii sociale: „Zugrăvindu-şi corpul cu culoare albastră, ei îşi vopsesc chiar şi părul. Şi fireşte, oamenii din popor se-mpodobesc cu figuri mărunţele şi rare; pe când nobilii, cu figuri mari şi mai dese, în culori bătătoare la ochi”[14]. Desenele indică statutul social, rangurile, într-o ornamentaţie canonizată, prestabilită.

Geţii constituie un alt material de examinare pentru folcloristul român. În tratatul despre tălmăcirea viselor a lui Artemidoros, Caraman identifică informaţia conform căreia la populaţiile trace, aceia care se tatuau erau copiii de nobili; „la geţi însă, sclavii”[15]. Caraman preia informaţii ale unor istorici – Tomaschek, Hirt sau Pârvan – care afirmă că la geţii luaţi prizonieri de război, tatuajul nu are o raţiune punitivă (executat *post factum*, adică în urma învingerii lor în război), ci prin aceea că ei se tatuaseră anterior. De asemenea, exerciţiul tatuării la geţi este plasat şi în contextul cultului lui Zamolxis, care, potrivit savantului rus Kazarov, „şi-l reprezentau mort ca fiind tatuat”[16].

Juxtapunerea tuturor acestor dovezi îl va face pe Petru Caraman să afirme că îndelungata perioadă în care tatuajul nu apare consemnat în spaţiul românesc nu trebuie înţeleasă ca o dovadă a încetării practicării lui. „Acest *argumentum a silentio* nu poate fi nicidecum convingător. Vestigii ale tatuajului, ca o continuare a unei vechi tradiţii, există la poporul român aproape pretutindeni pe unde se află el situat, până în vremea noastră”[17]. Caraman îşi sprijină teoria pe investigarea grupelor dialectale româneşti din Peninsula Balcanică. Potrivit etnografului N. P. Vaidomir, tatuajul exista la aromânii nomazi din regiunea munţilor Pindului: „Azi tatuajul se menţine la românii nomazi – atât la ramura Fîrşeroţilor, cât şi la cea a Sărăcăcianilor”[18]. Vaidomir întâlnise în cercetările sale bătrâni tatuaţi, tinerii din acea vreme recurgând mai rar la datină. În ceea ce priveşte populaţia sedentară, tatuajul era mai rar întâlnit, dar totuşi prezent. Dovezile practicii marcajelor respective sunt indicate în localităţile din regiunea Pindului, şi anume: Samarina, Avdela, Perivole, Smixi, Paleoseli, Laca, Păzi. „În unele sate, ca de pildă la Gramaticova, Livezi, Oşani, tatuajul nu numai că există la bătrâni, dar se aplică încă şi la copiii de ambele sexe, pe la vârsta de 5-6 ani”[19]. Prin urmare, de la vârsta la care cei mici încep să se distingă printr-o identitate socială, sunt amprentaţi conform unei reguli a cărei noimă nu s-a păstrat. În ceea ce priveşte terminologia, pentru cuvântul tatuaj foloseşte termenul „semnu”: „adară semnu” = a face semn. Marcarea se întâlneşte la femei pe frunte (o cruce mică) şi pe mână, unde se consemnează data naşterii şi numele, precum şi desene ca: o inimă, cruce, un schelet, o mandră (plasă de prins peşte, împletitură). La bărbaţi, tatuajele se făceau doar pe braţ. Inima şi scheletul reprezintă motive moderne împrumutate, în timp ce motivele crucii şi ale mandrei aparţineau unei simbolistici locale arhaice.

Un alt grup vorbitor de dialect românesc la care se regăseşte tatuajul este cel al meglenoromânilor, aşa cum îl descrie un alt lingvist şi folclorist, Pericle Papahagi: „Tatuajul este obicinuit printre românii din Meglenia”[20]. Tematica reprezentărilor în acest caz repetă câteva motive aromân: crucea tatuată pe frunte, dar şi pe braţe – *cruţi*–, numele şi anul naşterii. Specific meglenoromânilor este „*damca* – un punct îndesat ce şi-l fac pe frunte, mai ales în partea unde se îmbină sprâncenele”[21]. Cuvântul este de origine turcească şi desemnează semnul făcut pe frunte cu fierul roşu. Conform lui Caraman, stigmatul însă a fost convertit în tatuaj, instalându-se ca tradiţie la aceşti români. Alte motive care apar, florale sau vegetale, îndeplinesc o funcţie pur ornamentală.

[14] *Ibidem*.
[15] *Ibidem*, p. 190.
[16] *Ibidem*, p. 193.
[17] *Ibidem*, pp. 195-196.
[18] Caraman precizează în nota sa de subsol următoarele: *Cf. Vaidomir – lucrare manuscrisă de etnografie aromână (…) nu mai reţin exact titlul acestei lucrări. De asemenea, nu putem indica aici pagina din care citäm, deoarece ms-ul cu capitolul despre tatuaj nu era încă definitiv paginat, când l-am consultat*.
[19]Aceeaşi precizare ca la nota precedentă. Caraman nu poate face trimiterea la sursă.
[20] Pericle Papahagi, *Meglenoromânii. Studiu etnografic-filologic*, I-II, Bucureşti, 1902, aici vol. I, p. 116 apud Petru Caraman, *op.cit*, p. 231.
[21] *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro

Spre deosebire de aromâni, megleno-românii au extins suprafața corporală destinată tatuajului: pe lângă frunte şi braţe, bărbaţii se tatuează şi pe piept.

În felul în care este documentat la cei îndeobşte cunoscuți ca „românii de la sud de Dunăre”[22], Caraman arată ca tatuajul nu apare la marele grup al daco-românilor. Unele indicii sunt cuprinse totuşi în tezaurul folcloric, în cântece populare şi în basme. Autorul identifică un număr de balade în care apare pomenită această practică: *Cântecul lui Mircea Ciobănaşul*, *Cântecul lui Dobrişan* şi o baladă provenită de la românii din regiunea Timocului iugoslav.

Baladele

Cântecul lui Mircea Ciobănaşul sau Mircea Ciobanul. Din variantele amintite de autor, elocventă se dovedeşte cea culeasă de către folcloristul C. N. Mateescu (jud. Argeş). Balada povesteşte întâlnirea dintre un cioban pe nume Mircea şi Negru Vodă. Păstorul porneşte spre Câmpulung pentru a se plânge în divan domnitorului Țării Româneşti de unele neajunsuri suferite din pricina unor boieri. Domnul îl sfătuieşte cum să acționeze, însă boierii se răzbună, bătându-l crunt pe împricinat. Drept urmare, Mircea Ciobanul îşi face singur dreptate, tăindu-le capetele, pe care le aduce apoi lui Negru Vodă. În consecință domnitorul hotărăşte condamnarea la moarte prin spânzurătoare a ciobanului, moment în care Mircea se mărturiseşte drept frate al său. Acțiunea aduce în prim-plan pasajul în care sunt revelate dovezile prin care eroul îşi dovedeşte obârşia înaltă:

> „Lăsați-l, nu-l spânzurați, / Luați-l şi mi-l dezbrăcați / Şi de semne mi-l căutați! / Că d-o avea vreun semnişor, / O fi vro viță de domn / Şi mi-o fi d-un frățior. / Boierii mi-l dezbrăca / Şi de semne mi-l căta. / Şi ce semne că-mi găsia? / Găsia-n pieptu-i soarele, / Lumina cu razele; / Găsia în spate luna, / Lumina cu lumina; / În cei doi d-albi umerei, / Lucea doi luceferi; / Şi-n creştetul capului, / Scrisu-i spicul grâului; / Şi mai jos, la subțioară, / Scrisă-mi-i d-o săbioară: / Semne bune de domnie, / Soție de vitejie (...)”[23].

Astfel de documente, pe care le putem considera vizuale, permit o comparație cu semnele/marcajele corporale la care recurgeau odinioară aromânii şi megleno-românii. Pentru ultimii menționați, avem de-a face în mod evident cu tatuaje, înțelese ca practică de identificare nominală, un soi de buletin al purtătorului (obiceiul confirmând totodată adeziunea religioasă a grupurilor la Ortodoxia Răsăriteană). Semnele despre care aflăm din folclorul românesc mărturisesc o distincție de ordin social, accesibilă numai pentru cei de neam. Ele confirmă condiția superioară a deținătorului. Nu ştim cu siguranță în ce mod sau cu ce tehnică au fost executate imaginile, desenele respective: putem doar presupune că erau tatuaje; ele îndeplinesc una dintre funcțiile atribuite tatuajului: cea de a personaliza, de a distinge purtătorul într-o masă de indivizi, de a arăta că în legătură cu acesta există un „ceva” deosebit (important, extraordinar etc.).

Cântecul lui Dobrişan prezintă multe similitudini cu epopeea lui *Mircea Ciobănaşul*. Baladă este analizată de către Caraman în varianta culeasă de G. Dem. Teodorescu, de la lăutarul brăilean Petrea Crețul Şolcan. Un anume Dobrişan, din comuna Stoieneşti, stârneşte invidia boierilor din cauza bogățiilor sale, iar atunci când este reclamat de către aceştia la domnitor, e nevoit să-l urmeze pe armaşul trimis de Mihnea-Vodă la Bucureşti, cu tot cu oile sale. Judecat şi condamnat la moarte, ciobanul îşi dezvăluie calitatea de frate al domnitorului. De remarcat este rolul pe care îl joacă desenele corporale, fiindcă numai descoperirea lor pe trupul ciobanului îl convinge pe Mihnea-Vodă, care nu crede în confirmarea adusă de chiar mama celor două personaje:

> „(...) Vorba, măre, nu sfârşea / Şi el, măre, ce-mi făcea? / Pe atât nu se lăsa, / Ci de mână-l apuca / Şi la baie mi-l ducea: / De-sarică-l dezbrăca, / Fără haine mi-l lăsa. / Şi pe dânsul ce găsia? / Îi găsea măre, la brâu, / Scris prejur un spic de grâu / Şi la piept de se uita, / Scris pe dânsul ce găsia? Îi găsea domneşti odoare; / Sfânta lună, sfântul soare: / Iar în cei doi umerei, / Găsia doi luceferei”[24].

[22] *Ibidem*.
[23] C. N. Mateescu, *Balade*, Vălenii de Munte, 1909, p. 11 apud Petru Caraman, *op.cit*, p. 228.
[24] G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, 1885, p. 474, apud Petru Caraman, *op.cit*, p. 220.

https://biblioteca-digitala.ro

Narațiunea se sfârşeşte în chip fericit: Mihnea-Vodă, care nu mai are nici o îndoială privind legătura de sânge dintre ei, îşi invită fratele să domnească împreună. În toate variantele baladei, Dobrişan refuză, preferând să rămână pentru totdeauna păstor.

Prezența acestor semne pe trupurile personajelor – în ambele balade – se constituie în indicii ce evidențiază indivizi excepționali, prin aceea că au o origine deosebită de cea a oamenilor de rând. Prezentate drept „semne bune de domnie"[25], ele reproduc o iconografie des întâlnită în ethosul autohton, atât în creațiile epice, ci şi în patrimoniul material (țesături, picturi, sculpturi etc.): soarele, luna şi luceferii, precum şi spicul de grâu. Aştrii, parte a mitologiei cerului, augmentează sensul sacru al semnelor posibil tatuate, sacralitate subliniată de pasaje precum: „[...] Îi găsea domneşti odoare: / Sfânta lună, Sfântul soare [...]"[26]. Motivul sabiei la subsoară, şi mai evident pentru pretenția la o ascensiune domnească, apare doar în prima baladă, însă Caraman este de părere că s-a pierdut prin transmiterea de-a lungul vremii. Dispunerea semnelor pe corp diferă, însă fără a modifica simbolistica – aceasta fiind identică în ambele cazuri.

Cea de-a treia baladă, fără titlu, aparține românilor din Timocul sârbesc, localitatea Alexandrovăț, jud. Kraina. Dediu, înalt dregător şi ginere al lui Negru-Vodă, este invidiat de către domnitor pentru simpatia de care se bucură la curte, pentru farmecul său. Necazurile marelui vistier încep când domnitorul află că Dediu ar purta anumite însemne pe corp, posibilă dovadă pentru o obârşie înaltă şi justificând, prin urmare, pretenții legitime la tron. Paragraful ales de Petru Caraman se referă la momentul verificării acestor însemne:

> „(...) Negru-Vodă puiu de domn / N-avea minte de un om! / Îl cătă pe Dediu-n cap! / Găsi semnu de-mpărat. / Da mi-l cătă pe sub brâu: / Găsi spiculeț de grâu./ Şi mi-l cătă printre spete, / Găsi spiculețu verde. / Şi-l cătă sub subsuoară, / Găsi semn de săbioară./ Negru-Vodă aşa vorbea: / – Fă-i cucoană, soața mea, / Bune sămne s-a arătat: / C-o să fie de-mpărat (...)"[27].

În acest caz, semnele corporale nu aduc beneficii deținătorului; acestea pot atrage după sine moartea posibilului contracandidat la tron şi sinuciderea domniței. Nu ni se spune care este „semnu de-mpărat", el fiind probabil cel mai edificator motiv pentru decizia luată de Negru-Vodă; se pomeneşte „săbioara", pe care o asociem îndeobşte cu un luptător, cu o serie de calități precum curajul, neînfricarea. Motivul sabiei indică vitejia purtătorului şi apartenența sa la clasa războinicilor, într-o epocă în care primul oştean al țării este, şi nu numai în teorie, domnul țării. Cei ce pretind şi dețin conducerea țării îndeplinesc în chip obligatoriu şi condiția de bun luptător, arma certificând nu numai curajul în luptă, ci şi indiciul suveranității. Cât priveşte spicul, el trimite la bogata mitologie a grâului: în interpretarea autorului, este pus în legătură cu o străveche tradiție agrară caracteristică teritoriului românesc, cunoscut drept spațiu al existenței unei populații cu un îndelungat specific ocupațional de lucrători ai pământului (agricultori şi păstori).

Similar cu ansamblul de semnificații asociate aştrilor, simbolistica spicului de grâu şi a sabiei denotă marca descendenței divine. Dumnezeu îi indică astfel pe cei aleşi spre a conduce destinele oamenilor pe pământ. Toate baladele care pomenesc această tipologie de tatuaje descriu în termeni elogioşi imaginile găsite pe corpul eroilor: „*semne bune de domnie*[28] *, semne multe de mândrie*[29] şi *Bune sămne s-a arătat: / C-o să fie de-mpărat (...)*"[30].

Basmele

O altă categorie examinată de Petru Caraman o constituie poveştile româneşti. La fel ca în balade, regăsim în câteva poveşti motivul desenelor, al imaginilor plasate în anumite locuri de pe corp şi care în împrejurări limită sunt devoalate ca dovezi ale excepționalității.

[25] C. N. Mateescu, *loc.cit*.
[26] G. Dem. Teodorescu, *loc.cit*.
[27] C. Sandu Timoc, *Poezii populare de la românii din Valea Timocului*, Craiova, p. 23–29 apud Petru Caraman, *op.cit*., p. 211.
[28] C. N. Mateescu, *loc.cit*.
[29] G. Dem. Teodorescu, *loc.cit*.
[30] C. Sandu Timoc, *loc.cit*.

https://biblioteca-digitala.ro

În *Ciobănaşul cel isteţ*, basm cules şi prelucrat de către Petre Ispirescu, prea frumoasa fată de împărat urmează a se mărita doar cu cel care îi va ghici „semnele ce are pe trup”[31]. Un ciobănaş, care-şi păştea turma de oi în apropierea râului, o văzu într-o zi pe frumoasa prințesă, goală, pe când se scălda în lac, el fiind astfel singurul, din mulțimea de pretendenți, capabil să le descrie: „Prea mărite împărate şi împărătească, fata măriilor voastre are soarele-n piept, luna în spate şi doi luceferi în cei doi umeri”[32]. Într-o altă variantă (satul Mădeiu, jud. Suceava), aspirantul cu succes la mâna domniței este un porcar; însemnele fetei sunt aceleaşi: „Are soarele în piept, luna în spate şi luceferi în umeri”[33]. Se cunoaşte şi o variantă din Oltenia, culeasă de N. I. Dumitraşcu în satul Obislav, jud. Vâlcea: „Pe pieptul împărătiței, era soarele şi pe spate, luna cu stelele!”[34].

În toate cele trei versiuni, precum şi în baladele anterior prezentate, motivul aştrilor este recurent. Soarele, luna, luceferii exprimă o carte de vizită, menită să demonstreze descendența nobilă, iar pentru fetele de împărat, pe lângă semnificația obârşiei, ele reprezintă o augmentare a frumuseții neasemuite.

Aştrii definesc excepționalitatea şi pentru eroii masculini. În *Făt-Frumos şi fata negustorului* (colecția întocmită de Petre Ispirescu), eroina dă naştere unui copil cu soarele în piept, luna în spate şi cu câte un luceafăr pe fiecare umăr. În *Înşiră-te mărgărite*, mezina promite că: „Dacă m-ar lua pe mine împăratul de nevastă, eu i-aş face doi coconi cu stele pe inimă, luna pe spate şi o fată asemenea, cu deosebire c-ar avea soarele pe frunte”[35]. Variante ale aceleiaşi poveşti expun încă un atribut al frumuseții idealizate: aurul. „De m-ar lua pe mine feciorul ăla de boier ce trece p-aci, eu i-aş face doi feți logofeți cu totul şi cu totul de aur”[36]. În acest sens, se identifică şi referințe precum „mărul de aur”, „părul de aur”, „mâinile de aur” etc. Asocierea motivelor cereşti cu metalul nobil accentuează rolul decorativ. În basme, ele contribuie „în mod eficace la crearea unor exemplare ale frumuseții umane de tipul perfecțiunii”[37]. Adesea, soarele este reprezentat printr-o culoare deosebită, auriu, acolo unde a fost posibil folosindu-se foiță de aur sau materiale care să creeze o imagine similară. Auriul şi argintiul, situate în afara culorilor obişnuite, au dezvoltat o amplă simbolistică a extra-ordinarului, a regalității şi indică de obicei calități deosebite, supra-ordinare.

Trecând în revistă aceste materiale de proveniență folclorică, transmise predominant pe cale orală, conchidem că reprezentărilor de pe trupurile eroilor din basme şi balade le este asociată în primul rând o funcție socială. În plan secundar, formele grafice impresionează prin existența ieşită din ordinar (*i.e.* faptul că doar unii indivizi le posedă) şi prin estetică (o frumuseţe figurată de itemi cu mare încărcătură simbolică): derivă de aici un status deosebit al purtătorului, revelat în momentul dezvelirii publice a desenelor/semnelor. În ipoteza că ele reprezentau tatuaje, ne putem întreba de ce au fost ocultate permanent de către posesori, descoperite fiind numai în situații-limită. În mod cert, acele reprezentări legitimau o condiție aparte: putem observa însă că frumuseţea lor, oricât de extraordinară, nu a fost destinată privirii, *i.e.* contemplării.

Din poveştile analizate de P. Caraman, obținem o descriere privind felul semnelor ce amprentează corpul, plasarea lor, iar uneori culoarea. Nu apar însă niciodată informații privind circumstanțele producerii lor. Etnograful explică astfel fenomenul: „Când însă obiceiul tatuajului a dispărut fără urmă ca practică şi când îi dispăruse chiar şi amintirea, este evident că motivele astrale nu mai puteau fi înțelese de nimeni – nici dintre povestitori şi cu atât mai puțin de ascultători – ca semne de tatuaj. Atunci fantezia populară a imaginat că eroina sau eroul s-a născut cu acele semne minunate. Era aceasta o explicație foarte plauzibilă şi totodată în spiritul basmelor. Faptul că astrele privite ca simboluri ale frumosului ideal – în calitatea lor de ornamente care împodobesc corpul omenesc – au fost puse pe seama naşterii, venea să accentueze şi mai mult

[31] Petre Ispirescu, *Legende sau basmele românilor*, II, p. 53 apud Petru Caraman, *op.cit*, p. 231.
[32] *Ibidem*.
[33] Cf. Şezătoarea, an II., p. 153-157. Acest basm a fost cules din „gura unui țăran” de Artur Gorovei, directorul revistei apud Petru Caraman, op.cit.
[34] Aici autorul nu oferă nicio trimitere.
[35] Cf. I.C.Fundescu, *Basme*..., ap. L.Şăineanu, *op.cit*., p.406 apud Petru Caraman, *op.cit*, p. 239.
[36] Petre Ispirescu, *Basme*, Bucureşti, Editura Unicart, 2007, p. 154.
[37] Petru Caraman, *op.cit*, p. 241.

https://biblioteca-digitala.ro

atmosfera de miraculos în care sunt învăluiți eroii sau eroinele de basm, purtători ai acestor semne”[38].

Evident, reprezentările de pe trupurile personajelor mitologice nu sunt semne din naştere, ci semne create, pe care folcloristul român le asociază indubitabil cu tatuajele. Poveştile transmit ideea că semne precum spicul, sabia, astrele nu sunt dobândite în timpul vieții, ci viața individului începe cu/sub aceste semne. Desenele au astfel o origine miraculoasă, deținătorii lor născându-se cu ele. Teza sa se dovedeşte deopotrivă greu de susţinut şi de combătut, în absența surselor care să ofere minime informații despre tatuare în teritoriile locuite de români timp de secole.

Contribuția lui P. Caraman la istoriografia tatuajului în arealul românesc se remarcă prin efortul consultării izvoarelor antice, care pomenesc de obiceiul pictării corpului la populații de pe cuprinsul Daciei şi regiunile limitrofe. Parcurgerea autorilor greci şi romani pune în lumină informații certe despre practica curentă (nu sporadică) a împodobirii cu desene pe trup şi pe chip. Ea îmbrăca forme variate, în funcție de neam, comun tuturor fiind faptul că reprezentările traduceau multiple sensuri culturale (aspecte etnice, de clasă socială, religioase etc.). Calitatea de tatuaj este confirmată de modul realizării: „Toți sunt tatuați, cu aceleaşi semne şi în aşa chip, încât să nu se poată şterge”, ceea ce denotă intenția de marcare permanentă şi la vedere (adică expunerea publică) a părților tatuate. Un alt reper al lucrării lui Caraman constă în explorarea multor narațiuni folclorice, în încercarea de a găsi indicii ale tatuajului în vechea cultură populară (proto)română, demers care lasă deschisă întrebarea privind natura unei astfel de practici.

Deşi Caraman nu a operat decât cu surse secundare, ele nu sunt mai puțin importante sau relevante: imaginile vehiculate în basme şi balade sunt expresii ale unor vremuri când simbolistica apartenenței la clasa conducătoare se făcea cunoscută şi prin alte forme, în afara celor oficializate, formale. Nu putem identifica epoca/epocile la care ar fi putut face referire Caraman: alura mitică a creațiilor populare nu a reținut amănuntele temporale. Rămâne doar faptul că într-un timp anistoric, posibilul tatuaj s-a dovedit important prin funcția sa socială şi apoi estetică. Altfel spus, cea de-a doua era importantă prin configurarea acelor elemente care, prin semantica lor, trimit la condiția superiorității, excepționalității. O altă observație asupra analizei întreprinse de folclorist ține de răspândirea geografică a semnelor extra-ordinare: prezența lor certă în cultura aromânilor şi a megleniților ne provoacă să găsim răspunsuri privind situația de la nord de Dunăre, unde numai eposul popular vehiculează posibilitatea tatuării (şi aceasta numai în anumite împrejurări). O explicație a semnului crucii la neamurile sud-dunărene credem că se leagă de dorința legitimării într-un spațiu dominat secole la rând de otomanii musulmani. Cert este că rațiunile marcajelor corporale – dacă admitem că au existat pe teritoriul actual al României, până la intrarea în modernitate, practici de tatuare – au fost diferite de o parte şi de alta a fluviului. Dovadă este tematica formelor grafice, precum şi calitatea şi numărul purtătorilor. La aromâni şi megleno-români tatuajul constituia (cel puțin până în vremea vizitelor de teren ale lui N. P. Vaidomir – deşi nu ştim de când anume se instituise) o practică curentă şi accesibilă tuturor. La români, semnele de pe corp apar ca excepții, iar iconografia este una care trimite la simbolurile precreştine, nefiind pomenită crucea, ci aştrii.

[38] *Ibidem*, p. 242.

https://biblioteca-digitala.ro

The symbolism of the tattoo in the Romanian fairy tales and ballads. Case study: Petru Caraman

(Abstract)

The current research comments on a unique study in the historiography of the Romanian tattoo: "The Romanian Tattoo According to Their Folklore Creations". This study challenges the Minovician thesis, which states that tattoo is an import and does not belong to a local custom. Bringing the Romanian fairy tales and ballads as a counterargument, P. Caraman unveils a history of drawings in our traditional culture, graphic productions that confirm exceptional individuals, whose distinction with the rest of society is indicated precisely by the presence of drawings on their bodies.

Veronica MUHA
veronika_livia@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro

Zeu: un element onomastic rar din Maramureşul secolului al XIV-lea

VICTOR V. VIZAUER

Cuvinte cheie: *antroponimie, Maramureş, onomatică, Evul Mediu, secolul XIV, Zeu*
Key words: *Anthroponymy, Maramures, Onomastics, Middle Ages, 14th Century*

Într-un articol precedent[1] mi-am îndreptat atenţia asupra antroponimelor utilizate de către românii din comitatul Maramureş pe parcursul veacului al XIV-lea. Printre numele extrase din documentele oficiale ale vremii s-a aflat şi un element antroponimic mai puţin obişnuit: Zeu. În cadrul respectivului articol nu a fost momentul pentru analiza individuală a acestui nume, care, de altfel, merita o atenţie specială datorită rarităţii şi deosebirii sale. Prin urmare, în materialul de faţă mi-am propus să umplu acest gol din antroponimia medievală maramureşeană. Un alt motiv al acestei cercetări de mică anvergură este reprezentat de faptul că numele Zeu este nu doar deosebit în comparaţie cu celelalte nume întâlnite pe teritoriul Maramureşului medieval, dar există o singură menţiune a sa în această zonă pe parcursul veacului al XIV-lea.

Prima menţiune a unui individ purtând numele Zeu ar fi putut să fie din anul 1326 (22 septembrie), când regele Ungariei Carol Robert dăruieşte lui Stanislau Cnezul (în text: *Stanislao Kynezio*), fiul lui *Zeu*, şi urmaşilor săi, pământul Zurdok, numit şi Borzanfalua (Bârsana)[2]. Însă Ioan Mihályi de Apşa îl contrazice pe Georgius Fejér, considerând că nu este vorba despre numele Zeu (sau Leu), ci despre Sten (Stan)[3].

Prin urmare, singura persoană care a purtat numele Zeu este amintită într-un act emis la Sighet (*Zigeth*) în data de 9 ianuarie 1388[4]. Prin acest document, Drag, comite de Maramureş şi Satu Mare, precum şi comite al secuilor, adeverea faptul că Dragoş, fiul lui Vayk / Wayk, vorbind şi în numele fraţilor săi, s-a înţeles cu Costa, fiul lui Dragoş de Giuleşti, cu privire la uciderea fratelui său Zeu (al lui Dragoş, fiul lui Vayk). Din textul documentului nu reiese nici localitatea de origine sau reşedinţă şi nici etnia lui Zeu. Iar pe Vayk editorii *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum* l-au catalogat ca „persoană necunoscută”[5]. Probabil că aşa va rămâne şi în continuare.

În acelaşi articol amintit mai sus, ce cuprinde şi liste cu nume, pe indivizii purtători a-i antroponimului Dragoş i-am trecut între cei români (unde a fost precizată sau era deductibilă etnia) sau posibil români[6] (bazându-mă pe faptul că numele Dragoş şi antroponimele înrudite au fost utilizate de români / vlahi, în general fiind prezente în regiunile în care aceştia locuiau în număr mare: înafară de Maramureş, amintesc comitatul Bereg[7] sau zona Banatului[8]; numele este frecvent şi la vlahii de pe teritoriul Serbiei de azi[9]), iar pe Vayk / Wayk, tatăl lui Dragoş şi Zeu, l-am inclus între indivizii a căror apartenenţă etnică este necunoscută, antroponimul fiind trecut alături de cele maghiare sau cu sonoritate maghiară (după Vayk – Ştefan, primul rege ungar)[10]. În ce priveşte antroponimul Zeu, acesta ar putea să fie forma românizată a numelui Deus, întâlnit atât în Transilvania, cât şi în alte regiuni ale Europei (după cum se va vedea pe parcursul acestui articol), sau o prescurtare a lui Zebedue / Zevedeu. Ca urmare a informaţiilor precare transmise

[1] Vizauer 2017.
[2] *Fejér*, VIII/7, nr. CLVI, p. 197-198.
[3] Mihályi 2009, nr. 3, p. 7-9 şi nota 2, p. 9.
[4] Petrovay 1909, nr. III, p. 3-4; *Documenta Valachorum*, nr. 310, p. 335.
[5] *Documenta Valachorum*, nota 2, p. 335.
[6] Vizauer 2017, p. 104.
[7] *DRH.C/16*, nr. 246, p. 323-324: sunt amintiţi românii Clement, Ioan, Makzen, Nicolae, Valentin, Crăciun, Ioan, *Dragoş*, Sărăcin etc (anul 1383).
[8] *DRH.C/13*, nr. 314, p. 480-481: *Dragul* (anul 1368).
[9] Hurmuzaki, Densuşianu 1890, I/2, nr. DCXXXVI, p. 774-777: sunt menţionaţi, printre alţii, vlahii Draga, Dragan, Dragin, *Dragos / Dragus*, Dragoslav, Dragsan, Dragun, Dragusla, Dragut (anii 1222-1228).
[10] Vizauer 2017, p. 105 şi 107.

https://biblioteca-digitala.ro

de document despre membri acestei familii, putem doar presupune că Zeu a fost un român din comitatul Maramureş. Însă, indiferent ce etnie a avut purtătorul numelui, acest lucru nu rezolvă problema centrală a acestui articol, şi anume: care este situaţia antroponimului Zeu? care este semnificaţia şi originea sa? În continuare voi analiza fiecare posibilitate şi voi trage concluziile ce se impun.

Antroponimul Deus

La începutul veacului al XIII-lea numele Deus este prezent în comitatul Bihor. În anul 1214 este amintit un anume Deus, fiul lui Sanctus, locuitor în *villa inferioris Quer* (azi Cheriu, jud. Bihor), care învinuieşte de furt pe consăteanul său Ioan, iobag al lui Hus[11]. Trei ani mai târziu, în anul 1217, este menţionat un alt individ pe nume Deus, care a fost acuzat că este om al cetăţii Bihor, cel în cauză reuşind să dovedească că era un om pe deplin liber[12]. După aceste exemple de la începutul secolului XIII numele Deus dispare din paleta antroponimică utilizată în Transilvania şi comitatele învecinate. Şi în alte părţi ale Ungariei medievale există câteva exemple ale antroponimului Deus / Deeus, databile tot în secolele XII-XIII[13].

De altfel, şi pe teritoriul comitatelor Bihor şi Arad au existat antroponime construite cu ajutorul lui Deus. Este vorba despre *Michadeus* şi *Homodeus*. În primul caz avem de-a face, după cum am arătat în alt material[14], cu forma latină a numelui Mihail / Mihael („Cine este ca Dumnezeu"), fiind alcătuit asemănător: *Mika* („cine este ca") + *-el*[15] (prescurtare pentru Elohim – unul dintre numele lui Dumnezeu în Biblia ebraică), respectiv *Micha* + *-deus* (Dumnezeu). Acest nume a fost purtat de un singur iobag, de pe proprietăţile bisericii sfântului Martin din Arad, în a doua jumătate a secolului al XII-lea şi în prima parte a celui următor, documentul care îl aminteşte fiind un privilegiu emis în anul 1177 de către regele maghiar Bela al III-lea, reconfirmat în anii 1202-1203 de către Emeric al II-lea[16]. La începutul secolului XIV antroponimul Mihedeus mai este semnalat în sudul Ungariei, în comitatele Bács (anul 1308) şi Baranya (1322)[17].

În ce priveşte semnificaţia antroponimului Homodeus, aceasta ar fi „Omul lui Dumnezeu", fiind construit din alăturarea lui *homo* (om, bărbat, persoană) şi al lui *-deus* (Dumnezeu). Ca purtători ai numelui Homodeus pe parcursul secolului al XIII-lea am identificat trei persoane sigure, dintre care două aveau forme ale acestui element onomastic, precum Homdeus, Omodeus. Purtătorii acestui nume provin din zona Bihorului şi a comitatului Zsabolcs (în Ungaria). Homodeus[18] şi Homdeus[19] au fost menţionaţi în acelaşi an, 1221, şi proveneau din satele Nanas (azi Hajdunánás) şi Bolth (azi pusta Bót), situate în comitatul Szabolcs, iar comitele Omodeus[20], amintit în 1258, era probabil din comitatul Bihor. În prima parte a veacului al XIV-lea sunt semnalate documentar persoane purtând variante ale numelui Homodeus în mai multe comitate ale Regatului Maghiar: Homodeus / Omodeus (anii 1307-1318, palatin), Omodeus (a. 1317, com. Vas), Omodeus (a. 1325, com. Szabolcs), Omodeus (a. 1332, com. Abaúj), Omodeus (a. 1342, com. Györ)[21].

Nici în alte regiuni ale Europei antroponimul Deus nu a reprezentat o alegere comună. În două documente din prima şi a doua jumătate a secolului XIII, emise de către Ştefan (Nemanjić), primul rege al Serbiei (1217-1228) şi apoi de Ştefan Uroş al II-lea (1282-1321), sunt nominalizaţi

[11] *Regestrum Varadinense*, nr. 85, p. 183; *DIR.C.XI-XIII/1*, nr. 67/85, p. 62; Turcuş et al. 2011, vol. II, p. 237.
[12] *Regestrum Varadinense*, nr. 165, p. 213; *DIR.C.XI-XIII/1*, nr. 67/165, p. 83; Turcuş et al. 2011, vol. II, p. 237.
[13] Fehértói 2004, p. 249.
[14] Vizauer 2016, p. 246.
[15] Bălan-Mihailovici 2009, p. 385.
[16] *Szentpétery, I*, nr. 202, p. 61-66; *DIR.C.XI-XIII/1*, nr. 41, p. 23-27, 363-367; Borsa 1962, p. 212-217. Pentru individul numit Michadeus se poate vedea şi Turcuş et al. 2011, vol. II, p. 762.
[17] Sliz 2011, p. 317.
[18] *Regestrum Varadinense*, nr. 295, p. 265; *DIR.C.XI-XIII/1*, nr. 67/295, p. 119.
[19] *Regestrum Varadinense*, nr. 294, p. 264; *DIR.C.XI-XIII/1*, nr. 67/294, p. 118.
[20] *Fejér,* IV/2, p. 461-463; *DIR.C.XIII/2*, nr. 23, p. 25-26.
[21] Sliz 2011, p. 364.

https://biblioteca-digitala.ro

peste 400 de vlahi[22], printre aceştia fiind purtători a două nume cu acelaşi înțeles ca Deus, şi anume Deon, respectiv Deonis[23]. Şi în zona Romei au fost înregistrate pentru secolele X-XII două nume, cu semnificație creştină clară, formate cu Deus, şi anume: *Deustebenedicat* şi *Deusvossalvet*, ambele nume fiind atestate numai de câte patru ori[24]. Semnificația celor două nume este relevantă pentru membrii Bisericii Creştine: „Dumnezeu să te binecuvânteze", respectiv „Dumnezeu să vă mântuiască".

Antroponimul Zebedeu / Zevedeu

Există şi posibilitatea ca în cazul lui Zeu să fie vorba despre o prescurtare a numelui Zebedeu / Zevedeu, iar forma Zeu să fi fost o înțelegere / scriere greşită / altfel a lui Zeb sau Zev.

Zevedeu (Zebedei) este un nume iudaic, ce apare în Noul Testament[25], persoana care îl purta fiind un pescar din Betsaida (Israel) şi tatăl a doi dintre apostoli, Ioan Evanghelistul şi Iacob. Acest element onomastic a fost utilizat în Transilvania pe parcursul secolului XIV, dar şi în cel precedent[26]. O primă mențiune, indirectă, la o persoană cu numele Zebedeu provine din anul 1283 în contextul hotărnicirii unei proprietăți, fiind amintit locul / muntele lui Zebedeu (în text: *locum Zebedei nominatum*; *monte Zebedey*)[27]. O altă apariție a lui Zebedeu în peisajul antroponimic ardelean este în anii 1332-1337, când este amintit Zebedeus, preotul din Popfalua (*sacerdos de Popfalua*), cu ocazia strângerii dijmelor papale[28]. Din a doua parte a secolului XIV (anul 1375) avem şi un nobil ce purta antroponimul Zebedeu / Zevedeu (*Zebede*), mai precis nobilul de Fărăgău[29].

Zeu: o posibilă poreclă?

În unele documente medievale, referitoare la indivizi şi pricini din diferite părți ale Ungariei, termenul *zeu* apare ca desemnând o culoare, utilizată în special când era vorba despre cai. Exemple au ajuns la noi din anii 1314[30], 1329[31], 1349[32], 1373[33] sau 1381[34]. De pildă, dintr-un act emis la 18 martie 1349 aflăm că Nicolae, fiul lui Ladislaus de Baluk / Balak, a luat cu forța de pe moşia Chohul a lui Ioan, fiul lui Petru, un cal de culoare *zeu*[35]. Sau, la 18 august 1349, în cadrul adunării generale a nobililor din comitatele Szabolcs şi Bereg, ținută lângă satul Karaz, Grigore şi Ioan s-au plâns că la târgul ținut în Kallo le-au fost luați de către Mihail zis Chuntus şi Nicolae zis Berzethe, împreună cu alte mărfuri şi obiecte, doi cai: unul de culoarea *zeu* şi altul de culoarea *kekpeg*[36].

Dicționarul istorico-etimologic al limbii maghiare, în dreptul cuvântului *szöke* (blond), printre altele, oferă şi următorul exemplu: *Equum meum zeu coloris*. Prin urmare, se pare că această culoare *zeu* este aceeaşi cu galben deschis, blond (dacă vorbim despre oameni). În acelaşi dicționar se arată că rădăcina cuvântului este *szö* şi provine probabil din perioada ugrică[37]. În *Documenta Romaniae Historica* traducerea culorii *zeu* s-a făcut cu bălan[38], adică blond sau de culoare deschisă.

[22] Hurmuzaki, Densuşianu 1890, I/2, nr. DCXXXVI, p. 774-777; nr. DCXLIV, p. 796-805.
[23] Hurmuzaki, Densuşianu 1890, I/2, nr. DCXLIV, p. 796-805.
[24] Savio 1999, p. 383.
[25] *Biblia*, Marcu, 3:17.
[26] Vezi Turcuş et al. 2011, vol. II, p. 1338.
[27] *Fejér*, V/3, p. 153-156; *DIR.C.XIII/2*, nr. 285, p. 251-253.
[28] *Mon. Vat. Hung.*, I/1, p. 113, 122, 127, 139; *DIR.C.XIV/3*, nr. 56, p. 165, 181, 191, 211; se poate vedea şi la Sliz 2011, p. 505.
[29] *Bánffy*, I, nr. CCXXXV, p. 326-327; *DRH.C/14*, nr. 368, p. 517-518.
[30] *Anjou*, III, nr. 689, p. 308.
[31] *Anjou*, XIII, nr. 428, p. 265; nr. 449, p. 276; nr. 465, p. 285.
[32] *Anjou*, XXXIII, nr. 183, p. 110.
[33] *Kállay*, II, nr. 1704, p. 166; *DRH.C/14*, nr. 245, p. 373.
[34] *Magyar Nemzeti Levéltár*: DL 52383.
[35] *Anjou*, XXXIII, nr. 183, p. 110.
[36] *Anjou*, XXXIII, nr. 612, p. 304.
[37] *A magyar nyelv*, p. 792-793.
[38] *DRH.C/14*, nr. 245, p. 373.

https://biblioteca-digitala.ro

În actele medievale apar de multe ori formele *zeuke*, *zewke* sau *zeuche* ale cuvântului *szöke* (blond)[39]. Este posibil ca varianta *zeu* să fi fost o prescurtare pentru *zeuke* sau o formă utilizată în cazul animalelor, deoarece *zeuke*, *zewke* şi *zeuche* sunt folosite de obicei în legătură cu oamenii.

Revenind la numele *Zeu*, trebuie să ținem seama, după cele prezentate mai sus, că există posibilitatea ca Zeu să nu fie numele individului, ci o poreclă la fel ca Zeuke – Blondul.

Considerații finale

Ceea ce se poate afirma cu siguranță, atunci când ne gândim la elementul antroponimic Zeu, este faptul că avem de-a face cu un nume deosebit, indiferent dacă este vorba despre o formă românizată a lui Deus, o prescurtare a lui Zebedeu / Zevedeu sau despre porecla Blondul / Bălanul.

De asemenea, indiferent dacă avem sau nu de-a face cu un român în persoana lui Zeu, elementul onomastic este foarte rar, atât printre maramureşeni, cât şi la indivizii din alte zone.

În ce priveşte asocierea numelui Zeu cu Deus, Zevedeu ori porecla Blondul, înclin să cred că cea mai plauzibilă explicație ar fi că Zeu este o poreclă. Mă bazez aici pe următoarele realități ale vremii:

-antroponimul Zevedeu este mult prea rar pentru a se naşte o prescurtare a sa;

-nu avem certitudinea că traducerea / românizarea numelui Deus / Deon ar fi fost sub forma Zeu;

-culoarea „zeu" este amintită documentar destul de des şi pe tot parcursul veacului al XIV-lea, în timp ce numele Deus, Deon şi celelalte antroponime menționate mai sus apar mai ales în secolul XIII şi prima parte a secolului XIV.

Cu toate că am prezentat câteva argumente în favoarea considerării lui Zeu ca fiind o poreclă (mai precis porecla Blondul sau Bălanul), acestea nu sunt destul de puternice – până la apariția unor informații noi – pentru a exclude în totalitate şi celelalte posibilități.

[39] Spre exemplu: *Ub.*, II, nr. 652, p. 70-71; *DIR.C.XIV/4*, nr. 752, p. 518-519 (anul 1349); *DRH.C/13*, nr. 462, p. 687-688; nr. 485, p. 721-731 (anul 1370).

https://biblioteca-digitala.ro

Literatura

A magyar nyelv	*A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, vol. III (Ő - Zs), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.
Anjou, III	Kristó Gyula, *Anjou-kori Oklevéltár / Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia*, III (1311-1314), Budapest-Szeged, 1994.
Anjou, XIII	Almási Tibor, *Anjou-kori Oklevéltár / Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia*, XIII (1329), Budapest-Szeged, 2003.
Anjou, XXXIII	Sebök Ferenc, *Anjou-kori Oklevéltár / Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia*, XXXIII (1349), Budapest-Szeged, 2015.
Bánffy	Varjú Elemér, *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánffy család történetéhez*, Vol. I (1214-1457), Budapest, 1908.
Bălan-Mihailovici 2009	Aurelia Bălan-Mihailovici, *Dicţionar onomastic creştin: repere etimologice şi martirologice*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009.
Borsa 1962	Iván Borsa, *III. Bela 1177 évi könyvalakú privilégiuma az aradi káptalan számára*, în: Levéltári Közlemények, Harmincharmadik évfolyam, 2 szám, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962, p. 205-218.
DIR.C.XIII/2	*Documente privind Istoria României, C. Transilvania, Veacul XIII, vol. II (1251-1300)*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1952.
DIR.C.XIV/4	*Documente privind Istoria României, Veacul XIV, C. Transilvania, vol. IV (1341-1350)*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1955.
DIR.C.XI-XIII/1	*Documente privind Istoria României, C. Transilvania, Veacul: XI, XII şi XIII, vol. I (1075-1250)*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1951.
Documenta Valachorum	Antonius Fekete Nagy, Ladislaus Makkai, *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia, usque ad annum 1400 p. Christum*, Études sur l'Europe Centre-Orientale, 29, Budapest, 1941.
DRH.C/13	Ioan Dani, Konrad Gündisch, Aurel Răduţiu, Viorica Pervain, Adrian Rusu, Susana Andea, *Documenta Romaniae Historica, C. Transilvania, vol. XIII (1366-1370)*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1991.
DRH.C/14	Aurel Răduţiu, Viorica Pervain, Susana Andea, Lidia Gross, *Documenta Romaniae Historica, C. Transilvania, vol. XIV (1371-1375)*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2002.
DRH.C/16	Susana Andea, Lidia Gross, Adinel-Ciprian Dincă, *Documenta Romaniae Historica, C. Transilvania, vol. XVI (1381-1385)*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2014.
Fehértói 2004	Fehértói Katalin, *Árpád-kori személynévtár / Onomasticon Hungaricum: Nomina propria personarum aetatis Arpadianae (1000-1301)*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004.
Fejér, IV/2; V/3; VIII/7	Georgius Fejér, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, Tomi IV. Vol. 2, Tomi V. Vol. 3, Tomi VIII. Vol. 7, Budae, 1829-1842.
Hurmuzaki, Densuşianu 1890	Eudoxiu de Hurmuzaki, Nicolae Densuşianu, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, Volumul I, Partea 2 (1346-1450), Bucureşti, 1890.
Kállay, II	*A nagykállói Kállay-család levéltára*, II (1351-1386), Budapest, 1943.

https://biblioteca-digitala.ro

Mihályi 2009	Ioan Mihályi de Apşa, *Diplome maramureşene din secolele XIV şi XV*, Ediția a IV-a, Ediție coordonată şi completată de Vasile Iuga de Sălişte, Editura Societății Culturale Pro Maramureş „Dragoş Vodă" Cluj-Napoca, 2009.
Mon. Vat. Hung.	„Rationes collectorum pontificorum in Hungaria. Pápai tizedszedök szamadásai (1281-1375)", în: *Monumenta Vaticana Historiam Regni Hungariae Illustrantia / Vatikáni magyar okirattár*, Series prima. Tomus primus / Elsö sorozat. Elsö kötet, Budapestini / Budapest, 1887.
Petrovay 1909	Petrovay György, „Oklevelek Máramaros vármegye történetéhez", în *Történelmi Tár*, X, Budapest, 1909, p. 1-27, 358-378, 509-529.
Regestrum Varadinense	Johannis Karácsonyi, Samuelis Borovszky, *Regestrum Varadinense. Examini ferri candentis*, Budapest, 1903.
Savio 1999	Giulio Savio, *Monumenta onomastica Romana Medii Aevi (X-XII sec.)*, V, Il cigno Galileo Galilei, Roma, 1999.
Sliz 2011	Mariann Sliz, *Anjou-kori személynévtár (1301-1342)*, Históriaantik, Budapest, 2011.
Szentpétery, I	Imre Szentpétery, *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica / Az Árpádházi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*, Vol. I (1001-1270), Budapest, 1923.
Turcuş et al. 2011	Şerbam Turcuş (coordonator), Adinel Dincă, Mihai Hasan, Victor Vizauer, *Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI-XIV). Evaluare statistică, evoluție, semnificații, vol. I-II,* Editura Mega, Cluj-Napoca, *2011.*
Vizauer 2016	Victor V. Vizauer, *Antroponimia din comitatele Arad şi Bihor la cumpăna secolelor XII-XIII. Studiu de caz: numele locuitorilor de pe proprietățile Capitlului arădean*, Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu", Series Historica, tom LV, 2016, p. 237-254.
Vizauer 2017	Victor V. Vizauer, *Antroponimele românilor din comitatul Maramureş în veacului al XIV-lea*, Marmatia 14, 2017, p. 103-113.
Ub., II,	Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, II (1342 - 1390), Hermannstadt, 1897.

Surse on-line

Magyar Nemzeti Levéltár - – https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/72099/?list=eyJxdWVyeSI6ICJTWk89KHpldSkifQ

Biblia –
https://biblia.resursecrestine.ro/?gclid=Cj0KCQjwmpb0BRCBARIsAG7y4zZAamjP6NBDQGVVLMmTHbS0lvTIB1gWwWOcqtS7zQE4UUmxG-ELRF4aAqBtEALw_wcB

https://biblioteca-digitala.ro

Zeu: An Unusual Anthroponym from the 14th Century Maramures

(Abstract)

In a previous article (Vizauer 2017), I focused on the Anthroponyms used by the inhabitants of Maramures county during the 14th century. Among the names extracted from the offical documents of that time, there was also an unusual onomastic element: Zeu (*God*, in Romanian language). In that article it was not the time for the individual analysis of this name, which, in fact, diserves special attention because of its rarity and iths distinction among the other names. Therefor, in the present material I have proposed to do so.

The discussion focuses on tree possibilities that could indicate the origin and meaning of the anthroponym Zeu: 1) either it is a Romanian form of the name Deus (God); 2) or it is an abbreviation of the name Zebedeu / Zevedeu; 3) or we are dealing with the nickname Zeuke (Szöke – *Blonde*, in Hungarian language) in a shortened form. After the analysis, I have not reached a definitive conclusion, but I can say that most likely Zeu is a short form of Zeuke nickname (Blonde), possibly transformed into a personal name.

Victor V. VIZAUER
Institutul de Istorie „George Barițiu" al Academiei Române, Cluj-Napoca
vviki200@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Centenarul Marii Uniri, 1918-2018
Omagiu şi recunoştință celor care au înfăptuit România Mare
Contribuții la o mai bună cunoaştere a istoriei locale

LUCIA POP, OANA LEŞIU, VIOREL RUSU

Cuvinte cheie: *Centenarul Unirii, proiecte culturale, Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, delegați aleşi şi de drept, cercetare de teren, istorie orală, Maramureş, locuri de veci, însemne memoriale, George Pop de Băseşti, sesiune ştiințifică.*

Keywords: *Romania's Great Union Centenary, cultural projects, Alba Iulia, 1st of December 1918, elected and official delgates, field research, oral history, graves, memorial tokens, George Pop de Băseşti, scientific lecture*

Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş este una dintre instituțiile publice de cultură pentru care celebrarea Centenarului a constituit o componentă importantă a activității, strategia asumată vizând implementarea unor proiecte care să rezoneze cu necesitatea de a face cunoscută moştenirea trăitorilor în aceste locuri care au făcut posibilă Marea Unire.

Astfel, în anul 2017, instituția a implementat proiectul cultural „Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"[1], care a urmărit să readucă în memoria colectivă delegații de drept şi cei aleşi de către membrii comunităților locale pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. Un prim obiectiv al proiectului a fost localizarea şi identificarea locurilor de veci (mormintelor) ale celor 57 de delegați de drept şi aleşi[2], participanți la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, din actualul județ Maramureş. În consecință, cercetarea de teren s-a făcut în următoarele localități, aparținătoare celor patru zone istorice, respectiv Maramureş (Baia Borşa, Berbeşti, Budeşti, Călineşti, Dragomireşti, Giuleşti, Iapa, Ieud, Săpânța, Sârbi, Sighetu Marmației, Văleni, Petrova, Vişeu de Sus, Vişeu de Jos), Chioar (Baia Mare, Cavnic, Copalnic-Mănăştur, Făureşti, Hideaga, Lăschia, Mocira, Negreia, Seini, Şomcuta Mare, Tăuții Măgherăuş, Tăuții de Sus), Lăpuş (Inău, Târgu Lăpuş) şi Codru (Băseşti, Odeşti). În timpul cercetării de teren, precum şi în urma parcurgerii literaturii de specialitate, au apărut informații noi în legătură cu mormintele unor delegați, motiv pentru care echipa de proiect s-a deplasat în orașe din afara județului Maramureş, respectiv Dej (pentru Nicolae Gherman, delegat ales din partea Cercului electoral Lăpuş), Oradea (pentru Iosif Patachi, delegat de drept, Protopopiatul greco-catolic Ardusat) şi Cluj-Napoca (pentru Ilie Lazăr, delegat ales din partea Cercului electoral Ocna Şugatag). În paralel cu identificarea locurilor de veci s-a realizat şi o susținută cercetare pentru descoperirea urmaşilor delegaților (nepoți, strănepoți), abordând astfel şi domeniul istoriei orale.

Parteneri în proiect au fost Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmației şi Asociația HistArch Baia Mare, iar echipa proiectului cultural a fost compusă din specialişti ai celor două instituții muzeale, respectiv Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş din Baia Mare şi Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmației, precum şi din cadrul organizației non-guvernamentale amintite, cu activitate în domeniul cultural şi cu numeroase proiecte culturale şi educaționale implementate: Leşiu Oana, muzeograf, coordonator proiect, Rusu Viorel, muzeograf-

[1] Proiectul depus de către Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş a fost cofinanțat de către Ministerul Culturii şi Identității Naționale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017, cu suma de 10.500 lei; perioada de desfăşurare a activităților a fost octombrie-noiembrie 2017.

[2] Numărul total de delegați aleşi şi de drept, din actualul județ Maramureş, care au participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 este de 64. Dintre aceştia, şapte delegați au reprezentat cercuri electorale din alte comitate, cuprinse astăzi în alte județe: George Maior, Alexandru Pop, Vasiliu Gavriş, Ioan Coste şi Simion Mărieş au reprezentat Cercul electoral Cehul Silvaniei, iar Petru Fabian şi Ioan Buşiția, din Maramureşul istoric, au reprezentat alte cercuri electorale.

https://biblioteca-digitala.ro

director, consultant de specialitate, Pop Lucia, muzeograf, consultant de specialitate, Marian Virginia, contabil, responsabil financiar, Şomcutean Zamfir, conservator şi fotograf în cadrul proiectului, Todinca Gheorghe, muzeograf-director, consultant de specialitate, Chiş Vasile Timur, muzeograf, consultant de specialitate, Pralea Alin Spriridon, muzeograf, consultant de specialitate.

Cercetarea de teren din Maramureşul istoric s-a finalizat cu localizarea şi identificarea a 13 morminte şi cu descoperirea a doi urmaşi (nepoți şi strănepoți) ai unor delegați oficiali. În zonele Chioar, Codru şi Lăpuş au fost localizate şi identificate 15 morminte şi au fost descoperiți 12 urmaşi (nepoți şi strănepoți) ai unor delegați de drept şi aleşi. Un alt rezultat al acestei cercetări a fost crearea unei baze de date cu informațiile culese pe teren, muzeografii elaborând într-o etapă pregătitoare a proiectului o Fişă biografică care s-a completat la fața locului; ulterior, acest material documentar a fost valorificat în expoziția itinerantă „Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918". Baza de date cuprinde informații referitoare la 53 de delegați de drept şi aleşi, care au participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, de pe teritoriul actualului județ Maramureş (29 delegați din Maramureşul istoric şi 24 delegați din zonele Chioar, Codru şi Lăpuş). Pe tot parcursul proiectului a existat o strânsă colaborare între echipa proiectului şi preoții-parohi, membrii comunităților locale, urmaşii delegaților şi reprezentanții autorităților publice locale.

Pentru ca rezultatele cercetării de teren să fie accesibile publicului, în mod special în această perioadă premergătoare sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, cel de-al doilea obiectiv al proiectului a fost valorificarea informațiilor şi a patrimoniului mobil cu valoare memorială, din colecțiile muzeale, precum şi din colecții particulare, prin expoziția foto-documentară itinerantă „Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918". Astfel, echipa proiectului a urmărit, pe de o parte, conştientizarea membrilor comunităților locale, precum şi a autorităților publice locale asupra rolului important pe care l-au avut aceşti delegați, adevărate modele pentru cei care i-au împuternicit să-i reprezinte la Alba Iulia pe 1 Decembrie 1918, pe de altă parte, să tragă un semnal de alarmă asupra stării fizice (degradare, mizerie etc.) a unor morminte, în mod special în cazul delegaților fără urmaşi. Evenimentul de deschidere a expoziției foto-documentare[3], filmat şi înregistrat, a avut un impact deosebit asupra celor prezenți datorită mărturiilor urmaşilor (nepoți şi strănepoți), prețioase secvențe de istorie orală: doamna Mariana Costin, nepoata lui Titus Ciortea (Târgu Lăpuş), doamna Margareta Bâlc, nepoata lui Vasile Selăgean (Seini), doamna Doina Paşca, soția nepotului lui Lazăr Paşca (Lăschia), domnul Gheorghe Făt, strănepot pe linie maternă al lui Atanasie Demian (Negreia), doamna Rodica Sofonea, nepoata lui Emil Dragomir (Copalnic Mănăştur), domnii Vasile Pop şi dr. Gheorghe Gherghel, nepoți ai lui Pante Paşca (Făureşti). Amintim, de asemenea, numele colaboratorilor care s-au implicat în cercetarea de teren şi adunarea de informații, înainte şi în timpul derulării proiectului: doamna profesoară Liana Pogăciaş care ne-a furnizat informații despre doi delegați oficiali din Şomcuta Mare (George Radocia şi Grigore Bîrle), doamna Aurelia Tibil, nepoata lui Ioan Tibil din Posta, delegat oficial din partea Cercului electoral Şomcuta Mare, Arhimandrit dr. Macarie Motogna, stareț al Mănăstirii "Sfânta Ana" din Rohia ne-a furnizat informații despre preotul Nicolae Gherman, domnul Vasile Pop ne-a furnizat informații despre Demetriu Cânța din localitatea Tăuții de Sus, domnul Gheorghe Brânzei, ne-a furnizat informații despre Nicolae Barbul şi despre familia acestuia din Mocira, doamna Angela Miclea, director Casa Orăşenească de Cultură Tăuții Măgherăuş, domnul Vasile Kraus, viceprimar al oraşului Târgu Lăpuş, domnul Octavian Bodea, viceprimar al oraşului Seini, domnul Ioan Călăuz, primarul localității Băseşti.

Rezultatele cercetărilor de teren, desfăşurate în cursul anului 2017, au fost valorificate, prin realizarea şi amplasarea, în anul 2018, în cimitirele unde se află cele 28 de morminte identificate, unor însemne memoriale individuale şi colective, în cadrul unui proiect cultural amplu şi complex, intitulat „Recunoaştere, recunoştință şi respect pentru maramureşeni, făuritori ai României Mari"[4].

[3] Expoziția a fost vernisată la sediul Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş din Baia Mare la data de 24 noiembrie 2017.

[4] Proiectul cultural *„Recunoaştere, recunoştință şi respect pentru maramureşeni, făuritori ai României Mari"* a făcut parte din categoria proiectelor dedicate aniversării Centenarului Marii Uniri, organizate de Consiliul Județean Maramureş, fiind evaluat şi aprobat de către Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea finanțării acordate de Ministerul

https://biblioteca-digitala.ro

Aceste însemne au fost proiectate şi realizate tehnic astfel încât să dureze în timp şi să constituie un simbol al aducerii aminte şi al omagierii, an de an, a celor care acum 100 de ani au hotărât pentru formarea României Mari.

Prima etapă a proiectului, cea pregătitoare, a constat în sistematizarea informațiilor în sensul grupării însemnelor memoriale în funcție de poziționarea mormintelor în cimitire şi de gradul de organizare. Astfel, s-au conturat două categorii de însemne memoriale, respectiv individuale şi colective. Membrii echipei de proiect s-au deplasat, din nou, pe teren pentru stabilirea locurilor de amplasare a însemnelor memoriale. Pentru buna desfăşurare a acestei activități de amplasare şi conform procedurilor legale au fost solicitate acordurile de principiu Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului şi Episcopiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică de Maramureş, după care au fost solicitate acordurile scrise ale preoților-parohi din fiecare localitate. Având în vedere faptul că din cele 22 de cimitire un număr de şase se află în zona de protecție a bisericilor aflate în patrimoniul UNESCO (unul) şi patrimoniul național (cinci) a fost necesară demararea procedurii de obținere a avizelor de amplasare monument din partea Direcției Județene pentru Cultură Maramureş, prin Comisia Zonală a Monumentelor Istorice, precum şi de întocmirea documentației în vederea amplăsării însemnelor memoriale în locațiile cu biserici monument istoric, procedură realizată de către arhitect Mitru Ildiko de la S.C. 9 OPȚIUNE S.R.L.

În a doua etapă a proiectului a fost finalizată concepția grafică a însemnelor memoriale, activitatea presupunând realizarea computerizată a unui prototip pentru cele două categorii de însemne memoriale. Aceste proiecte grafice computerizate au fost realizate de artistul plastic dr. Aurel Cucu, membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România, filiala Maramureş, colaborator apropiat al muzeului.

A treia etapă a presupus realizarea tehnică a celor 22 de însemne memoriale şi pentru acest lucru au fost făcute, în prealabil, două simulări. Confecționarea însemnelor a fost realizată de firma S.C. TRIONIC S.R.L. din Baia Mare, firmă cu ai cărei reprezentanți s-a derulat o colaborare demnă de a fi amintită în acest context, inginer Balogh Norbert şi Pop Ciprian. Fiecare însemn memorial, cu dimensiunea de 2000x250x10 mm (înălțime-lățime-grosime), a beneficiat de un proiect tehnic pentru fundație şi sistem de ancorare, proiecte executate de firma S.C. Concept Invest S.R.L., inginer Ciplea Tudor. Însemnele, confecționate din metal (fier) şi vopsite în câmp electrostatic, au fost ancorate într-un postament din beton armat şi poziționate în gropi cu dimensiunile de 40x40x90 cm (lungime-lățime-adâncime). Textele inscripționate pe însemne sunt dispuse în trei registre, astfel: pe însemnul memorial individual, în partea superioară, se citeşte: *„În acest cimitir este înmormântat **Titus Ciortea (1883-1921)**. Delegat oficial la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918”*, în partea inferioară: *„Ministerul Culturii şi Identității Naționale, Consiliul Județean Maramureş, Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare, Muzeul Maramureşan Sighetu Marmației”*, textul acesta fiind urmat de sigla *Centenarul Marii Uniri* şi de datare, respectiv *1 Decembrie 2018*. Însemnul memorial colectiv a fost conceput astfel, în partea superioară: *„În acest cimitir sunt înmormântați **Aurel Nilvan (1877-1923), Alexandru Nilvan (1887-1944), George Radocia (1875-1932)**. Delegați oficiali la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918”*, în partea inferioară: *„Ministerul Culturii şi Identității Naționale, Consiliul Județean Maramureş, Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare, Muzeul Maramureşan Sighetu Marmației”*, text urmat de sigla *Centenarul Marii Uniri* şi de datare, respectiv *1 Decembrie 2018*.

Deoarece trei dintre delegații aleşi pentru a reprezenta Cercul electoral Teceu îşi au locul de veci în Cimitirul Vesel din Săpânța, complex funerar inedit, însemnul memorial a fost adaptat la arhitectura tradițională specifică acestui loc, respectiv o plăcuță de metal (250x260 mm) prinsă pe însemnul din lemn pictat, acesta fiind realizat de Dumitru Pop Tincu, sculptor în lemn din localitatea Săpânța.

Culturii şi Identității Naționale fiind de 80.000 lei; perioada de desfăşurare a proiectului a fost 16 iulie-31 decembrie 2018. Echipa proiectului: Leşiu Oana, muzeograf, coordonator proiect, Rusu Viorel, muzeograf-director, consultant de specialitate, Pop Lucia, muzeograf, consultant de specialitate, Şomcutean Zamfir, conservator şi fotograf în cadrul proiectului, Marian Virginia, contabil, responsabil financiar (toți de la Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare), Todinca Gheorghe, muzeograf-director, consultant de specialitate, Chiş Vasile Timur, muzeograf, consultant de specialitate (de la Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmației).

https://biblioteca-digitala.ro

În ultima etapă a proiectului, cea mai dificilă şi „inedită", o nouă provocare pentru muzeografi, echipei de proiect i s-a alăturat o alta, de ingineri şi muncitori, de la firma S.C. RUSTIC SRL, economist Cuşner Cornel, specialist în lemn atestat de Ministerul Culturii, inginer Vida Sorin, Paizoş Ioan, Coman Ionel Viorel, Bolocan Cornel, Gheţie Dănuţ, Bizo Maftei, Mariş Ioan, împreună cu care, în condiţii meteorologice de cele mai multe ori nefavorabile, s-a realizat amplasarea în cimitire a însemnelor memoriale individuale şi colective. Deşi iniţial se stabilise locul de amplasare pentru fiecare însemn, au fost situaţii în care, din motive obiective, metoda de montare a trebuit regândită şi rezolvată ad hoc.

Pe parcursul derulării proiectului, echipa de proiect s-a bucurat de deschiderea şi sprijinul preoţilor-parohi, slujitori ai lui Dumnezeu cu un important rol în dezvoltarea spirituală, culturală şi educaţională a comunităţilor locale: Pr. Medişan Marius Victor, Biserica de zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" Valea Borcutului, Baia Mare, Pr. Cosma Radu, Biserica „Sfântul Mucenic Gheorghe" Seini, Pr. Protopop Butean Vasile, Biserica cu hramul „Înălţarea Domnului" Şomcuta Mare, Protopopiatul Chioar, Pr. Cînţa Mircea, Biserica cu hramul „Preasfânta Inimă a lui Isus şi Inima Imaculată a Mariei" Mocira, Pr. Pop Cosmin, Biserica cu hramul „Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul" Hideaga, Pr. Pop Vasile Daniel, Biserica cu hramul „Sfântul Anton de Padova" Băseşti, Pr. Mihali Adrian, Biserica de zid cu hramul „Duminica Tuturor Sfinţilor" Tăuţii de Sus, Pr. Tămaş Dorin-Rareş, Biserica de lemn cu hramul „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul", monument istoric din patrimoniul naţional, Posta, Pr. Protopop Mihnea Gheorghe, Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" Copalnic Mănăştur, Protopopiatul Mănăştur, Pr. Hodiş Ioan Silviu Albu, Biserica de zid cu hramul „Buna Vestire" Târgu Lăpuş, Pr. Gligan Dumitru, Biserica de lemn cu hramul „Naşterea Maicii Domnului", monument istoric din patrimoniul naţional, Lăschia, Pr. Şimon Ştefan, Biserica cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" Berbeşti, Pr. Protopop Pop Vasile Aurel, Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" Sighetu Marmaţiei, Protopopiatul Sighet, Pr. Hapca Gheorghe, Biserica cu hramul „Bunavestire" Vişeu de Sus, Pr. Hojda Gavrilă, Biserica cu hramul „Înălţarea Sfintei Cruci" Vişeu de Jos, Pr. Şanta Iustin, Biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" Vişeu de Jos, Pr. Pop Petru Florin, Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" Petrova, Pr. Brici Dinu Horaţiu, Biserica de lemn „Naşterea Fecioarei" monument istoric din patrimoniul mondial UNESCO, Ieud Deal, Pr. Protopop Codrea Vasile, Biserica de lemn cu hramul „Naşterea Maicii Domnului", monument istoric din patrimoniul naţional, Ieud Vale, Protopopiatul Iza-Vişeu, Pr. Luţai Grigore şi Pr. Luţai Leon Iustin, Biserica cu hramul „Naşterea Maicii Domnului", în zona de protecţie a Cimitirului Vesel din Săpânţa, Pr. Protopop Iusco Vasile şi Pr. Codrea Ioan, Biserica de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", monument istoric din patrimoniul naţional, Călineşti-Susani, Protopopiatul Sighet.

Un gând de mulţumire şi de recunoştinţă din partea echipei de proiect se îndreaptă şi spre acei oameni aparţinând comunităţilor în care au fost amplasate însemnele memoriale şi de sprijinul cărora ne-am bucurat: doamna Anuţa Pop, director al Centrului Cultural-Social Vişeu de Sus, domnul Ioan Mureşan din Făureşti, fost consilier local, doamna Măriuca Verdeş din Călineşti, interpretă de muzică populară şi religioasă.

Menţionăm faptul că, pe parcursul derulării proiectului membrii echipei, au trăit în egală măsură, sentimentul uimirii, constatând realitatea crudă a trecerii în uitare, extrem de repede, a unor oameni care au făcut istorie, cât şi sentimentul plăcut al misiunii împlinite văzând mulţumirea şi recunoştinţa comunităţilor locale faţă de demersul nostru, comunităţi acum mândre de eroii săi. Amintim aici cazul din Călineşti. Ne-a impresionat faptul că membri ai familiei lui George Nemniş au făcut tot posibilul pentru a amenaja mormântul (până atunci nearanjat) şi a-i pune o cruce la căpătâiul celui care a fost ales acum 100 de ani să meargă la Alba Iulia şi să spună DA pentru Unire.

De o mare complexitate, proiectul cultural „Recunoaştere, recunoştinţă şi respect pentru maramureşeni, făuritori ai României Mari", unic prin conţinutul său în România, lasă pentru posteritate simboluri memoriale care, an de an, vor readuce în mijlocul comunităţilor locale cinstirea binemeritată a eroilor lor şi ai tuturor.

https://biblioteca-digitala.ro

În acelaşi context, al celebrării Centenarului Unirii, Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş a derulat, în anul 2018, alte proiecte şi activități circumscrise aceleaşi arii tematice, referindu-ne succint, în cele ce urmează, la două dintre acestea.

Proiectul cultural „George Pop de Băseşti şi Marea Unire a Românilor”[5], pe lângă valențele sale istorice are şi o conotație emoțională, în sensul în care, românii din aceste părți trăiesc un adânc sentiment de mândrie datorat faptului că, acum 100 de ani, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, a fost onorific prezidată de marele om politic George Pop de Băseşti, originar din comuna Băseşti, județul Maramureş.

Scopul imediat al acestui proiect a fost organizarea unei noi expoziții documentar-istorice în incinta Casei memoriale „George Pop de Băseşti” din localitatea Băseşti, expoziție deschisă publicului vizitator la data de 30 octombrie 2018.

Expoziția oferă informații cu privire la procesul istoric de formare a României Mari, context în care este scos în evidență rolul important pe care George Pop de Băseşti (1835-1919), lider politic al românilor din Transilvania, l-a avut în mişcarea pentru unitatea națională[6]. În circuitul expozițional, ca o mărturie a contribuției maramureşenilor la formarea României moderne, un loc important îl ocupă galeria delegaților aleşi şi de drept la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din ziua de 1 Decembrie 1918, din actualul județ Maramureş. Datorită faptului că, în perioada respectivă, zona Codru făcea parte din județul (comitatul) Sălaj, am considerat oportun să îi readucem în memoria colectivă şi pe delegații aleşi din partea Cercului electoral Cehul Silvaniei, dintre care unii îşi dorm somnul de veci în localitatea Băseşti sau în împrejurimi.

Sunt puse la dispoziție informații referitoare la viața şi activitatea lui George Pop de Băseşti, vizitatorul aflând, astfel, evenimentele mai importante din viața tribunului, dintre care unele sunt detaliate prin intermediul textelor, a imaginilor şi a reproducerilor documentare. O atenție deosebită este acordată Mişcării memorandiste a românilor din Transilvania şi Ungaria (1892-1895), deoarece George Pop de Băseşti a avut un rol esențial în desfăşurarea acelor momente istorice de mare importanță pentru națiunea română, fiind evidențiată şi contribuția locală, respectiv a locuitorilor din Băseşti.

În acelaşi context de informare documentară este abordat rolul familiei George Pop de Băseşti, atât prin intermediul imaginilor cât şi a documentelor păstrate în colecțiile Muzeului

[5] Proiectul cultural *„George Pop de Băseşti şi Marea Unire a Românilor”* face parte din categoria proiectelor dedicate Centenarului Marii Uniri, depuse de către Consiliul Județean Maramureş şi aprobate de Guvernul României prin Comitetul Interministerial pentru Centenar. Valoarea finanțării acordate de Ministerul Culturii şi Identității Naționale a fost de 26.900 lei, iar perioada de desfăşurare a fost 1 august - 30 octombrie 2018. Echipa proiectului: muzeograf Pop Lucia, coordonator proiect, Dobrican Monica, conservator, Şomcutean Zamfir, conservator, economist Marian Virginia, responsabil financiar, Pop Călin, conducător auto.

[6] Principalele etape ale proiectului au constat în elaborarea Planului Tematic, proiectarea digitală a expoziției, executarea modulelor de expunere şi recondiționarea vitrinelor de lemn existente, asamblarea şi montarea expoziției în spațiul din incinta muzeului memorial din localitatea Băseşti şi intrarea expoziției în circuitul de vizitare. Prima etapă, cea pregătitoare, prevăzută în calendarul evenimentelor pentru luna august a fost finalizată prin întocmirea Planului Tematic pentru expoziția documentar-istorică „George Pop de Băseşti şi Marea Unire a Românilor” din incinta casei memoriale. Această activitate a cuprins o documentare privind viața şi activitatea liderului politic George Pop de Băseşti (1835-1919), pentru a redacta textele de prezentare şi a stabili imaginile care vor ilustra această expoziție. Planul desfăşurat al expunerii cuprinde trei segmente principale, structurate în nouă module de expunere, cu titluri, astfel încât, la final, este creată imaginea de ansamblu asupra activității şi acțiunilor intreprinse şi a contribuției lui George Pop de Băseşti la realizarea idealului de unire a tuturor românilor între granițele aceluiaşi stat național. A doua etapă a proiectului, cea de proiectare digitală a expoziției s-a desfăşurat pe parcursul lunii septembrie şi a presupus mai multe activități: fotografierea şi/sau scanarea tuturor imaginilor prevăzute în Planul Tematic al expoziției din literatura de specialitate, precum şi a documentelor originale din patrimoniul Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie care sunt prezente atât în expunere cât şi în vitrinele cuprinse în acest ansamblu de prezentare; deplasarea la Casa memorială pentru stabilirea locurilor definitive ale vitrinelor şi modulelor de expunere şi pentru hotărârea structurii şi a dimensiunilor acestora. În aceeaşi perioadă au fost date în lucru cele cinci vitrine de lemn spre recondiționare (vitrine existente în forma actuală de expunere), precum şi cele nouă module cu structură metalică, având dimensiunile de 100/270/40 cm, din forex şi autocolant pe față şi sistem led de iluminare.
Pasul următor a fost definitivarea printurilor cu materialul de prezentare prevăzut în Planul Tematic al expoziției. În prima jumătate a lunii octombrie 2018 s-au confecționat modulele de expunere şi au fost recondiționate vitrinele existente, iar până la sfârşitul lunii s-a desfăşurat montarea modulelor de expunere. Vernisajul expoziției s-a desfăşurat, conform calendarului asumat, la data de 30 octombrie 2018.

https://biblioteca-digitala.ro

Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş. Următorul grupaj informațional aduce în fața vizitatorului evenimente desfăşurate în perioada anterioară Marii Uniri, respectiv cele petrecute între anii 1914-1918. Pentru a contura o imagine de ansamblu asupra perioadei amintite sunt reliefate momentele cele mai importante, respectiv, declanşarea Marelui Război, în vara anului 1914, intrarea României în război de partea Antantei, după doi ani de neutralitate, în august 1916, Unirea Basarabiei şi Bucovinei cu România, în martie, respectiv noiembrie 1918. Este urmărit firul evoluției politice, rolul important al Partidului Național Român, al cărui preşedinte a fost, din anul 1902, George Pop de Băseşti, rolul Consiliului Național Român Central în pregătirea şi desfăşurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din ziua de 1 Decembrie 1918, prezidate de George Pop de Băseşti. O bună parte din materialul documentar este expus în cele cinci vitrine: scrisori din corespondența lui George Pop de Băseşti cu Alimpiu Barboloviciu, vicar al Silvaniei, documente din arhiva familiei, procese verbale şi credenționale de participare la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia sau „Drumul la Alba Iulia" relatat în paginile ziarului „Sfatul" apărut la Sighet, la data de 7/20 decembrie 1918.

Un alt proiect al instituției noastre s-a intitulat „Centenarul Unirii 1918-2018. Maramureşul înainte şi după Marea Unire a Românilor" şi a constat în organizarea unei sesiuni ştiințifice de comunicări, la data de 2 noiembrie 2018[7]. Scopul comunicărilor prezentate a fost acela de a reliefa contribuția importantă a ținuturilor istorice Chioar, Codru, Lăpuş şi Maramureşul istoric la făurirea României Mari, precum şi a rolului personalităților locale în desfăşurarea evenimentelor de acum 100 de ani. La eveniment au participat cercetători ştiințifici, istorici, muzeografi, profesori de istorie şi specialişti din instituții de cultură ale județelor Satu Mare, Alba, Cluj, Braşov, Sibiu şi Maramureş, care au susținut 25 de comunicări ştiințifice, acestea urmând să fie publicate într-un volum care va apărea în cadrul seriei Bibliotheca Marmatia, editate de către Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş.

Delegații aleşi şi de drept la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia
1 Decembrie 1918
(din actualul județ Maramureş)

Delegați aleşi:
Cercul electoral Baia Mare: Teofil Dragoş (1874-1934), delegat titular, Alexiu Pokol (1871/1872-1935), delegat titular, Nicolae Barbul (1879-1946), delegat titular, Demetriu Cânța/Dumitru Chince (1866-1942), delegat titular, Vasile Selăgean (1874-1931), delegat titular, Simion Marcu, delegat supleant.
Cercul electoral Şomcuta Mare: Atanasie Demian (1859-1929), delegat titular, Ioan Tibil (1883-1954), delegat titular, Aurel Nilvan (1877-1923), delegat titular, George Radocia (1875-1932), delegat titular, Grigore Bîrle (1882-1943), delegat titular.
Cercul electoral Lăpuş: Titus Ciortea (1883-1921), delegat titular, Nicolae Gherman (1877-1959) delegat titular, Sigismund Lenghel (1864-1944), delegat titular, Emil Dragomir (1882-1959) delegat

[7] Proiectul cultural *„Centenarul Unirii 1918-2018. Maramureşul înainte şi după Marea Unire a Românilor"* face parte din aceeaşi categorie a proiectelor dedicate aniversării Centenarului Marii Uniri, organizate de Consiliul Județean Maramureş în cooperare cu Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii şi Identității Naționale, valoarea finanțării fiind de 18.000 lei. Sesiunea ştiințifică de comunicări, desfăşurată la data de 2 noiembrie 2018, a avut două momente principale: deschiderea oficială (orele 10.00-12.00) în sala „Bogdan Vodă" a Consiliului Județean Maramureş şi prezentarea comunicărilor ştiințifice (orele 14.00-19.45) în sala de conferințe a hotelului Europa Baia Mare. Deschiderea oficială a avut următoarea desfăşurare: mesaje de deschidere din partea organizatorilor, o conferință în plen pe tema „Vasile Lucaciu şi Marea Unire", susținută de CSI dr. Simion Retegan de la Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca al Academiei Române şi cinci prezentări de carte. În partea a doua a sesiunii (între orele 14.00-19.45) au fost susținute un număr de 25 de comunicări ştiințifice. La eveniment au participat cercetători ştiințifici, istorici, muzeografi, profesori de istorie şi specialişti din instituții de cultură ale județelor Satu Mare, Alba, Cluj, Braşov, Sibiu şi Maramureş. Coordonatorul proiectului a fost dr. Marius Câmpeanu, muzeograf, şeful Secției Istorie din cadrul muzeului băimărean.

https://biblioteca-digitala.ro

titular, Grigoriu Roman (1869-?), delegat supleant, Lazăr Paşca (1887-1963), delegat supleant, Pante Paşca (1877-1953), delegat supleant.

Garda Națională Română şi Reuniunea de învățători:

Coriolan Bohățiel (1885-1945), Garda Națională Română din comitatul Sătmar, Alexandru Schiller (?-?), Garda Națională Română din comitatul Sătmar, Alexandru Nilvan (1887-1944), Reuniunea învățătorilor greco-catolici din comitatele Sătmar şi Ugocea.

Delegați de drept:

Andrei Ludu (1877-?), Protopopiatul ortodox Cetatea de Piatră, Iosif Patachi (1872-1952), Protopopiatul greco-catolic Ardusat, Alexandru Breban (1876-1944), Protopopiatul greco-catolic Baia Mare, Gavril Muste (1880-?), Protopopiatul greco-catolic Lăpuş.

Delegați aleşi:

Cercul electoral Sighet: Mihail Dan (1884-1968), delegat titular, Ilie Filip (1885-1933), delegat titular, George Bârlea (1885-1936), delegat titular, Vasile Mih (?-?), delegat titular, Vasile Chindriş (1881-1947), delegat titular.

Cercul electoral Ocna Şugatag: George Moiş (1884-1940), delegat titular, George Nemniş (Nemeş) (1874?-1945?), delegat titular, Iuliu Ardelean (1888-1953), delegat titular, Emil Fucec (1886-1980), delegat titular, Ilie Lazăr (1895-1976), delegat titular.

Cercul electoral Vişeu-Iza: Artemiu Anderco (1882-1932), delegat titular, Alexiu Dragomir (1875-1940), delegat supleant, Ion Iusco Dolhuțiu (?-1930), delegat titular, Mihai Costea (1886-1970), delegat supleant, Gavril Coman (1883-1952), delegat titular, Vasile Timiş Filipan (1892-1984), delegat titular, Vasile Pleş Vasilicu (1885-1923), delegat titular.

Cercul electoral Teceu: Simion Balea (1863-1938), delegat titular, Toader Pop al lui Ioan (1889-1923), delegat titular, Ioan Stan Mihăiescu (1854-1928), delegat titular, Şteț Ioan a lui George (1885-1948), delegat titular, Pop Ioan a Tomii (1875-1949), delegat titular.

Garda Națională Română şi Reuniunea de învățători:

Florentin Bilțiu Dăncuş (1895-1964), Garda Națională Română din comitatul Maramureş, Ioan Ivanciuc (?-?), Garda Națională Română din comitatul Maramureş, Aurel Szabo (Sabo) (1872-?), Garda Națională Română din comitatul Maramureş, Ion Bilțiu Dăncuş (1892-1952), Reuniunea învățătorilor români din comitatul Maramureş, Grigore Ciple (Țiplea) (1884-1952), Reuniunea învățătorilor români din comitatul Maramureş.

Delegați de drept:

Petru Bârlea (1853-1927), Protopopiatul greco-catolic Mara.

Delegați ai Cercului electoral Cehul Silvaniei: George Pop de Băseşti (1835-1919), preşedinte al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, preşedinte al Marelui Sfat Național Român, Vasiliu Gavriş (1857-1937), Ioan Coste (1880-1949), George Maior (1862-1936), Alexandru Pop de Băseşti (1877-1929), Alexandru Vaida (1894-1943), supleanți: Vasile Fălăuş (1886-1971), Simion Mărieş (?-?).

Delegați care au reprezentat alte cercuri electorale: Petru Fabian (1867-1924), Ioan Buşiția (1875-1953)[8].

[8] Pentru datele biografice ale delegaților au fost consultate, în principal, lucrările *Dicționarul personalităților Unirii. Trimişii românilor transilvăneni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia,* coord. Ioan I. Şerban, Alba Iulia, 2003 şi *Contemporani cu Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Contribuția maramureşenilor la săvârşirea şi desăvârşirea Unirii*, coord. Klara Guseth, Baia Mare, 2018.

https://biblioteca-digitala.ro

Romania's Great Union Centenary, 1918-2018
Honor and gratitude to those who made Great Romania
Contributions to a better knowledge of local history

(Abstract)

The History and Archeology Maramureş County Museum is one of the public cultural institutions for which the projects and activities around the celebration of Romania's Great Union Centenary were priorities between 2017-2018. The assumed strategy aimed cultural projects that appreciate the heritage of the people from Maramureş County, who made possible the Great Union of 1 December 1918. The cultural projects *„Maramureşeni în Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"* from 2017 and *„Recunoaştere, recunoştinţă şi respect pentru maramureşeni, făuritori ai României Mari"* from 2018, through an extensive field research carried out in partnership with the Maramureş Museum of Sighetu Marmaţiei, delineated a database with people and biographies, discovered successors and their stories, graves and memorial tokens, in all the four historical areas of present-day Maramureş County (Chioar, Codru, Lăpuş and the Maramureş). The project team, both in 2017 and in 2018, has benefitted from and highly appreciated the support of representatives of different institutions but also of members from the local communities, some of whom had the opportunity to discover their local heroes. Two other cultural projects, namely *„George Pop de Băseşti şi Marea Unire a Românilor"*, a documentary exhibition inside the Memorial House from Băseşti and "*Centenarul Unirii 1918-2018. Maramureşul înainte şi după Marea Unire a Românilor*", a scientific lecture, underlined the important role of local personalities in the events of 1918.

Lucia POP
Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
lucipop50@yahoo.com

Oana LEŞIU
Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
oanalesiu@yahoo.com

Viorel RUSU
Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
viorelrusu70@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro

Listă fotografii:

Planşa I:
Foto 1, 2: Acordul de principiu încheiat între Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş şi Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului;
Foto 3, 4: Acordul de principiu încheiat între Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş şi Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică de Maramureş;

Planşa II:
Foto 1: Acordul preotului paroh Brici Dinu Horațiu, Ieud-Deal, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 2: Acordul preotului Luțai Grigore, Săpânța, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 3: Acordul preotului paroh Gligan Dumitru, Lăschia, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 4: Acordul preotului paroh Hodiş Silviu, Târgu Lăpuş, pentru amplasare însemn memorial;

Planşa III:
Foto 1: Acordul preotului paroh Pop Cosmin, Hideaga, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 2: Acordul preotului paroh Medişan Marius Victor, Valea Borcutului, Baia Mare, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 3: Acordul preotului Protopop Butean Vasile, Şomcuta Mare, pentru amplasare însemn memorial;
Foto 4: Acordul preotului paroh Pop Vasile Daniel, Băseşti, pentru amplasare însemn memorial;

Planşa IV:
Foto 1, 2: Aviz amplasare monument „Recunoaştere şi recunoştință pentru făuritorii României Mari", Biserica de lemn „Naşterea Maicii Domnului", Ieud – Deal;
Foto 3, 4: Proiect tehnic pentru fundație şi sistem de ancorare;

Planşa V:
Foto 1,2,3: Grafică însemn memorial, artist plastic dr. Aurel Cucu;

Planşa VI:
Foto 1, 2: Însemn memorial George Pop de Băseşti, Băseşti
Foto 3: Însemn memorial Titus Ciortea, Târgu Lăpuş
Foto 4: Însemn memorial Lazăr Paşca, Lăschia

Planşa VII:
Foto 1: Însemn memorial Pante Paşca, Făureşti
Foto 2: Însemn memorial Emil Dragomir, Copalnic Mănăştur
Foto 3: Însemn memorial Alexiu Pokol, Baia Mare
Foto 4: Însemn memorial Teofil Dragoş, Hideaga

Planşa VIII:
Foto 1: Însemn memorial Nicolae Barbul, Mocira
Foto 2: Însemn memorial Vasile Selăgean, Seini
Foto 3: Însemn memorial Ioan Tibil, Posta
Foto 4: Însemn memorial Aurel Nilvan, Alexandru Nilvan, George Radocia, Şomcuta Mare. Imagine de la slujba de pomenire a celor trei delegați şi de sfințire a însemnului memorial, 6 aprilie 2019.

Planşa IX:
Foto 1: Însemn memorial Demetriu Cânța, Tăuții de Sus
Foto 2: Însemn memorial Ion Iusco Dolhuțiu, Vişeu de Sus
Foto 3: Însemn memorial Mihai Costea, Vişeu Jos
Foto 4: Însemn memorial Gavril Coman, Vişeu de Jos

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa X:
Foto 1: Însemn memorial Grigore Ciple, Petrova
Foto 2: Însemn memorial Artemiu Anderco, Ieud-Deal
Foto 3: Însemn memorial Vasile Chindriş, Ieud-Vale
Foto 4: Însemn memorial Ioan Stan Mihăiescu, Ioan Ştef a lui George, Ioan Pop a Tomii, Săpânța

Planşa XI:
Foto 1: Însemn memorial George Nemniş, Călineşti-Susani
Foto 2: Însemn memorial Petru Bârlea, Berbeşti
Foto 3: Însemn memorial Simion Balea şi Emil Fucec, Sighetu Marmației

https://biblioteca-digitala.ro

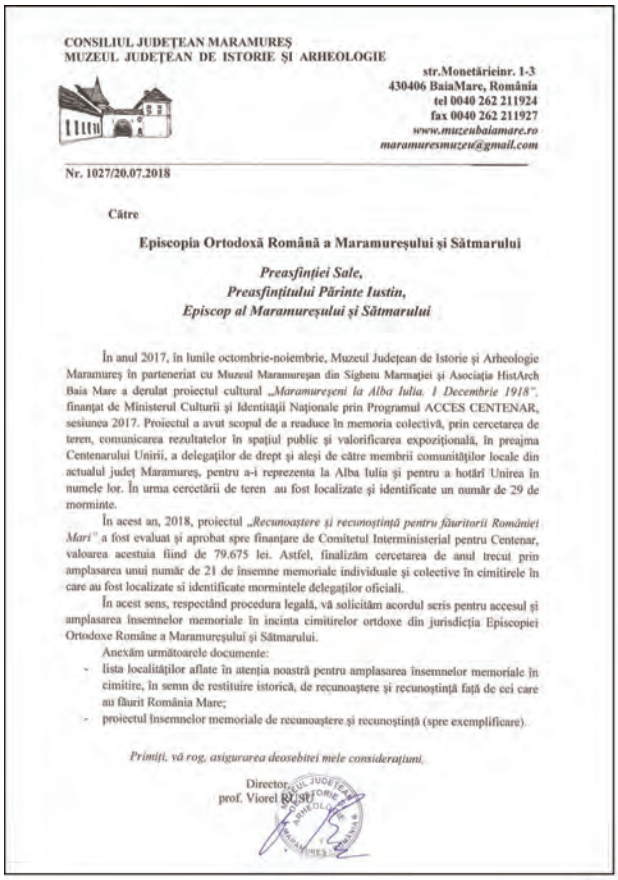

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str.Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1027/20.07.2018

Către

Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului

Preasfinţiei Sale,
Preasfinţitului Părinte Iustin,
Episcop al Maramureşului şi Sătmarului

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru accesul şi amplasarea însemnelor memoriale în incinta cimitirelor ortdoxe din jurisdicţia Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului.

Anexăm următoarele documente:

- lista localităţilor aflate în atenţia noastră pentru amplasarea însemnelor memoriale în cimitire, în semn de restituire istorică, de recunoaştere şi recunoştinţă faţă de cei care au făurit România Mare;
- proiectul însemnelor memoriale de recunoaştere şi recunoştinţă (spre exemplificare).

Primiţi, vă rog, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director,
prof. Viorel RUSU

Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
Nr. 1130/03.08.2018

PATRIARHIA ROMÂNĂ
Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului
Episcopia Ortodoxă Română a Maramureşului şi Sătmarului

Sector cultural
şi comunicaţii media
Nr. 4203/08.08.2018

Către

Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie

Urmare adresei instituţiei dumneavoastră cu nr. 1027/07.08.2018, respectuos , vă comunicăm că aveţi acordul nostru în vederea accesului şi amplasării însemnelor memoriale în incinta cimitirelor ortodoxe, de comun acord cu parohiile în cauză.

De asemenea, recomandarea noastră este ca monumentul să conţină şi însemne creştine (ex. Sf. Cruce), mai ales că urmează a fi amplasat într-o incintă din proprietatea bisericească.

Cu nădejdea că solicitarea noastră va fi soluţionată favorabil, vă mulţumim pentru interesul manifestat faţă de cei care au făurit România Mare.

+ IUSTIN
Episcopul Maramureşului şi Sătmarului

Consilier cultural,
Pr. Dr. Cristian Ştefan

Foto 1, 2

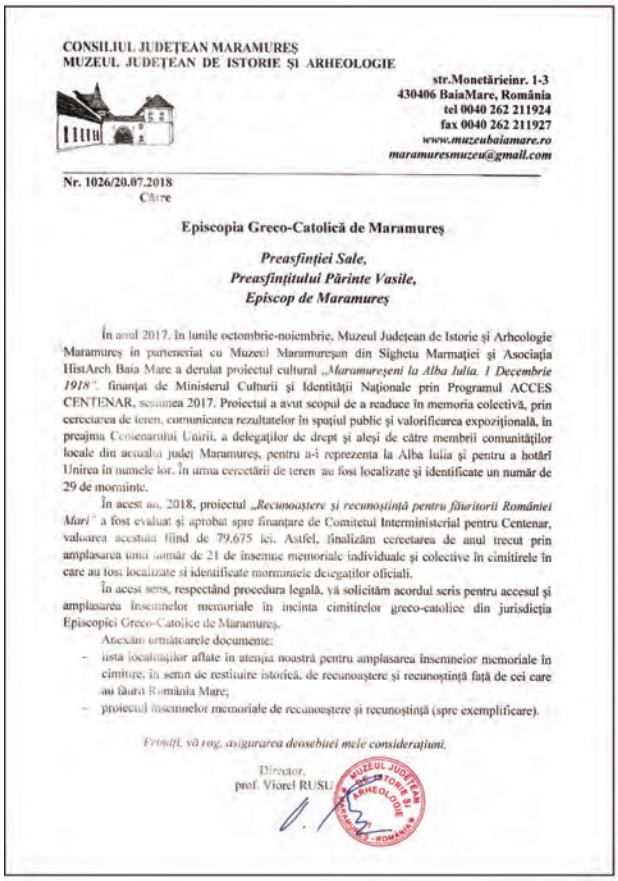

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str.Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1026/20.07.2018
Către

Episcopia Greco-Catolică de Maramureş

Preasfinţiei Sale,
Preasfinţitului Părinte Vasile,
Episcop de Maramureş

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru accesul şi amplasarea însemnelor memoriale în incinta cimitirelor greco-catolice din jurisdicţia Episcopiei Greco-Catolice de Maramureş.

Anexăm următoarele documente:

- lista localităţilor aflate în atenţia noastră pentru amplasarea însemnelor memoriale în cimitire, în semn de restituire istorică, de recunoaştere şi recunoştinţă faţă de cei care au făurit România Mare;
- proiectul însemnelor memoriale de recunoaştere şi recunoştinţă (spre exemplificare).

Primiţi, vă rog, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director,
prof. Viorel RUSU

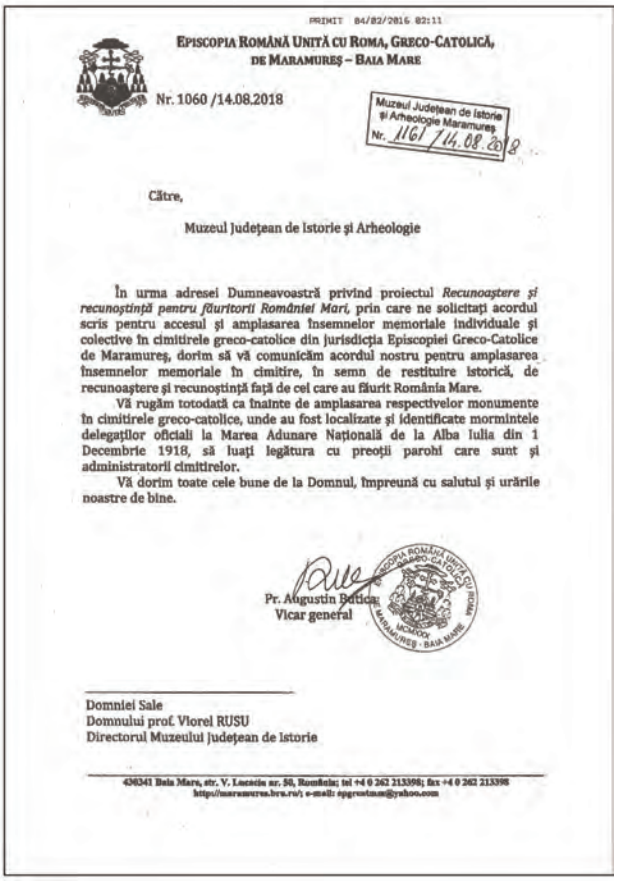

PRIMIT 04/02/2016 02:11

EPISCOPIA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ, DE MARAMUREŞ – BAIA MARE

Nr. 1060 /14.08.2018

Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
Nr. 1161/14.08.2018

Către,

Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie

În urma adresei Dumneavoastră privind proiectul *Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari*, prin care ne solicitaţi acordul scris pentru accesul şi amplasarea însemnelor memoriale individuale şi colective în cimitirele greco-catolice din jurisdicţia Episcopiei Greco-Catolice de Maramureş, dorim să vă comunicăm acordul nostru pentru amplasarea însemnelor memoriale în cimitire, în semn de restituire istorică, de recunoaştere şi recunoştinţă faţă de cei care au făurit România Mare.

Vă rugăm totodată ca înainte de amplasarea respectivelor monumente în cimitirele greco-catolice, unde au fost localizate şi identificate mormintele delegaţilor oficiali la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, să luaţi legătura cu preoţii parohi care sunt şi administratorii cimitirelor.

Vă dorim toate cele bune de la Domnul, împreună cu salutul şi urările noastre de bine.

Pr. Augustin Bodiga
Vicar general

Domniei Sale
Domnului prof. Viorel RUSU
Directorul Muzeului Judeţean de Istorie

430341 Baia Mare, str. V. Lucaciu nr. 50, România; tel +4 0 262 213398; fax +4 0 262 213398
http://maramures.bra.ro/; e-mail: epgrcatmm@yahoo.com

Foto 3, 4

Planşa I

https://biblioteca-digitala.ro

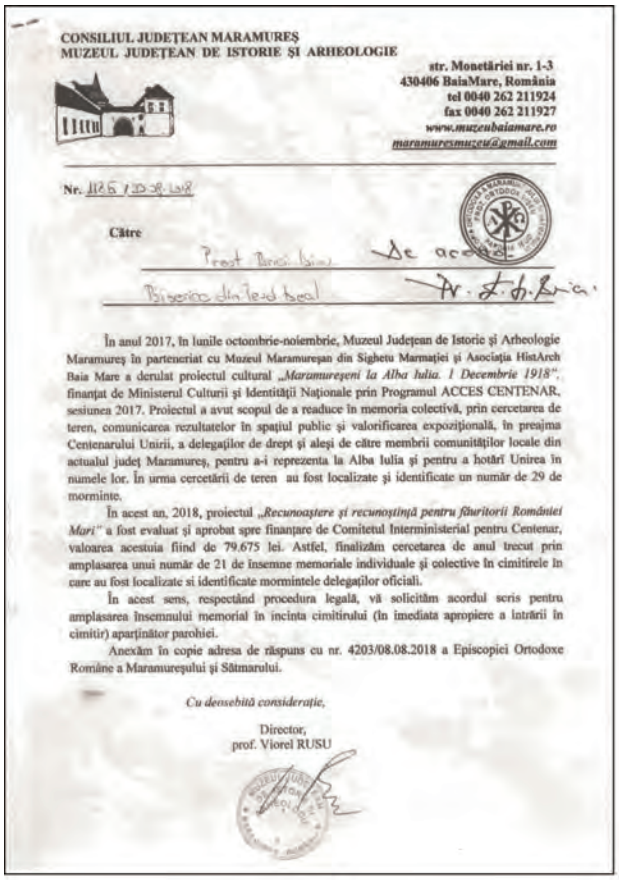

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1126 / 20.08.2018

Către

Preot Paroh. Bîrsa — De acord
Biserica din Teud Deal — Pr. Paroh. Bîrsa

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparţinător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 4203/08.08.2018 a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului.

Cu deosebită consideraţie,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 1

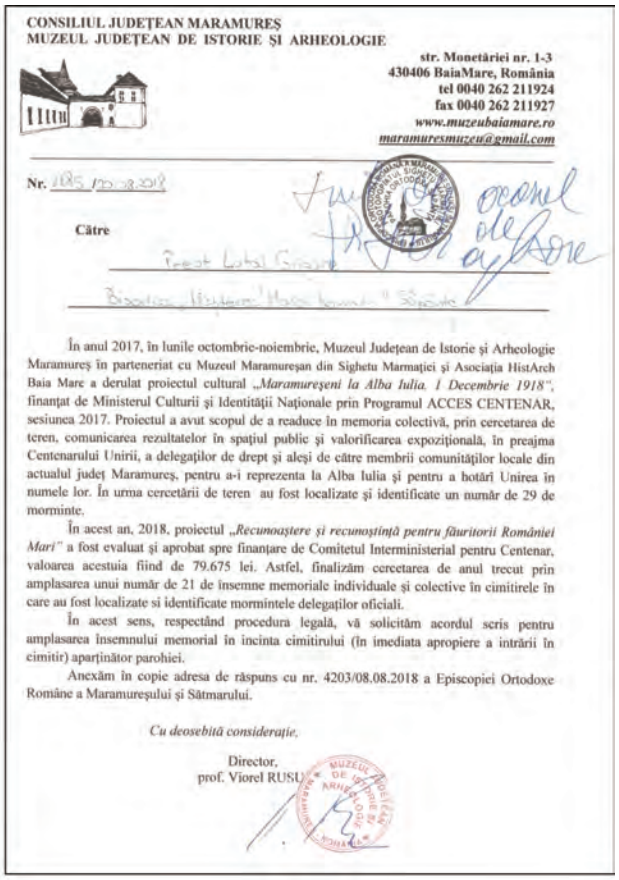

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1185 / 20.08.2018

Către

Preot Lutul Grigore — Oconul de Acord
Biserica „Nașterea" Maicii Domnului" Sărmaș

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparţinător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 4203/08.08.2018 a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului.

Cu deosebită consideraţie,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 2

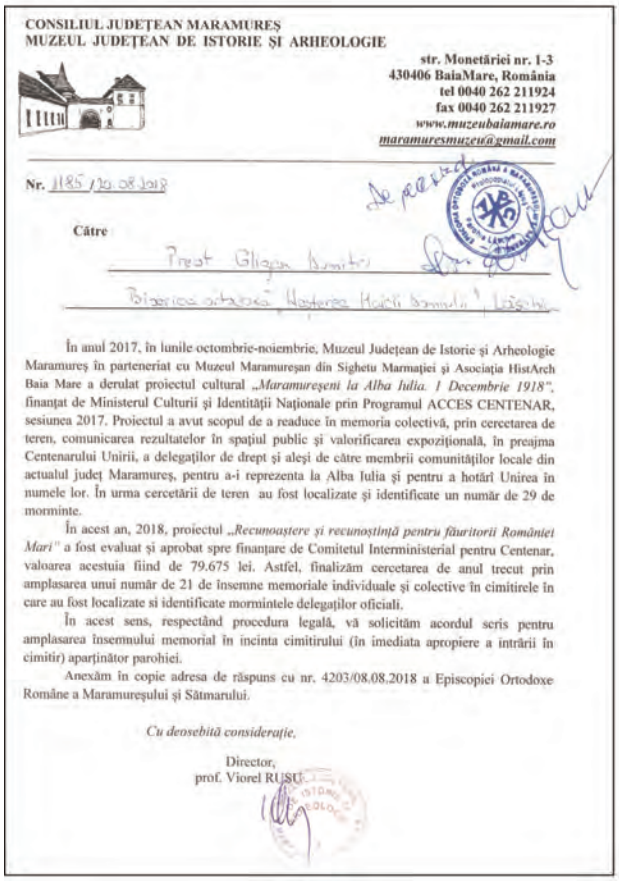

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1185 / 20.08.2018

Către

Preot Gligan Dumitru — De acord
Biserica ortodoxă „Naşterea Maicii Domnului" Lăpuş

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparţinător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 4203/08.08.2018 a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului.

Cu deosebită consideraţie,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 3

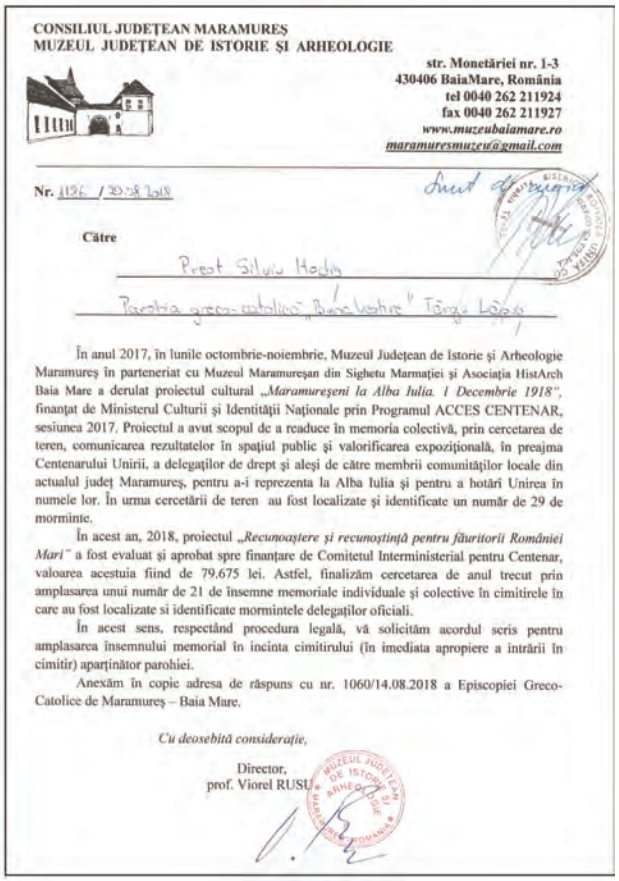

CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1126 / 20.08.2018

Către

Preot Siluiu Hodin
Parohia greco-catolică „Înălțarea" Târgu Lăpuș

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş în parteneriat cu Muzeul Maramureşan din Sighetu Marmaţiei şi Asociaţia HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureşeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanţat de Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor de drept şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate şi identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaştere şi recunoştinţă pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat şi aprobat spre finanţare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale şi colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaţilor oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparţinător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 1060/14.08.2018 a Episcopiei Greco-Catolice de Maramureş – Baia Mare.

Cu deosebită consideraţie,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 4

Planşa II

https://biblioteca-digitala.ro

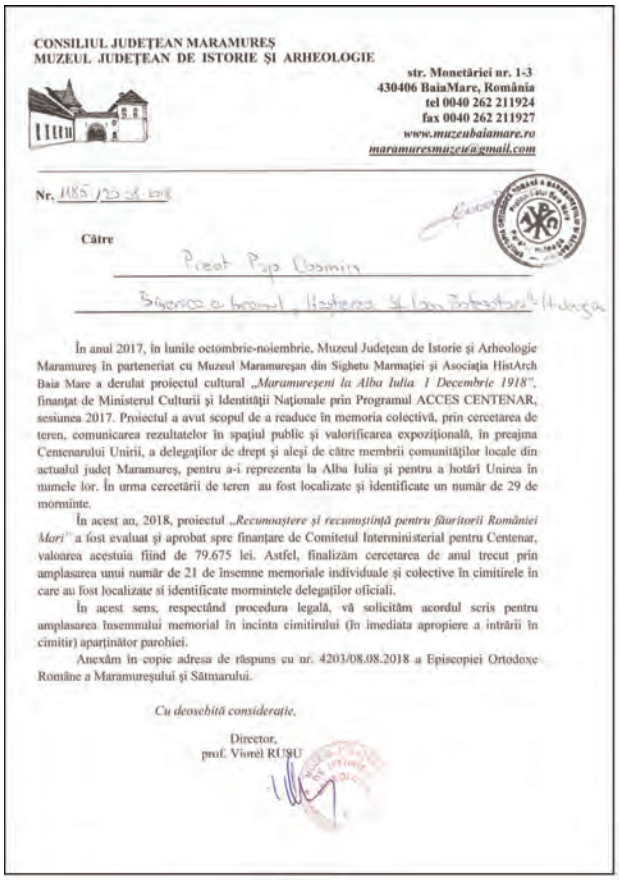

CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ
MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1185 / 20.08.2018

Către

Preot Pop Cosmin

Biserica cu hramul „Naşterea Sf. Ioan Botezătorul" Hideaga

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș în parteneriat cu Muzeul Maramureșan din Sighetu Marmației și Asociația HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureșeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanțat de Ministerul Culturii și Identității Naționale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spațiul public și valorificarea expozițională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaților de drept și aleși de către membrii comunităților locale din actualul județ Maramureș, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia și pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate și identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaștere și recunoștință pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat și aprobat spre finanțare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale și colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaților oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparținător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 4203/08.08.2018 a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

Cu deosebită considerație,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 1

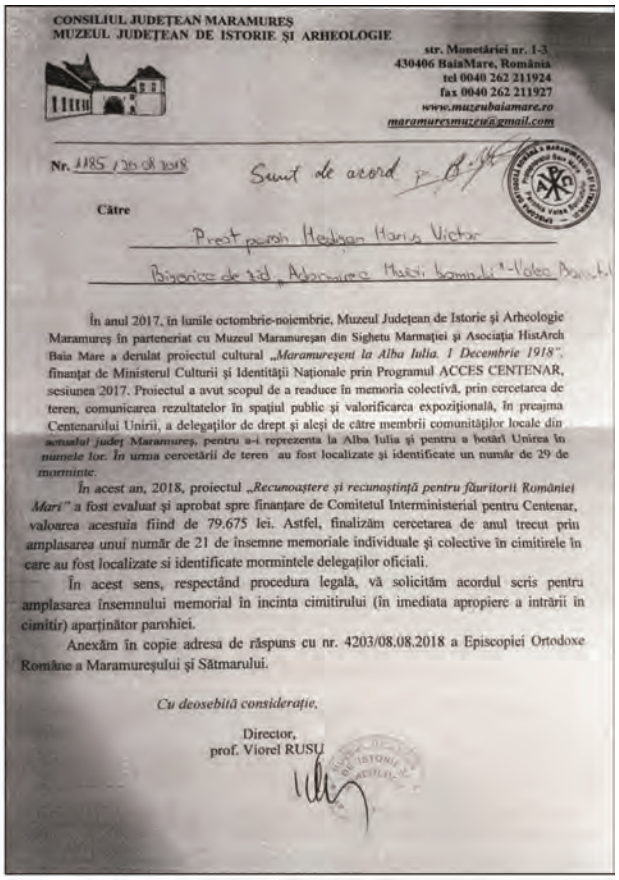

CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ
MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1185 / 20.08.2018 Sunt de acord

Către

Preot paroh Hedeșan Horia Victor

Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului"-Valea Borcutului

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș în parteneriat cu Muzeul Maramureșan din Sighetu Marmației și Asociația HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureșeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanțat de Ministerul Culturii și Identității Naționale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spațiul public și valorificarea expozițională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaților de drept și aleși de către membrii comunităților locale din actualul județ Maramureș, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia și pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate și identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaștere și recunoștință pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat și aprobat spre finanțare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale și colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaților oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparținător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 4203/08.08.2018 a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

Cu deosebită considerație,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 2

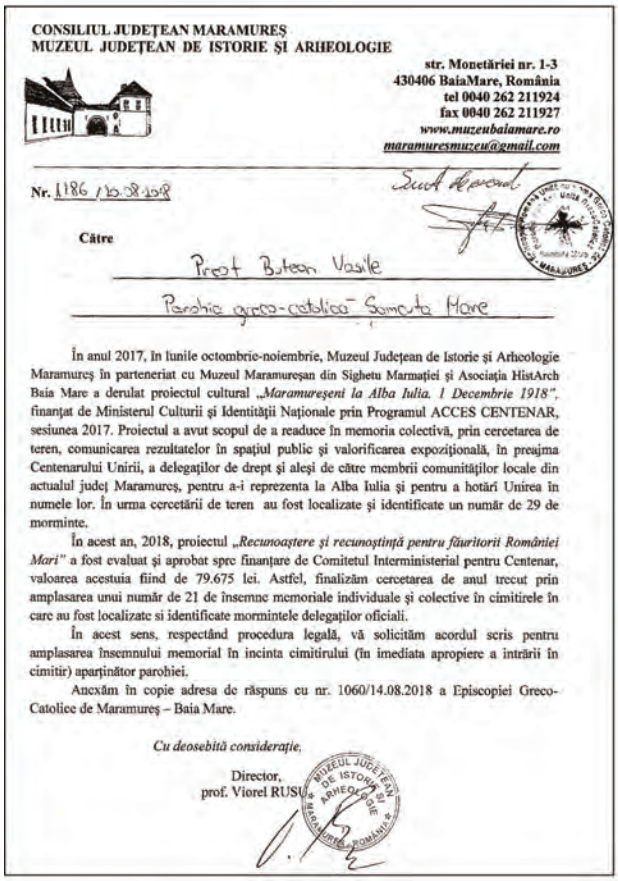

CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ
MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE

str. Monetăriei nr. 1-3
430406 BaiaMare, România
tel 0040 262 211924
fax 0040 262 211927
www.muzeubaiamare.ro
maramuresmuzeu@gmail.com

Nr. 1186 / 20.08.2018 Sunt de acord

Către

Preot Boteanu Vasile

Parohia greco-catolică Șomcuta Mare

În anul 2017, în lunile octombrie-noiembrie, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș în parteneriat cu Muzeul Maramureșan din Sighetu Marmației și Asociația HistArch Baia Mare a derulat proiectul cultural *„Maramureșeni la Alba Iulia. 1 Decembrie 1918"*, finanțat de Ministerul Culturii și Identității Naționale prin Programul ACCES CENTENAR, sesiunea 2017. Proiectul a avut scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spațiul public și valorificarea expozițională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaților de drept și aleși de către membrii comunităților locale din actualul județ Maramureș, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia și pentru a hotărî Unirea în numele lor. În urma cercetării de teren au fost localizate și identificate un număr de 29 de morminte.

În acest an, 2018, proiectul *„Recunoaștere și recunoștință pentru făuritorii României Mari"* a fost evaluat și aprobat spre finanțare de Comitetul Interministerial pentru Centenar, valoarea acestuia fiind de 79.675 lei. Astfel, finalizăm cercetarea de anul trecut prin amplasarea unui număr de 21 de însemne memoriale individuale și colective în cimitirele în care au fost localizate si identificate mormintele delegaților oficiali.

În acest sens, respectând procedura legală, vă solicităm acordul scris pentru amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului (în imediata apropiere a intrării în cimitir) aparținător parohiei.

Anexăm în copie adresa de răspuns cu nr. 1060/14.08.2018 a Episcopiei Greco-Catolice de Maramureș – Baia Mare.

Cu deosebită considerație,

Director,
prof. Viorel RUSU

Foto 3

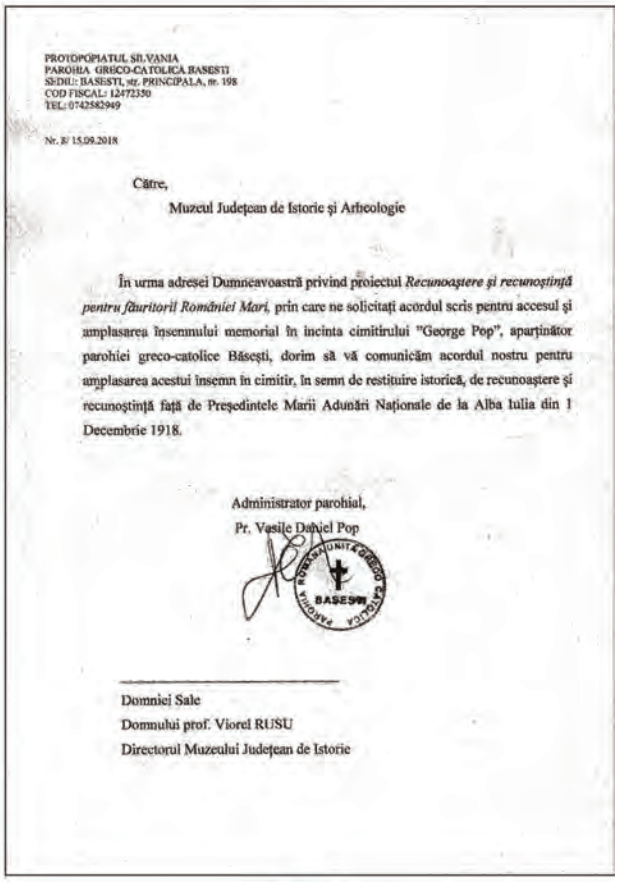

PROTOPOPIATUL ȘIMLEU SILVANIEI
PAROHIA GRECO-CATOLICĂ BĂSEȘTI
SEDIUL: BĂSEȘTI, str. PRINCIPALĂ, nr. 198
COD FISCAL: 12472350
TEL: 0742582949

Nr. 8/ 15.09.2018

Către,

Muzeul Județean de Istorie și Arheologie

În urma adresei Dumneavoastră privind proiectul *Recunoaștere și recunoștință pentru făuritorii României Mari*, prin care ne solicitați acordul scris pentru accesul și amplasarea însemnului memorial în incinta cimitirului "George Pop", aparținător parohiei greco-catolice Băseşti, dorim să vă comunicăm acordul nostru pentru amplasarea acestui însemn în cimitir, în semn de restituire istorică, de recunoaștere și recunoștință față de Președintele Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Administrator parohial,
Pr. Vasile Daniel Pop

Domniei Sale
Domnului prof. Viorel RUSU
Directorul Muzeului Județean de Istorie

Foto 4

Planșa III

https://biblioteca-digitala.ro

MINISTERUL CULTURII ŞI IDENTITATII NATIONALE
DIRECŢIA JUDEŢEANĂ PENTRU CULTURĂ MARAMUREŞ

ROMÂNIA

4800 Baia Mare, str. 1 Mai , nr.25, Maramureş, România
fax: 0262-217093 / tel. 0262-212042,0362-401758 - e-mail : cultura.maramures@gmail.com

Nr. 1592/ 14.09. 2018

APROBAT
DIRECTOR EXECUTIV
dr. Aura Pintea

Către :
CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

AVIZ NR. 110 / Z / 11.09.2018

Privind : AMPLASARE MONUMENT "RECUNOAŞTERE ŞI RECUNOŞTINŢĂ PENTRU FĂURITORII ROMÂNIEI MARI"

Obiectivul : Z/ Biserica de lemn "Naşterea Maicii Domnului" / MM-II-m-A-04588

Adresa : Comuna Ieud, sat Ieud, zona Ieud - Deal

Proiect nr.: 31 / 2018

Faza : D.T.A.C.

Proiectant : S.C. 9 OPŢIUNE S.R.L.

Beneficiar : CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

Finanţator : CONSILIUL JUDEŢEAN MARAMUREŞ
MUZEUL JUDEŢEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

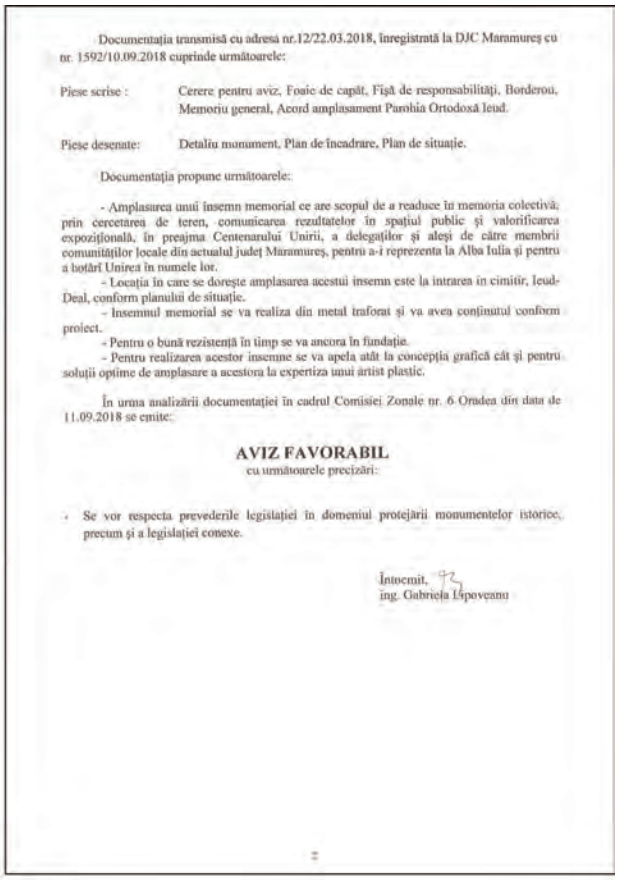

Documentaţia transmisă cu adresa nr.12/22.03.2018, înregistrată la DJC Maramureş cu nr. 1592/10.09.2018 cuprinde următoarele:

Piese scrise : Cerere pentru aviz, Foaie de capăt, Fişă de responsabilităţi, Borderou, Memoriu general, Acord amplasament Parohia Ortodoxă Ieud.

Piese desenate: Detaliu monument, Plan de încadrare, Plan de situaţie.

Documentaţia propune următoarele:

- Amplasarea unui însemn memorial ce are scopul de a readuce în memoria colectivă, prin cercetarea de teren, comunicarea rezultatelor în spaţiul public şi valorificarea expoziţională, în preajma Centenarului Unirii, a delegaţilor şi aleşi de către membrii comunităţilor locale din actualul judeţ Maramureş, pentru a-i reprezenta la Alba Iulia şi pentru a botărî Unirea în numele lor.
- Locaţia în care se doreşte amplasarea acestui însemn este la intrarea în cimitir, Ieud-Deal, conform planului de situaţie.
- Însemnul memorial se va realiza din metal traforat şi va avea conţinutul conform proiect.
- Pentru o bună rezistenţă în timp se va ancora în fundaţie.
- Pentru realizarea acestor însemne se va apela atât la concepţia grafică cât şi pentru soluţii optime de amplasare a acestora la expertiza unui artist plastic.

În urma analizării documentaţiei în cadrul Comisiei Zonale nr. 6 Oradea din data de 11.09.2018 se emite:

AVIZ FAVORABIL
cu următoarele precizări:

- Se vor respecta prevederile legislaţiei în domeniul protejării monumentelor istorice, precum şi a legislaţiei conexe.

Întocmit,
ing. Gabriela Lăpoveanu

Foto 1, 2

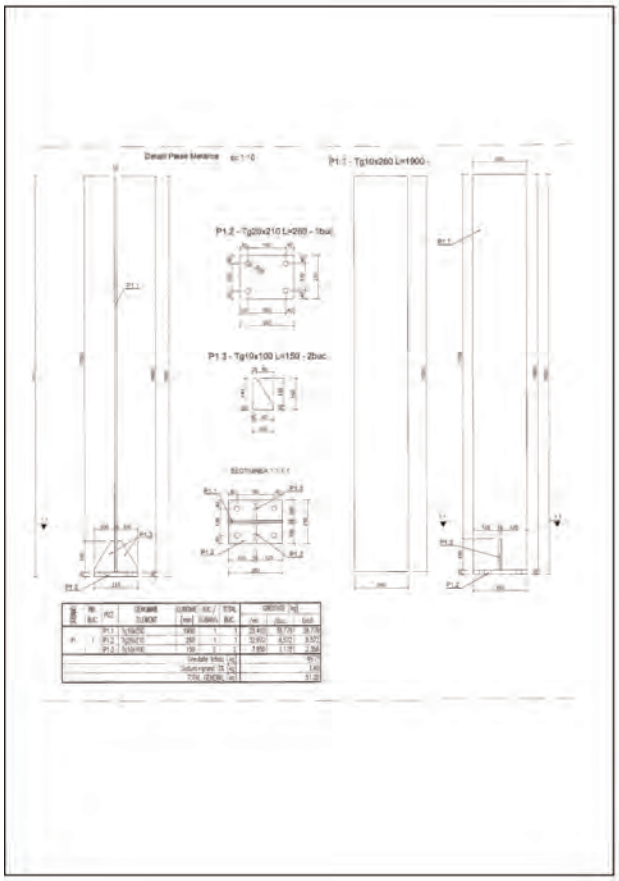

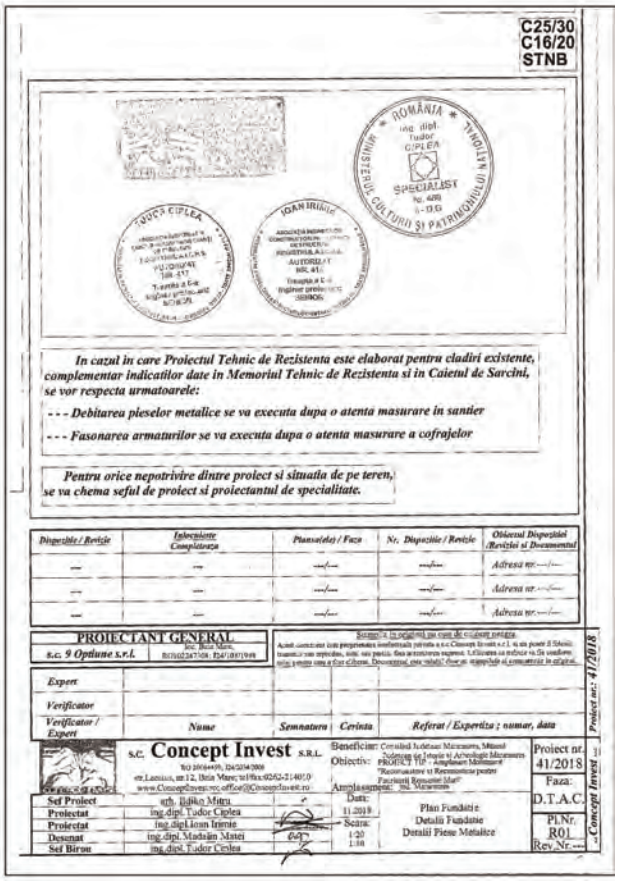

C25/30
C16/20
STNB

ROMÂNIA
MINISTERUL CULTURII ŞI PATRIMONIULUI NAŢIONAL
ing. dipl. Tudor CIPLEA
SPECIALIST

In cazul în care Proiectul Tehnic de Rezistenta este elaborat pentru cladiri existente, complementar indicatilor date in Memoriul Tehnic de Rezistenta si in Caietul de Sarcini, se vor respecta urmatoarele:

- - - Debitarea pieselor metalice se va executa dupa o atenta masurare in santier

- - - Fasonarea armaturilor se va executa dupa o atenta masurare a cofrajelor

Pentru orice nepotrivire dintre proiect si situatia de pe teren, se va chema seful de proiect si proiectantul de specialitate.

Disponibile / Revizie	Inlocuieste / Completeaza	Planse(ele) / Faza	Nr. Dispozitie / Revizie	Obiectul Dispozitiei / Reviziei si Documentul
—	—	—/—	—/—	Adresa nr.—/—
—	—	—/—	—/—	Adresa nr.—/—
—	—	—/—	—/—	Adresa nr.—/—

PROIECTANT GENERAL
s.c. 9 Optiune s.r.l.

	Nume	Semnatura	Cerinta	Referat / Expertiza ; numar, data
Expert				
Verificator				
Verificator / Expert				

S.C. Concept Invest S.R.L.

Beneficiar: Consiliul Judetean Maramures, Muzeul
Obiectiv: PROIECT TIP - Amplasare Monument
"Recunoastere si Recunostinta pentru Fauritorii Romaniei Mari"
Amplasament:

Sef Proiect	arh. Ildiko Mitru	Data: 11.2018	Plan Fundatie Detalii Fundatie Detalii Piese Metalice
Proiectat	ing.dipl.Tudor Ciplea	Scara: 1:20 1:10	
Proiectat	ing.dipl.Ioan Irimia		
Desenat	ing.dipl.Madalin Matei		
Sef Birou	ing.dipl.Tudor Ciplea		

Proiect nr. 41/2018
Faza: D.T.A.C.
Pl.Nr. R01
Rev.Nr.—

Concept Invest - Proiect nr.: 41/2018

Foto 3, 4

Planşa IV

https://biblioteca-digitala.ro

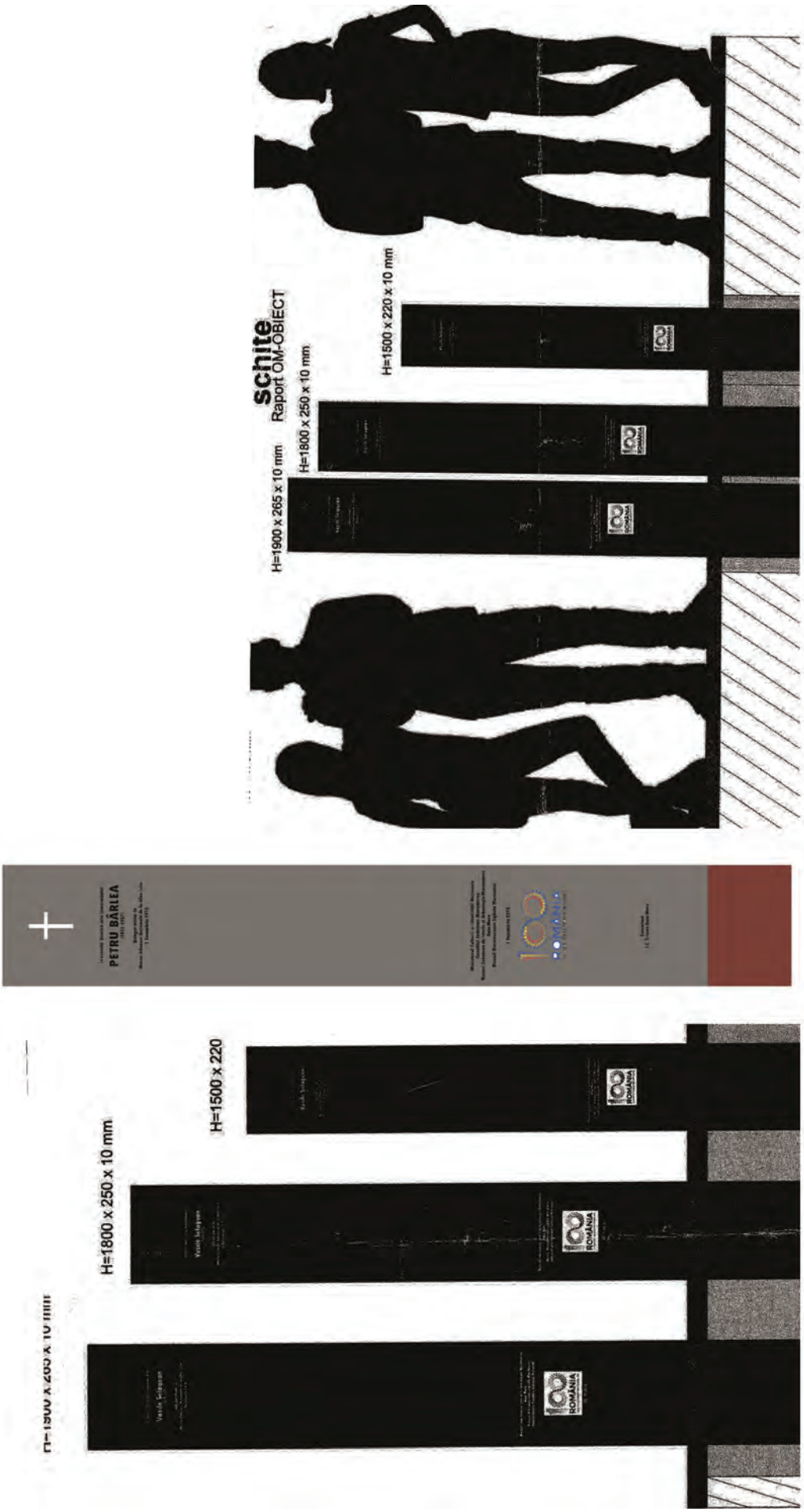

Foto 1, 2, 3

Planșa V

https://biblioteca-digitala.ro

Foto 1, 2

Foto 3

Foto 4

Planşa VI

https://biblioteca-digitala.ro

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Planşa VII

https://biblioteca-digitala.ro

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Planşa VIII

https://biblioteca-digitala.ro

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Planşa IX

https://biblioteca-digitala.ro

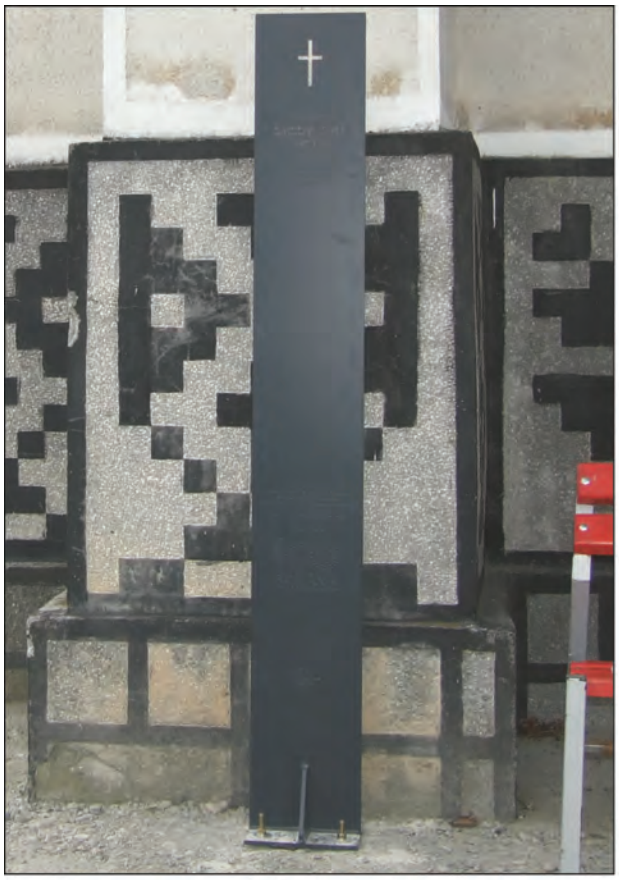

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Planşa X

https://biblioteca-digitala.ro

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Planşa XI

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Prescurtări bibliografice - Bibliographische Abkürzungen - Bibliographical abbreviations

ArheoVest	ArheoVest. Asociaţia ArheoVest, Timişoara
ArhMold	Arheologia Moldovei. Academia Română, Institutul de Arheologie, Iaşi
CultCivDunărea de Jos	Cultură şi Civilizaţie la Dunărea de Jos. Muzeul Dunării de Jos, Călăraşi
Dacia / Dacia N.S.	Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, Bucureşti; Dacia N.S. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
Marmatia	Marmatia. Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare
Materiale	Materiale şi Cercetări Arheologice. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Judeţean Neamţ, Piatra Neamţ
SCIV (A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie). Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
StCom Satu Mare	Studii şi Comunicări Satu Mare. Muzeul Judeţean Satu Mare, Satu Mare

https://biblioteca-digitala.ro

Tipar:
EUROTIP
Baia Mare, str. Dacia nr. 4
tel/fax: 0262 211 118
eurotipbm@yahoo.com
www.eurotip.ro

https://biblioteca-digitala.ro